

SPEARMAN CONSULTING

**EDUCAȚIA COPIILOR PENTRU PREVENIREA RISCURILOR
DE DEZASTRE NATURALE ȘI ACCIDENTE**

GHIDUL PROFESORULUI

CRAIOVA

2020

CUPRINS

INTRODUCERE	3
CAPITOLUL I OBIECTIVE ȘI METODOLOGIE DE CERCETARE	6
I.1. OBIECTIVELE STUDIULUI	6
I.2. METODOLOGIA DE CERCETARE	9
CAPITOLUL II EDUCAȚIA ȘI PROTEJAREA COPIILOR CU VÂRSTE ÎNTRE 5 ȘI 12 ANI PENTRU PREVENIREA RISCULUI DE DEZASTRE NATURALE ȘI ACCIDENTE	11
II.1. REGLEMENTĂRI ALE PROCESULUI DE EDUCAȚIE A COPIILOR PENTRU PREVENIREA RISCULUI ȘI CREȘTEREA REZILIENȚEI LA DEZASTRE NATURALE ȘI ACCIDENTE	11
II.1.1. Reglementări în România	11
II.1.2. Reglementări în Bulgaria	23
II.2. EDUCAȚIA PENTRU PREVENIREA RISCULUI DE DEZASTRE NATURALE ȘI ACCIDENTE ÎN GRĂDINIȚELE ȘI ȘCOLILE GIMNAZIALE DIN JUDEȚUL DOLJ ȘI DIN DISTRICTUL VIDIN. O ANALIZĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE	27
II.2.1. Analiza situației existente în învățământul preșcolar	28
II.2.2. Analiza situației existente în învățământul primar și gimnazial	36
CAPITOLUL III PRINCIPII, REGULI, RECOMANDĂRI ȘI BUNE PRACTICI ALE EDUCAȚIEI COPIILOR ÎN VEDEREA PREVENIRII RISCULUI DE DEZASTRE NATURALE	46
III.1. EDUCAȚIA COPIILOR PENTRU PREVENIREA RISCURILOR, CALE DE ÎNVĂȚARE A VIEȚII ÎN SOCIETATE	46
III.2. EDUCAȚIA COPIILOR PENTRU RESPONSABILITATE FAȚĂ DE RISCURI	51
III.2.1. Un demers progresiv	51
III.2.2. Demersul AAI, un demers transferabil	53
III.2.3. Situații concret trăite sau simulate	55
III.3. MODALITĂȚI DE INTEGRARE A PREVENIRII RISCURILOR DE DEZASTRE ÎN PROGRAMELE ȘCOLARE	58
III.4. INTEGRAREA REDUCERII RISCULUI DE DEZASTRU ÎN PROGRAMELE ȘCOLARE: MODALITĂȚI DE ABORDARE	60
III.5. SPRE O PEDAGOGIE A PREVENIRII RISCULUI DE DEZASTRE	63
III.6. EVALUAREA ELEVILOR	65
III.7. FORMAREA EDUCATORILOR/ ÎNVĂȚĂTORILOR/ PROFESORILOR ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI PENTRU PREVENIREA RISCULUI DE DEZASTRE	67
III.8. COMPORTAMENTUL CADRELOR DIDACTICE DUPĂ UN DEZASTRU UMANITAR. ATMOSFERA CREATĂ ÎN DISCUȚIILE CU COPII	69
CAPITOLUL IV PROCESELE DE ÎNVĂȚARE. INSTRUMENTE SPECIFICE EDUCAȚIEI COPIILOR PENTRU PREVENIREA DEZASTRELOR	73
IV.1. EDUCAȚIA PREȘCOLARILOR ȘI A ELEVILOR DE LA CLASELE I-III. MATERIALE DIDACTICE PENTRU EDUCATORI ȘI ÎNVĂȚĂTORI	73
IV.2. EDUCAȚIA PREȘCOLARILOR ȘI A ELEVILOR DE LA CLASELE IV-VI. MATERIALE DIDACTICE PENTRU ÎNVĂȚĂTORI ȘI PROFESORI	77
IV.3. ACTIVITATE DE REFLECȚIE PENTRU PERSONAL	83
IV.4. MODULE TEMATICE PENTRU INUNDAȚII ȘI INCENDII	84
IV.5. INSTRUMENTE SPECIFICE EDUCAȚIEI COPIILOR PENTRU PREVENIREA DEZASTRELOR	90
BIBLIOGRAFIE	99
ANEXE	102

INTRODUCERE

Crizele umanitare, indiferent dacă sunt dezastre naturale, cum ar fi inundațiile și cutremurele, sau situații complexe provocate de om, precum conflictele armate și accidente industriale, ilustrează imensa diferență care există între suferința și reziliența umană. În orice criză umanitară, cei mai vulnerabili membri ai societății suferă cele mai mari pierderi. Acolo unde sărăcia, infrastructura precară, tensiunile etnice și politice, instabilitatea economică, distrugerea ecologică și corupția sunt abundente, urgențele umanitare pot diminua capacitatea unei țări de a acționa și reconstrui. Când apare un dezastru, familiile care trăiesc într-o stare constantă de vulnerabilitate se pot afla într-o situație de nevoie umanitară imediată. În astfel de situații, cei mai vulnerabili sunt copiii. În situații de urgență umanitară, drepturile copilului sunt în mod constant compromise și încălcate. Uneori se întâmplă ca, de-a lungul anilor sau în doar câteva secunde, infrastructura de bază a unei comunități să fie distrusă, ca familiile să fie separate și ca accesul la apă curată, la igienă și la adăposturi sigure să devină imposibile.

Crizele - conflicte, dezastre naturale, schimbări climatice și alte pericole, șocuri sau stres - au un efect distructiv asupra oamenilor și sistemelor și pot acționa ca o barieră în calea realizării obiectivelor de dezvoltare a statelor. În ultimii 20 de ani, dezastrele naturale au afectat aproximativ 4,4 miliarde de oameni și au cauzat pierderi economice care au ajuns la 2 trilioane de dolari. Până la sfârșitul anului 2016, aproximativ 65,6 milioane de oameni au fost nevoiți să-și părăsească locuințele pentru a fugi de dezastre, de război, de violență și de persecuții (UNICEF, 2019). Crizele au afectat îndeosebi copii, care sunt puși în imposibilitatea de a-și satisface nevoile lor de bază (educație, sănătate și odihnă, în special)

Unul din sectoarele cheie pentru prevenirea și reducerea riscurilor la dezastre, îndeosebi a celor naturale, este educația. Educația poate îmbrăca numeroase forme, de la școlarizarea și pregătirea tehnică sau profesională formală, până la îndrumarea copiilor și a tinerilor de către membrii familiei și de către seniorii unei comunități. Fiind un drept în sine, educația este considerată a fi baza dezvoltării individuale și sociale.

Cu toate acestea, pentru a fi relevantă în contextele riscurilor legate de dezastre și de schimbările climatice, educația trebuie să dezvolte, de asemenea, la utilizatorii săi, cunoștințele și abilitățile de a gestiona aceste riscuri și de a se adapta la schimbările din mediul lor extern. În poziția sa de serviciu, educația trebuie să fie, de asemenea, rezilientă, pentru a asigura continuitatea prestațiilor sale și a oferi stabilitate și protecție chiar și în perioadele de criză.

Începutul noului mileniu a multiplicat eforturile organizațiilor internaționale de promovare și de susținere a unei dezvoltări durabile în toate domeniile principale ale societății. Astfel, Deceniul Națiunilor Unite pentru Educație pentru Dezvoltare Durabilă (2005-2014) a vizat să integreze principiile și practicile dezvoltării durabile în toate aspectele educației și ale învățării, pentru a încuraja dezvoltarea cunoștințelor, a valorilor și a atitudinilor, pentru a face posibilă o tranziție către o societate mai durabilă și mai justă pentru toți.

Mandatul deceniului a motivat un număr considerabil de părți interesate din sectoarele educației, din sectorul privat și din societatea civilă din toate statele membre, din instituțiile Națiunilor Unite să lucreze împreună pentru reorientarea sistemelor de educație spre dezvoltarea durabilă. Raportul mondial final de monitorizare și evaluare a examinat progresele înregistrate în integrarea educației în dezvoltarea durabilă în sistemele educative și în inițiativele desfășurate în favoarea dezvoltării durabile. Acest raport final a descris rezultatele obținute și problemele întâmpinate după un deceniu de progrese și acțiuni în domeniul educației pentru dezvoltare durabilă la nivel global, regional, național și local, precum și la toate disciplinele și la toate nivelurile de educație.

Rezultatele obținute în cursul acestui deceniu pot fi identificate într-o varietate de forme, dar vizibilitatea lor a crescut în special în politicile naționale și în acordurile internaționale. În multe țări, guvernele

au integrat dezvoltarea durabilă în educație pentru a-și pregăti cetățenii pentru provocările de sustenabilitate care urmează. În același timp oamenii, școlile, instituțiile de învățământ superior, organizațiile comunitare, ONG-urile internaționale și sectorul privat se confruntă cu provocarea orientării învățării către o înțelegere și o practică mai largi și mai profunde a durabilității. Un număr tot mai mare de instituții de învățământ superior își orientează predarea și cercetarea către soluții durabile, în special în comunitățile locale. În același timp, întreprinderile recunosc acum valoarea unei forțe de muncă bine informate și calificate, capabile să contribuie la dezvoltarea unor economii mai ecologice. De asemenea, s-au înregistrat progrese pozitive în protecția copilăriei timpurii, chiar și în primele etape ale educației.

Eforturile în materie de politici și de practici sunt făcute pentru a consolida capacitatea oamenilor de toate vârstele și din toate straturile sociale. La nivel politic internațional este din ce în ce mai recunoscut faptul că educația este esențială pentru progresul dezvoltării durabile și multe țări s-au angajat să continue să lucreze în favoarea unei astfel de educații la nivel național și local. La sfârșitul deceniului, educația pentru o dezvoltare durabilă se bazează pe fundamentele solide, grație unei conștientizări sporite, a influenței exercitate asupra politicilor și a realizării unui număr mare de proiecte care respectă bunele practici în toate domeniile educației și creșterii experienței.

În ciuda succesului acestui deceniu, există încă multe provocări de depășit înainte de a putea fi exploatat întregul potențial al educației pentru dezvoltare durabilă, după cum au precizat statele membre și alte părți interesate, respectiv:

- necesitatea accelerării apropierei sectoarelor educației și dezvoltării durabile;
- dublarea eforturilor de instituționalizare a educației pentru o dezvoltare durabilă, înainte de a asigura un sprijin politic puternic pentru implementarea sa la nivel de sistem;
- intensificarea cercetării, inovării, monitorizării și evaluării pentru a dezvolta bune practici privind educația pentru dezvoltarea durabilă și pentru a demonstra eficacitatea acestora.

Deși s-au făcut deja multe pentru promovarea filozofiei și valorilor educației pentru o dezvoltare durabilă, integrarea sa completă în sistemele de învățământ nu a fost încă realizată în majoritatea țărilor.

Abordarea educației pentru o dezvoltare durabilă alături de educația pentru prevenirea riscurilor la catastrofe nu este deloc întâmplătoare. Pe de o parte, dezvoltarea durabilă este unica variantă posibilă pentru un viitor mai bun al omenirii, pe de altă parte, ea nu poate fi realizată în afara unei educații formale și informale bogată în conținut și în metodologii noi, moderne. Având în vedere impactul din ce în ce mai mare al catastrofelor naturale și umane asupra omenirii, educația pentru prevenirea riscurilor declanșării acestora reprezintă și trebuie să devină una din componentele principale ale educației pentru o dezvoltare durabilă. Deja multe țări au integrat educația pentru prevenirea riscurilor de dezastre în educația mai largă privind dezvoltarea durabilă.

Raportul final cu privire la rezultatele deceniului privind educația pentru o dezvoltare durabilă, în care un loc privilegiat trebuie să revină educației pentru prevenirea și creșterea rezilienței la riscurile de dezastre, subliniază faptul că deși tendințele sunt pozitive, demersul este departe de a se fi încheiat. Unele țări dezvoltate au făcut pași importanți și au creat sisteme funcționale, altele sunt încă departe de o situație asigurătoare din acest punct de vedere. Legislația, reglementările și demersurile de implementare a educației pentru reducerea riscurilor la dezastre nu sunt încă cele mai adecvate, existența și funcționalitatea unui sistem de parteneriate sau de coperare între partenerii interesați nu este încă cea mai bună, ceea ce influențează în mod negativ și procesul educational.

Organismele internaționale și Uniunea Europeană sunt conștiente că educația pentru reducerea riscului de dezastre la tineri este o parte componentă a educației pentru o dezvoltare durabilă și susțin această formare prin programe adecvate de finanțare. Proiectul "C.A.R.E. - Pachetul educational pentru copii privind prevenirea riscurilor în situații de criză", cod Ems ROBG - 448, implementat în cadrul Programului

Interreg V-A România - Bulgaria, Axa prioritară 3: O regiune sigură, Obiectivul specific 3.1: Îmbunătățirea managementului comun al riscului în regiunea transfrontalieră, este un exemplu al sprijinului oferit de Uniunea Europeană în cele două țări amintite mai sus.

Demersul de introducere și aplicare a unor dispoziții care să facă obligatorie în școală sensibilizarea la prevenirea riscurilor, la misiunile de prevenire a riscurilor, la formarea pentru primul ajutor și la învățarea regulilor generale de securitate încă stagnează în cele două țări. Absența unui sistem partenerial funcțional, care să participe plenar la procesul educațional, oferind instrumente și metode adecvate are efecte negative asupra eficacității acestei educații.

Profesorii își asumă sarcina descurajantă de a explica elevilor lor suferința și complexitatea asociate cu urgențele umanitare. Această resursă pedagogică își propune să susțină eforturile personalului educațional grație unor activități adaptate vârstei, care să încurajeze copii să-și analizeze reacțiile în ceea ce privește aceste crize, să dezvolte o înțelegere și un simț al empatiei și să se considere ei înșiși cetățeni ai comunității și ai lumii, capabili să acționeze pentru prevenirea și înlăturarea efectelor unor astfel de crize.

Prin intermediul acestui ghid educatorii au la dispoziție un concept unitar, care le permite să aleagă din mai multe instrumente și metode pe cele considerate mai adecvate subiectului și vârstei copiilor. Elevii se plasează de-a lungul acestui continuum tehnic și metodologic și acceptă mai ușor provocarea de a susține eforturile profesorilor prin activități adecvate vârstei, care îi încurajează să-și analizeze reacțiile la aceste crize, să dezvolte înțelegerea și sentimentele de empatie față de cei aflați în astfel de situații.

Ghidul oferă informații preliminare esențiale, principii de practică eficace, linii directoare pentru acțiuni într-o gamă largă de sectoare și contexte, studii de caz și link-uri către instrumente și resurse utile pentru aplicarea unei abordări a reducerii riscului de catastrofe și de adaptare la schimbări climatice integrate și fondate pe prevederi legale. Ghidul reprezintă, de asemenea, o resursă utilă și pentru alte părți interesate, îndeosebi pentru personalul administrațiilor locale și naționale, ONG-uri implicate în educația copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre. El promovează practici complementare și coordonarea între mai mulți actori care lucrează pentru un scop comun.

CAPITOLUL I

OBIECTIVE ȘI METODOLOGIE DE CERCETARE

Realizarea unui ghid al educatorului/ învățătorului/ profesorului, care să răspundă celor mai noi exigențe ale învățării copiilor în privința prevenirii riscurilor de dezastre (conținut, metodologie, instrumente utilizate etc.), reprezintă o provocare deosebită, având în vedere aria sa potențială de utilizare (transfrontalieră, regională ori națională), stadiile încă incipiente ale procesului de reglementare în domeniu din cele două țări participante la proiect și lipsa de experiență a cadrelor didactice implicate. Această provocare impune selectarea unor obiective și a unei metodologii care să permită stabilirea unor coordonate clare ale cercetării și care să evidențieze elementele definitorii ale acestui ghid.

I.1. OBIECTIVELE STUDIULUI

Deși educația ameliorează probabilitatea unei persoane de a se bucura de oportunități economice sporite și de o calitate mai bună a vieții, aceasta nu îl protejează neapărat de efectele unor evenimente periculoase și de alte condiții adverse. A avea competențele necesare pentru a găsi un loc de muncă sau pentru a începe o afacere, dar a nu ști cum să protejezi membrii familiei sau activele productive de inundații, de exemplu, poate duce la pierderi semnificative, inclusiv de vieți umane.

Mediile educaționale înseși ar putea prezenta riscuri ca urmare a dezastrelor naturale și a altor impacturi ale schimbărilor climatice. După un cutremur, de exemplu, educația poate fi întreruptă, deoarece clădirile sunt deteriorate sau distruse sau pentru că ele sunt ocupate de oameni care și-au pierdut casele. În plus, dacă clădirile utilizate pentru educație sunt vulnerabile din punct de vedere fizic, ele pun în pericol viața copiilor și a adulților care studiază în aceste locații. Întreruperea educației formale în situații postdezastru și în alte tipuri de crize poate contribui la creșterea instabilității sociale și poate pune în pericol procesele de refacere. Pe termen scurt, copiii care nu pot merge la școală pot fi mai expuși altor riscuri, cum ar fi exploatarea sau abuzul; pe termen lung, lipsa educației perpetuează ciclul sărăciei și al vulnerabilității.

Pentru a asigura reziliența serviciilor de educație la pericole și la efectele schimbărilor climatice și pentru a reduce riscurile legate de acestea, educația poate fi utilizată ca un instrument de schimbare pentru a consolida capacitățile populației de a face față acestor riscuri. Școlile sunt un mediu de învățare ideal, deoarece servesc ca o placă turnantă pentru activitățile comunitare, dar și alte structuri locale pot servi, de asemenea, ca locuri pentru a educa despre riscurile de dezastre și despre schimbările climatice.

Capacitatea unei națiuni de a construi sisteme și infrastructuri durabile, de a inova și de a investi în tehnologie și de a crește pe măsură ce impactul său asupra resurselor planetare scade, depinde de existența unei forțe de muncă dotată cu competențe pe care se bazează implicarea civică, creativitatea și productivitatea. Perioada copilăriei joacă un rol crucial în această privință. Potențialul de dezvoltare al copilăriei mici este legat direct de potențialul unei națiuni în favoarea dezvoltării durabile a unei națiuni (Chavan și colab., 2013).

Educația la riscurile naturale, în relație directă cu luarea în considerare a mediului, face parte din educația pentru dezvoltarea durabilă. Ea ar trebui astfel să se insereze în cunoștințele abordate de către profesori, educația pentru dezvoltare durabilă găsindu-și deja locul în programele școlare. Pornind de la o viziune didactică bazată pe diferitele discipline ale programelor școlare, se poate demonstra relație ușor legătura care unește educația în riscuri naturale cu educația în dezvoltare durabilă (Menant, 2017).

Contribuția educației și protejarea timpurie a copiilor la educația pentru o dezvoltare durabilă a fost consolidată și susținută de inițiative naționale, rețele de experți și activități de cercetare. Educația timpurie a copiilor constituie fundamentul dezvoltării durabile și punctul de plecare pentru educația pentru dezvoltarea durabilă. Trecerea de la educația și protejarea timpurie a copiilor la educația pentru o dezvoltare durabilă trebuie să înceapă încă de la naștere, nu numai în stabilimentele preșcolare, ci și acasă și în comunitatea în sens larg. Învățarea ludică despre dezvoltarea durabilă contribuie la socializarea copiilor și la sensibilizarea lor în privința naturii.

Educația pentru o dezvoltare durabilă înseamnă securizarea viitorului, deoarece copiii au cel mai mult de câștigat ca cetățeni ai acestui viitor. O cercetare obținută în urma unor studii longitudinale și care a apelat la neuroștiințe a arătat că în primii ani (de la naștere până la vârsta de 8 ani) copiii au cele mai mari capacități de învățare și că o mare parte din atitudinile și valorile noastre de bază sunt însușite în această perioadă. Copiii cu vârste între 0 și 8 ani reprezintă cel mai mare procent din populațiile afectate de situațiile de urgență în lumea de astăzi (Plan, 2005; Unicef, 2007, 2008). Copiii născuți în anii 2013-2015, de exemplu, vor deveni majori în anii 2031-2033, atunci când impactul schimbărilor climatice va deveni și mai vizibil sub forme de secetă, inundații și furtuni (Harvey, 2013).

Așa cum s-a subliniat în introducere, întrepătrunderea dintre educația pentru protejarea copiilor pentru riscuri și educația pentru o dezvoltare durabilă rămâne eterogenă de la o țară la alta, precum și la nivel național, cu diferențe semnificative în ceea ce privește disponibilitatea, accesibilitatea și calitatea programelor. Pe de altă parte, educatorii, învățătorii și profesorii copiilor cu vârste cuprinse între 5 și 12 ani, și nu numai, nu dispun de capacități suficiente pentru a realiza o dorită simbioză între cele tipuri de educație.

Având în vedere existența acestor provocări, care se mențin deja de o lungă perioadă de timp în educația copiilor pentru prevenirea riscurilor, cu precădere a riscurilor provocate de dezastrele naturale, obiectivele urmărite prin acest studiu pot fi clasate și analizate în funcție de profunzimea lor în fundamentale, principale și derivate.

O astfel de educație vizează, în primul rând, preservarea vieții și asigurarea unei dezvoltări economice și sociale armonioase la nivel mondial, și acesta poate fi considerat obiectivul său fundamental.

Existența unor diferențe mari între țări în ceea ce privește progresele în derularea educației pentru prevenirea riscurilor de dezastre naturale la copii și includerea sa în cadrul educației pentru o dezvoltare durabilă- diferențe care privesc conținutul pregătirii, utilizarea de noi instrumente și de noi metodologii, crearea unor rețele funcționale ale partenerilor interesați etc.- și reducerea lor în vederea constituirii unor subsisteme de învățământ funcționale din această perspectivă reprezintă, în opinia noastră, obiectivul principal al intervențiilor organismelor internaționale și al Uniunii Europene.

Cel mai comun mod de a încorpora reducerea riscurilor de dezastre (RRD) în educație implică introducerea în materii specifice de teme și subiecte legate de acest domeniu. Cel mai adesea, RRD este integrată într-un grup mic de materii, cum ar fi științele fizice și științele naturii, dar există exemple de integrare într-o gamă mai largă de discipline. Rareori apar situații în care RRD reprezintă elementul principal al unui materii noi și specifice. În plus, nu pare greu de stabilit că există legături transversale sau o abordare interdisciplinară. Dacă integrarea orizontală nu este răspândită, integrarea verticală a educației RRD nu se regăsește nici la nivel primar și secundar.

Metodele de predare și învățare utilizate pentru a aborda RRD sunt, în general, limitate în ceea ce privește aplicarea lor. În multe cazuri, se face cu greu legătura între scopurile RRD, care sunt de competență, adeziunea la comunitate și capacitatea de a anticipa a cetățenilor, și nevoia de învățare interactivă, participativă și „pe teren” care să permită acumularea de competențe, cultura implicării și a încrederii.

Există exemple convingătoare de învățare interactivă în studiile de caz bazate pe anchetă, pe experiență și acțiune concretă, dar nu sunt multe. Dar în ele nu apare o abordare afectivă a învățării (care să facă apel la împărtășirea de sentimente și de emoții), chiar dacă predarea despre riscuri și dezastre poate

provoca o reacție emoțională puternică la cursanți. Această abordare emoțională devine mai mult decât necesară odată cu incidența crescândă a dezastrelor.

Cu câteva excepții, evaluările rezultatelor învățării elevilor în RRD sunt puține, iar atunci când există, ele sunt în general sumative, scrise dar fără a fi și formative, fără modalități multiple și fără a fi concepute să ghideze și să amelioreze procesul de învățare. Ideile atractive, cum ar fi autoevaluarea, evaluarea de către colegi și dosarul de evaluare sunt cel mai adesea expresia unui ideal, iar cazurile în care acestea sunt puse concret în practică sunt relativ rare. Evaluarea constă, în general, în numărul de ore realizate din programul școlar, dar insuficiențele evaluării acumulărilor elevilor în materie de RRD împiedică succesul proiectului de integrare.

A fost identificată o gamă largă de abordări pentru integrarea reducerii riscurilor de dezastre în școală: utilizarea de manuale, proiectele pilot, abordarea centralizată bazată pe competențe (definirea competențelor de bază abilităților este cea care determină dezvoltarea programului), materie specifică dezvoltată la nivel național, abordarea prin simbioza (o componentă transdisciplinară bine stabilită, precum educația pentru mediu, educația pentru dezvoltarea durabilă sau competențele necesare în viața de zi cu zi, devin promotoare ale RRD) și „evenimentul special”. Fiecare din aceste variante are avantajele și dezavantajele sale, care vor fi identificate în cadrul studiului.

Rezultatele învățării depind în mare măsură de dezvoltarea formării cadrelor didactice în ceea ce privește reducerea riscurilor de dezastre. În unele cazuri, profesorii primesc un manual pe această temă, dar nu li se oferă nicio instruire în plus. Uneori manualul înlocuiește formarea. Majoritatea formărilor descrise în literatura analizată pentru prezentul ghid este orientată spre conținut, cu alte cuvinte, constau în familiarizarea profesorilor cu noile cunoștințe pe care trebuie să le predea. De asemenea, se întâmplă ca și practica predării în clasă a RRD după metode interactive să se deruleze în mod asemănător.

În general, studiile analizate menționează că formarea este de scurtă durată și reprezintă o activitate izolată, fără monitorizare reală sau aprofundare a învățării. De aceea este evident necesar să se asigure o formare profesională suplimentară îmbunătățită, mai sistematică și mai durabilă. În aceleași studii nu a fost identificat niciun program inițial de formare a cadrelor didactice în RRD.

Aceste lipsuri au fost evidențiate și de diversele rapoarte ale organismelor specializate ale ONU și ale Uniunii Europene, care au făcut recomandări generale pentru o mai bună educație a prevenirii riscurilor de dezastre, dar au și susținut efectiv și punctual țările care au înregistrat catastrofe naturale. Sprijinul Uniunii Europene se manifestă efectiv și prin susținerea economică a unor programe naționale și interregionale, care urmăresc consolidarea structurilor și a calității educației copiilor pentru prevenirea efectelor dezastrelor naturale și a accidentelor.

Un prim obiectiv urmărit prin proiectul ”C.A.R.E. - Pachetul educational pentru copii privind prevenirea riscurilor în situații de criză”, cod Ems ROBG - 448, implementat în cadrul Programului Interreg V-A România - Bulgaria, Axa prioritară 3: O regiune sigură, Obiectivul specific 3.1: Îmbunătățirea managementului comun al riscului în regiunea transfrontalieră, se referă la îmbunătățirea conștientizării publicului în domeniul prevenirii și gestionării eficiente a riscurilor, prin dezvoltarea unui set de instrumente educaționale inovatoare și desfășurarea unei ample campanii promoționale în regiunea transfrontalieră care include județul Dolj (Romania) și districtul Vidin (Bulgaria). Publicul vizat este alcătuit, așa cum este subliniat și mai sus, din copiii de vârstă preșcolară și școlară, cu vârste cuprinse între 5 și 12 ani.

Dificultatea realizării unui astfel de obiectiv ține de eterogenitatea acestui public, care împiedică o abordare unitară a educației grupelor de copii, o parte fiind preșcolari care nu știu să citească, de exemplu, altă parte aflată la debutul în școală, iar cei mai mari aflându-se și ei la debutul studierii unor discipline care au tangență cu dezastrele (geografia, istoria, educația civică etc.).

Pentru realizarea unui astfel de obiectiv principal, care urmărește ameliorarea comportamentului copiilor în prevenirea riscului unor dezastre sau accidente periculoase în zona transfrontalieră Vidin-Dolj, a fost necesară abordarea mai multor obiective specifice (derivate), cum ar fi:

- identificarea și prezentarea dezastrelor și a accidentelor periculoase la nivel mondial și a celor care au avut loc în zona de interes, inclusiv a celor potențiale (OS1);
- analiza și sinteza informațiilor privind educația pentru riscuri de dezastre pentru copiii preșcolari și pentru cei de la școala primară, dezvoltate de ONU și Uniunea Europeană prin organismele lor implicate în acest domeniu și în țările cu tradiție în acest tip de învățământ (OS2);
- analiza informațiilor specifice managementului și gestiunii riscurilor de dezastre din județul Dolj și din departamentul Vidin, cu precădere a educației pentru prevenirea catastrofelor în grădinițe și școli (OS3);
- evidențierea celor mai adecvate instrumente educative în prezentarea riscurilor de dezastre utilizate la nivel mondial pentru copiii cu vârste între 5 și 12 ani, pentru a facilita selecția acelor care pot răspunde în cele mai bune condiții cerințelor proiectului (OS4).

Cel de-al doilea obiectiv principal al proiectului, care reprezintă scopul prezentului studiu și o finalizare a obiectivului principal precedent, se referă la realizarea unui ghid al educatorului/învățătorului/profesorului implicat plenar în procesul educațional al copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre naturale și de accidente pentru cele două unități teritoriale și pentru alți potențiali utilizatori din România și din Bulgaria.

Beneficiind de o analiză amănunțită a literaturii de specialitate din domeniu, de studiul legislației și al reglementărilor actuale din multe țări care au realizat progrese vizibile în ceea ce privește educația durabilă privind riscurile de dezastre naturale, de progresele în rândul instrumentarului și al pedagogiei învățării, acest ghid sintetizează elementele care pot constitui o bază interesantă și atrăgătoare de pregătire și de inspirație pentru formatorii implicați și pentru publicul lor special. Dacă la acest ghid se mai adaugă talentul și vocația formatorului, această educație are toate șansele să devină și mai efecace, și mai eficientă.

I.2. METODOLOGIA DE CERCETARE

Realizarea unui asemenea ghid nu a fost posibilă fără utilizarea unei metodologii adecvate, care să ofere posibilitatea evidențierii elementelor de bază pe care să fie construit un astfel de instrument al educației durabile pentru prevenirea riscurilor la dezastre. Din acest punct de vedere, demersul de cercetare a fost structurat pe mai multe etape, în care s-au utilizat metode și instrumente specifice:

1. Analiza literaturii de specialitate privind educația copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre și accidente, prin care s-au identificat evoluția acestui proces, elementele de noutate, impactul educației privind dezvoltarea durabilă, stadiul de dezvoltare actual, diferențele dintre țări, tendințe în acest domeniu de învățare. În cadrul studiului au fost utilizate informații, concepte și concluzii provenite de la organizații și de la autori precum ASHE (2010), Ackbarally (2013), Amadio (2013), Benavot (2014), Bruce (2012), Chavan, Yoshikawa și Bahadur (2013), Davis (2010), Harvey (2013) Ji, Stuhmcke (2016) Lewis, Baudains, Mansfield (2009), Metz, Weigel (2013), Stuhmcke (2012), SDSN (2014), UNESCO (2010, 2011, 2014, 2016), UNICEF (2010, 2014, 2019A, 2019B), Wanyama (2014), CMEPE (2010), Young, Cutter-MacKenzie (2014) etc.

2. Analiza activității unor organizații internaționale în legătură cu educația durabilă a copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre și accidente. Documente și rapoarte referitoare la educația pentru dezvoltarea durabilă și la educația și protejarea copiilor față de riscurile de dezastre și accidente ale UNESCO, UNICEF, ale Uniunii Europene, ale Băncii Mondiale etc. au fost utilizate pentru a lua pulsul acestor activități, a identifica stadiul lor de implementare și strategiile care însoțesc evoluțiile lor viitoare.

3. Utilizarea metaanalizei a fost necesară pentru a sesiza evoluția procesului de educație pentru protejarea copiilor față de riscurile care însoțesc dezastrele naturale și accidentele, compatibilitatea și includerea sa în conceptul mai larg de educație pentru o dezvoltare durabilă, utilitatea unei astfel de absorbții pentru o mai bună cunoaștere a riscurilor și a creșterii rezilienței copiilor în fața unor fenomene defavorabile.

Pornind de la experiențele naționale a mai multor țări din Uniunea Europeană și din lume în domeniul integrării reducerii riscurilor de dezastru în programele școlare, s-au identificat bunele practici, s-au reținut problemele tratate și care nu sunt încă abordate și s-au trecut în revistă rezultatele învățării.

4. Analiza legislațiilor și a sistemelor educaționale naționale din cele două țări implicate în proiect în ceea ce privește educația pentru riscurile la dezastru a fost necesară pentru a defini situația existentă, a identifica punctele forte și slăbiciunile, pe de o parte, dar și oportunitățile și amenințările, pe de altă parte. Cunoscând bine această situație s-au definit mai bine coordonatele care trebuiau respectate în cadrul realizării acestui ghid educațional.

5. Comparațiile cu sisteme educaționale având ca obiect educația copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastru din țări europene dezvoltate, și care au făcut pași importanți în transformarea lor în perspectiva educației pentru o dezvoltare durabilă, au însemnat utilizarea benchmarking-ului pentru identificarea celor mai bune poziționări în curricula, a celor mai bune instrumente și metode de învățare în acest domeniu.

6. Întreținerile directe cu conducerea unor grădinițe, școli primare și gimnaziale din județul Dolj au permis completarea informațiilor documentare cu informații de la sursă referitoare la modalitățile de întocmire și de planificare a activităților educaționale privind prevenirea riscurilor declanșate de dezastrele naturale și de accidente, implicarea ministerelor educației și a celui de interne în stabilirea tematicii și a metodologiei de predare, a partenerilor interesați și situații mai aproape de procesul învățământ (ISU, IȘJ, primărie, ONG-uri etc.). Aceste întrețineri au constituit un prim pas pentru conceperea a două chestionare utilizate într-o anchetă care a urmărit cunoașterea și mai amănunțită a situației existente în grădinițele și școlile din județul Dolj în ceea ce privește educația copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastru.

7. Ancheta statistică pe bază de chestionare a fost utilizată pentru a sintetiza informațiile din 13 unități complexe de observare, respectiv 7 grădinițe și 6 școli gimnaziale din județul Dolj și din districtul Vidin. Numărul relativ mare de chestionare completate a oferit o acuratețe a rezultatelor apropiată de cea a unui sondaj statistic, iar din acest punct de vedere ele au contat mult în realizarea prezentului ghid.

CAPITOLUL II

EDUCAȚIA ȘI PROTEJAREA COPIILOR CU VÂRSTE ÎNTRE 5 ȘI 12 ANI PENTRU PREVENIREA RISCULUI DE DEZASTRE NATURALE ȘI ACCIDENTE

Educația despre prevenirea riscului de dezastre la nivel preșcolar, primar și gimnazial ajută copiii să joace un rol important în cursul acestor evenimente periculoase: să se salveze pe ei înșiși, să salveze vieți și să protejeze membrii comunităților. Integrarea reducerii riscurilor de dezastre în programele școlare la nivel național promovează o mai bună conștientizare a problemelor în întreaga comunitate. Obiectivele sale sunt multiple, pornind de la învățarea copiilor să trăiască astfel de situații în cel mai responsabil mod posibil, la oferirea unei culturi a riscurilor și o înțelegere a pericolelor și provocărilor, astfel încât aceștia să poată adopta imediat un comportament adaptat situației cu care se confruntă. Majoritatea cercetătorilor și a mediilor academice consideră această educație drept parte integrantă a educației pentru dezvoltare durabilă.

II.1. REGLEMENTĂRI ALE PROCESULUI DE EDUCAȚIE A COPIILOR PENTRU PREVENIREA RISCULUI ȘI CREȘTEREA REZILIENȚEI LA DEZASTRE NATURALE ȘI ACCIDENTE

II.1.1. Reglementări în Romania

O analiză întreprinsă la nivelul Uniunii Europene a evidențiat faptul că educația copiilor pentru prevenirea și înlăturarea riscurilor datorate declașării unor dezastre naturale și accidente nu este încă diseminată pe scară largă în mediul școlar, în parte din cauza lipsei de resurse didactice sau de formare a cadrelor didactice pe această temă. Unele țări, cum ar fi Elveția, Germania, Franța, Olanda etc. au făcut pași mari în acest sens datorită unei bogate tradiții în dezvoltarea teoretică, în dezbaterile și diseminarea experiențelor trăite sau simulate la nivel național și internațional, ceea ce a facilitat procesul de concepere a unor documente strategice proprii și a unor reglementări care să le susțină. Realizarea unor baze de date științifice și tehnice bogate, accesate ușor prin cele mai rapide mijloace media, permite fiecărei entități să identifice instrumentele adecvate propriilor activități educative de prevenire și de gestionare a situațiilor de dezastru.

Dificultățile care au fost semnalate la nivel european se manifestă și în România și Bulgaria, uneori sub forme specifice, cum ar fi:

- o reformă continuă a educației, dar care nu este însoțită de rezultatele dorite în ceea ce privește calitatea procesului de învățământ și care nu reușește să atragă copii și tinerii către nivelurile superioare de pregătire;
- lipsa unei rețele sau a unui sistem de pregătire complex și funcțional, care să preia un ansamblu de responsabilități dificil de administrat în ceea ce privește crearea de parteneriate, implicarea directă și realizarea de instrumente și metodologii moderne de educație, în care sectorul privat să aibă o prezență mult mai activă;
- formarea formatorilor, care au dificultăți de a pătrunde acest domeniu dificil al educației copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre și accidente fie datorită unei lipse de flexibilitate a sistemului educațional, fie ca urmare a lipsei de instrumente și metodologii adecvate în acest sens;

- un alt element care trebuie menționat este cel care face obiectul prezentei analize, respectiv lipsa unor reglementări coerente, care să facă parte dintr-o strategie educațională stabilită pe termen mai lung și care să ordoneze activitățile sectorului educației, care este vital pentru dezvoltarea durabilă și armonioasă a societății.

Educația copiilor de 5-12 ani din România se află în atenția guvernului și a ministerului de resort, care s-au implicat în aprobarea planurilor cadru (curricula) și a programelor de învățământ de la nivelul preșcolar la cel de liceu, intervenind destul de des pentru a impune modificări de conținut mai mult sau mai puțin importante.

Astfel, Ordinul MENCS nr. 3542/2015 a aprobat programele școlare pentru disciplinele opționale "Joc și mișcare", curriculum la decizia școlii pentru clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, "Educație pentru prevenirea riscului rutier", curriculum la decizia școlii pentru învățământul primar. După cum se observă, doar o mică parte a riscurilor de dezastre și de accidente a fost inclusă în acest ordin, respective cele rutiere.

Un alt ordin, nr.3590/2016 al MENCS, a aprobat planurile-cadru pentru învățământul gimnazial și mai multe cursuri opționale, dar a impus cele mai multe dintre acestea (tabelul nr.1). De remarcat și faptul că unele discipline impuse prin planul cadru nu își găsesc utilitatea și depășesc mult preocupările unor elevi de clasele V-VIII (la clasa a V-a, Gândire critică și drepturile copilului, la clasa a VI-a, Educație interculturală, la clasa a VII-a, Educație pentru cetățenie democratică și la clasa a VIII-a, Educație economico-financiară).

Tabelul nr.1

Planul-cadru de învățământ pentru gimnaziu, clasele V-VIII

Aria curriculară/Disciplina		Clasa			
		V	VI	VII	VIII
I. Limbă și comunicare		8-10	8-10	9-11	8-10
Limba și literatura română	TC	4	4	4	4
Limba modernă 1		2	2	2	2
Limba modernă 2		2	2	2	2
Elemente de limbă latină și de cultură romanică		-	-	1	-
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
II. Matematică și științe ale naturii		5-7	8-10	10-12	9-11
Matematică	TC	4	4	4	4
Fizică		-	2	2	2
Chimie		-	-	2	2
Biologie		1	2	2	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
III. Om și societate		5-7	4-6	4-6	6-8
Educație socială**	TC	1	1	1	1
Istorie		2	1	1	2
Geografie		1	1	1	2
Religie		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
IV. Arte		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație plastică	TC	1	1	1	1
Educație muzicală		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
V. Educație fizică, sport și sănătate		2-4	2-4	2-4	2-4

Educație fizică și sport	TC	2	2	2	2
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
VI. Tehnologii		2-4	2-4	2-4	2-4
Educație tehnologică și aplicații practice	TC	1	1	1	1
Informatică și TIC		1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
VII. Consiliere și orientare		1-3	1-3	1-3	1-3
Consiliere și dezvoltare personală	TC	1	1	1	1
Opțional*	CDS	0-2	0-2	0-2	0-2
Opțional(e) integrat(e) la nivelul mai multor arii curriculare	CDS	1	1	1	1
Număr total de ore în TC		25	27	30	30
Număr total de ore în CDS***		1-3	1-3	1-3	1-4
Nr. minim - maxim de ore pe săptămână		26-28	28-30	31-33	31-34

* Elevii pot opta, într-un an de studiu, pentru 1-3 cursuri opționale (clasele V-VII) și 1-4 cursuri opționale (clasa a VIII-a), dintre care un opțional integrat la nivelul mai multor arii curriculare este obligatoriu.

** În cadrul acestei discipline vor fi studiate: la clasa a V-a Gândire critică și drepturile copilului, la clasa a VI-a Educație interculturală, la clasa a VII-a Educație pentru cetățenie democratică și la clasa a VIII-a Educație economico-financiară.

*** Curriculumul la decizia școlii (CDS) se constituie atât din opționale oferite la nivelul unității de învățământ, cât și din opționale oferite la nivel național. CDS este rezultatul unui proces real și transparent de consultare și negociere cu elevii și părinții acestora, cu alți actori la nivel comunitar și valorifică oportunități și nevoi specifice contextului cultural, social și economic local.

În ceea ce privește conținutul curriculumul la decizia școlii (CDS), ordinul prevede că acesta se constituie atât din opționale oferite la nivelul unității de învățământ, cât și din opționale oferite la nivel național, urmând să fie rezultatul unui proces real și transparent de consultare și de negociere cu elevii și părinții acestora, cu alți actori la nivel comunitar, urmând să valorifice oportunități și nevoi specifice contextului cultural, social și economic local. Din planul cadru se observă faptul că numărul de ore săptămânal pentru elevi este destul de mare, pornind de la un minim zilnic de 5,2-5,6 ore la clasa a V-a, la 6,2-6,8 ore la clasele a VII-a și a VIII-a. De asemenea, ordinul lasă la latitudinea școlii să conceapă un opțional care poate include educația copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre naturale și de accidente.

Învățământul primar se bucură de aceeași atenție ca și cel gimnazial, Ordinul MEN nr. 3371 din 12 martie 2013 fiind o dovadă că planurile cadru de învățământ și metodologia de aplicare a acestora sunt în permanență supuse unor revizuii mai mult sau mai puțin importante. Tabelul nr. 2 reprezintă planul-cadru pentru învățământul primar.

Tabelul nr. 2

Planul-cadru de învățământ pentru învățământul primar

Arii curriculare	Discipline	Clasa				
		P	I	II	III	IV
Limba și comunicare	Limba și literatura română ¹	5	7	6	5	5
	Limba modernă	1	1	1	2	2
Matematică și științe ale naturii	Matematică ²	3	3	4	4	4
	Științe ale naturii	1	1	1	1	1
Om și societate	Istorie	-	-	-	-	1
	Geografie	-	-	-	-	1
	Educație civică	-	-	-	1	1
	Religie	1	1	1	1	1
Educație fizică, sport și sănătate	Educație fizică	2	2	2	2	2
	Joc și mișcare	-	-	-	1	1

Arte	Muzică și mișcare	2	2	2	1	1
Tehnologii	Arte vizuale și abilități practice	2	2	2	2	1
Consiliere și orientare	Dezvoltare personală	2	1	1	-	-
Număr total de ore trunchi comun		19	20	20	20	21
Curriculum la decizia școlii (discipline opționale)		0-1	0-1	0-1	0-1	0-1
Număr minim de ore pe săptămână		19	20	20	20	21
Număr maxim de ore pe săptămână		20	21	21	21	22

¹ La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, disciplina se intitulă Comunicare în limba română.

² La clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, se studiază integrat disciplina Matematică și explorarea mediului.

Activitățile specifice educației pentru prevenirea riscurilor de dezastre se pot regăsi la disciplinele de istorie și geografie, aria curriculară "Om și societate", cu condiția ca ele să fie introduse în programa acestora, dar și în curriculum-ul la decizia școlii, în discipline adecvate. Numărul de ore prevăzut pentru aceste discipline este relativ mic, dar poate fi suficient pentru derularea orelor de educație pentru prevenirea acestor riscuri.

Prin Ordinul 4694/2019 Ministerul Educației Naționale revine asupra planului de învățământ pentru educația timpurie, care reprezintă produsul curricular principal, și constituie componenta esențială a curriculumului pentru această vârstă, documentul oficial, normativ și obligatoriu care jalonează organizarea de ansamblu a procesului de predare-învățare-evaluare. El cuprinde toate activitățile de învățare pentru fiecare grupă și fiecare nivel de vârstă, numărul de ore aferente săptămânal fiecărei categorii/fiecărui tip de activități (tabelul nr.3).

Tabelul nr.3

Planul de învățământ pentru educația timpurie

Intervalul de vârstă	Categorii/ Tipuri de activități de învățare	Nr. ore zilnic/tură	Numărul de ore /săptămână
0 - 18 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Rutine și tranziții	2 ½ h (2 zile/săpt.)	
	Activități tematice	3 h (3 zile/săpt.)	14 h
	TOTAL	10/15 min.	1 h
			25 h
19 - 36 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 ½ h	12 ½ h
	Rutine și tranziții	2 h (4 zile/săpt.)	
	Activități tematice	2 ½ h (1 zi/săpt.)	10 ½ h
	TOTAL	20/25 min.	2 h
			25 h
37 - 60 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Activități pentru dezvoltare personală	2 h	10 h
	Activități pe domenii experiențiale	1 h	5 h
	TOTAL		25 h
61 - 72/84 luni	Jocuri și activități liber-alese	2 h	10 h
	Activități pentru dezvoltare personală	1 ½ h	7 ½ h
	Activități pe domenii experiențiale	1 ½ h	7 ½ h
	TOTAL		25 h

Acest plan nu prevede în mod expres activități de educație pentru prevenirea riscurilor de dezastre, dar ele se pot regăsi la grupa de activități pe domenii experiențiale, la grupa de activități tematice sau la grupa "Rutine și tranziții".

Într-o perspectivă scurtă (inițial anul școlar 2020/2021, însă fără o reglementare oficială, ceea ce înseamnă o amânare de 1 an) sunt prevăzute schimbări importante în programele-cadru de gimnaziu, care

pot face loc unor activități noi, precum cele de educație pentru reducerea riscurilor de dezastre. Într-o primă variantă marile noutăți sunt eliminarea notelor la materiile de religie, muzică și desen și educație fizică și sport, dispariția muzicii sau a desenului dintre orele obligatorii (copiii vor alege ce materie din cele două studiază în fiecare an), eliminarea cu totul a materiilor “Consilierea și dezvoltarea personală” (care este inclusă în orele de dirigenție) și “Educația tehnologică”. În cea de-a doua variantă este prevăzută dispariția materiei “Limba latină”, ore mai puține la cea de-a doua limbă modernă, la fizică, la chimie, la biologie, la geografie și la istorie. Este prevăzută, de asemenea, dispariția disciplinelor de educație tehnologică și de consiliere și dezvoltare personală.

Activitatea educațională în domeniul situațiilor de urgență în rândul copiilor și a elevilor din România se desfășoară în acord cu reglementările organizațiilor internaționale și a cadrelor de acțiune de la Hyogo și Sendai privind creșterea rezilienței societății umane în fața catastrofelor naturale. Pe lângă reglementările legale realizate de ministerul educației și de ministerul de interne, în România este în curs de consolidare sistemul prin care se urmărește asigurarea unei educații superioare a copiilor și a tinerilor pentru prevenirea riscurilor provocate de dezastrele naturale și de alte tipuri de dezastre. Acesta presupune crearea unei rețele care să cuprindă ministerele amintite anterior, reprezentanții acestora din teritoriu, comunitățile locale, ONG-uri diverse etc., care să-și asume multe responsabilități legate de punerea în practică a acestei educații.

Astfel, în conformitate cu prevederile Protocolului nr. 9647/ 62170/ din 08/16.07.2013, încheiat între Ministerul Educației Naționale și Ministerul de Interne, cele două mari structuri guvernamentale își propun asigurarea unei pregătiri unitare, la nivel național, a copiilor, a elevilor și a studenților din România pentru formarea unui comportament adecvat în cazul producerii unor situații de urgență. Ca obiective generale urmărite în educația în domeniul situațiilor de urgență sunt privilegiate:

a) cunoașterea formelor de manifestare a principalelor tipuri de risc, a măsurilor de protecție, precum și a modului de acțiune și a comportamentului în situația producerii lor;

b) formarea și dezvoltarea abilităților privind modul de comportare și modul de acțiune în perioada premergătoare, pe timpul manifestării și pentru limitarea/înlturarea consecințelor situațiilor de urgență.

Pentru realizarea scopului și a obiectivelor incluse în acest protocol cele două ministere au stabilit, de comun acord, temele instructiv-educative și activitățile practice incluse în programele școlare și extrașcolare, dar și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească manualele sau lucrările suport pentru predare (tabelele nr. 4, 5 și 6). Acestea trebuie să fie în concordanță cu particularitățile de vârstă specifice nivelurilor din structura sistemului național de învățământ și adaptate factorilor de risc existenți în zona unde este localizată instituția/unitatea de învățământ.

În ceea ce privește predarea cunoștințelor, cele două ministere se implică, prin intermediul directorilor de școală, a IGSU a ISU județene, în selectarea cadrelor didactice care primesc astfel de sarcini, dar și în pregătirea lor.

O atenție aparte este acordată suporturilor de curs, publicațiilor, broșurilor și pliantelor ce au ca obiect prevenirea riscurilor de dezastre, care trebuie elaborate împreună de cele două entități sau de structurile lor descentralizate și puse la dispoziția altor ministere, organe centrale și organizații nonguvernamentale implicate, în scopul informării populației și pregătirii propriului personal. Pentru o mai bună accesibilitate, toate aceste instrumente sunt imediat postate pe site-urile MEN și IGSU. Trebuie menționat, de asemenea, că materialele bibliografice care nu sunt elaborate în cadrul acestui parteneriat trebuie să obțină avizul din partea IGSU.

Pentru a susține pregătirea teoretică, protocolul menționat mai sus introduce obligativitatea programării și a desfășurării semestriale a cel puțin două exerciții de simulare a dezastrelor în cadrul școlilor, cu scopul de a verifica modul de comportare și de acțiune a elevilor și a cadrelor didactice în cazul apariției unei situații de urgență, iar rezultatele lor trebuie consemnate într-un raport de evaluare specific.

Pe lângă reglementările privind curricula și modul de organizare a formării elevilor, pregătirea pentru riscurile de dezastre îmbracă forma unor concursuri cu tematică de protecție civilă, cum ar fi “Cu viața mea

apăr viața” și ”Prietenul pompierilor”, care au frecvență anuală, dar și cercuri specifice domeniului, în care să se poată desfășura concursurile enunțate anterior.

Tabelul nr.4

Tematica orientativă, obiectivele didactice și modalitățile de realizare a acestora pentru învățământul preșcolar-propunere agreată de MEN și MAI

Nr.crt.	Tema din curricula	Obiective urmărite
1	Efectele focului	<ul style="list-style-type: none"> • să înțeleagă efectele distructive ale flăcărilor și fumului asupra organismului; • familiarizarea copiilor cu efectele pozitive (benefice) ale utilizărilor focului.
2	Sursele de aprindere	<ul style="list-style-type: none"> • să identifice sursele de aprindere cu care vin în contact; • să nu folosească sursele de aprindere a focului în gospodărie.
3	Urmările incendiului	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască urmările incendiilor asupra sănătății oamenilor și asupra naturii vii; • să înțeleagă necesitatea prevenirii incendiilor pentru evitarea distrugerii bunurilor și a mediului înconjurător.
4	Ce facem în caz de incendiu	<ul style="list-style-type: none"> • să înțeleagă necesitatea evacuării dintr-o clădire incendiată; • să știe că trebuie să anunțe adulții în caz de incendiu.
5	Dezastrele din România	<ul style="list-style-type: none"> • să identifice principalele dezastre care afectează comunitatea locală ținutățile; fenomenele meteo periculoase: ploi abundente, vânturi, toamde; cutremurele; accidentele tehnologice; alunecările de teren; incendiile; muniții neexplodate).
6	dezastrelor asupra mediului	<ul style="list-style-type: none"> • să descrie și să analizeze modificările suferite de mediul înconjurător ca urmare a intervenției umane; • să aplice modalitățile de intervenție și de ocrotire a mediului ambiant.
7	Cum acționăm în caz de dezastru	<ul style="list-style-type: none"> • avertizarea și alarmarea în caz de dezastru; • anunțarea adulților despre o situație de urgență; • folosirea apelului de urgență 112 • să cunoască modul de utilizare a apelului de urgență 112.
8	Cum acționăm în caz de dezastru: igiena individuală și colectivă după dezastru	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască necesitatea și să utilizeze mijloacele de igiena individuală și colectivă.
9	Cum acționăm în cazul situațiilor de urgență: munițiile neexplodate	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască modul de comportare în cazul descoperirii munițiilor neexplodate.
10	Cum acționăm în caz de dezastru înainte, pe timpul, după): inundații, cutremur, alunecări de teren, poluări accidentale:	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască și să aplice regulile de comportament pentru fiecare tip de dezastru în parte.
11	Pregătirea rucsacului pentru situații de urgență	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască ce trebuie să conțină rucsacul pentru situații de urgență
12	Modalități de realizare	<ul style="list-style-type: none"> • Lectură după imagini; • Povestire; • Convorbire: „De ce nu trebuie să ne jucăm cu focul” și ”Să nu ne jucăm cu chibriturile”. • Joc de creație cu subiect din viața cotidiană: ”De-a pompierii”. • Vizită la Muzeul Național al Pompierilor/Sediile Inspectoratelor pentru Situații de Urgență județene /mun. București/Servicii profesionale sau voluntare pentru Situații de Urgență. • Convorbire cu specialiști: „Cum să prevenim apariția incendiilor”.

Tabelul nr.5

Tematica orientativă, obiectivele didactice și modalitățile de realizare a acestora pentru învățământul primar- propunere agreată de MEN și MAI

Nr.crt.	Tema din curricula	Obiective urmărite
1	Efectele focului	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască efectele benefice ale utilizării focului; • să sesizeze urmările incendiilor.
2	Sursele de aprindere	<ul style="list-style-type: none"> • să identifice sursele de aprindere cu care vine în contact; • să învețe să utilizeze corect sursele de aprindere din gospodărie
3	Care sunt urmările unui incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască urmările incendiilor asupra vieții și sănătății oamenilor și asupra naturii vii; • să înțeleagă necesitatea prevenirii incendiilor pentru evitarea distrugerii bunurilor și a mediului înconjurător.
4	Necesitatea asigurării prevenirii incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> • să-și dezvolte responsabilitatea pentru asigurarea vieții și sănătății proprii și a celor din jur; • să cunoască noțiuni fundamentale de prevenire a incendiilor în gospodărie.
5	Ce face în caz de incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să înțeleagă necesitatea evacuării dintr-o clădire incendiată; • să știe că trebuie să anunțe adulții în caz de incendiu și să le ceară ajutorul.
6	Cum poate fi prevenit un incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să recunoască sursele potențiale și împrejurările favorizante care pot declanșa un incendiu; • să manifeste un comportament preventiv la utilizarea surselor de aprindere.
7	Cum poate fi stins un incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască cu ce se poate stinge un început de incendiu; • să înțeleagă că trebuie să ceară ajutorul adulților pentru stingerea oricărui început de incendiu.
8	Ce știm despre dezastre	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască noțiunea de dezastru, și să identifice principalele tipuri de dezastre • să recunoască principalele cauze de producere și formele de manifestare a dezastrelor naturale și a celor datorate activității umane • să cunoască noțiuni generale despre codul de culori pentru avertizare.
9	Dezastre datorate activității umane	<ul style="list-style-type: none"> • să sesizeze corespondența dintre activitatea umană și dezastre
10	Dezastrele din România	<ul style="list-style-type: none"> • să identifice și să localizeze principalele dezastre care afectează comunitatea locală (inundații; fenomene meteo periculoase: ploi abundente, viituri, tomade; cutremure; accidente tehnologice; alunecări de teren; incendii; muniții neexplodate)
11	Impactul dezastrelor asupra mediului	<ul style="list-style-type: none"> • să descrie și să analizeze modificările suferite de mediul înconjurător ca urmare a intervenției umane • să aplice modalitățile de intervenție și de ocrotire a mediului ambiant
12	Cum acționăm în caz de dezastru: avertizarea și alarmarea în caz de dezastru; anunțarea adulților despre o situație de urgență; folosirea apelului de urgență 112	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască modul de utilizare al apelului de urgență 112;
13	Cum acționăm în caz de dezastru: igiena individuală și colectivă după dezastru	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască necesitatea și să utilizeze mijloacele de igienă individuală și colectivă
14	Cum acționăm în cazul unei situații de urgență: muniții neexplodate	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască modul de comportare în cazul descoperirii munițiilor neexplodate
15	Cum acționăm în caz de dezastru (înainte, în timpul, după): inundații, cutremur, alunecări de teren, poluări accidentale	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască și să aplice regulile de comportament pentru fiecare tip de dezastru în parte • să cunoască și să aplice regulile privind limitarea și înlăturarea efectelor dezastrelor.

16	Pregătirea rucsacului pentru situații de urgență	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască ce trebuie să conțină rucsacul pentru situații de urgență
17.	Modalități de realizare:	<ul style="list-style-type: none"> • Lectură după imagini: • Convorbire: • Povestire: "Focul și Incendiul". • Convorbire: "De ce nu trebuie să ne jucăm cu focul" și "Să nu ne jucăm cu chibriturile". • Joc de creație cu subiect din viața cotidiană: "De-a pompierii". • Vizită la Muzeul Național al Pompierilor și la sediile Inspectoratelor pentru Situații de Urgență județene/mun. București și la Servicii profesionale sau voluntare pentru Situații de Urgență. • Convorbire cu specialiști: "Cum să prevenim apariția incendiilor". • Concursuri școlare, cu sprijinul specialiștilor: <ul style="list-style-type: none"> a) "Ferește-te de foc!" b) "Cine știe câștigă" c) "Micii pompieri" d) "Știm să prevenim un incendiu?" • Convorbire "Ce facem în caz de incendiu?" și "Cum ne comportăm în timpul apariției unui incendiu". • Cărți de colorat; desene tematice • Proiecții de filme educative • Consultare site www.sanseingl_us.ro, www.igsu.ro- pagina copiilor, www.informarepreventiva.ro

Tabelul nr.6

Tematica orientativă, obiectivele didactice și modalitățile de realizare a acestora pentru învățământul gimnazial- propunere agreeată de MEN și MAI

Nr.crt.	Tema din curricula	Obiective urmărite
1	Efectele focului	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască efectele benefice ale utilizării focului; • să sesizeze urmările incendiilor.
2	Sursele de aprindere	<ul style="list-style-type: none"> • să identifice sursele de aprindere cu care vine în contact; • să învețe să utilizeze corect sursele de aprindere din gospodărie
3	Care sunt urmările unui incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască urmările incendiilor asupra vieții și sănătății oamenilor și asupra naturii vii; • să înțeleagă necesitatea prevenirii incendiilor pentru evitarea distrugerii bunurilor și a mediului înconjurător.
4	Necesitatea asigurării prevenirii incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> • să-și dezvolte responsabilitatea pentru asigurarea vieții și sănătății proprii și a celor din jur; • să cunoască noțiuni fundamentale de prevenire a incendiilor în gospodărie.
5	Ce face în caz de incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să înțeleagă necesitatea evacuării dintr-o clădire incendiată; • să știe că trebuie să anunțe adulții în caz de incendiu și să le ceară ajutorul.
6	Cum poate fi prevenit un incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să recunoască sursele potențiale și împrejurările favorizante care pot declanșa un incendiu; • să manifeste un comportament preventiv la utilizarea surselor de aprindere.
7	Cum poate fi stins un incendiu?	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască cu ce se poate stinge un început de incendiu; • să înțeleagă că trebuie să ceară ajutorul adulților pentru stingerea oricărui început de incendiu.
8	Ce știm despre dezaastre	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască noțiunea de dezastru, și să identifice principalele tipuri de dezaastre

		<ul style="list-style-type: none"> • să recunoască principalele cauze de producere și formele de manifestare a dezastrelor naturale și a celor datorate activității umane • să cunoască noțiuni generale despre codul de culori pentru avertizare.
9	Dezastre datorate activității umane	<ul style="list-style-type: none"> • să sesizeze corespondența dintre activitatea umană și dezastre
10	Dezastrele din România	<ul style="list-style-type: none"> • să identifice și să localizeze principalele dezastre care afectează comunitatea locală (inundații; fenomene meteo periculoase: ploi abundente, viituri, tomade; cutremure; accidente tehnologice; alunecări de teren; incendii; muniții neexplodate)
11	Impactul dezastrelor asupra mediului	<ul style="list-style-type: none"> • să descrie și să analizeze modificările suferite de mediul înconjurător ca urmare a intervenției umane • să aplice modalitățile de intervenție și de ocrotire a mediului ambiant
12	Cum acționăm în caz de dezastru: avertizarea și alarmarea în caz de dezastru; anunțarea adulților despre o situație de urgență; folosirea apelului de urgență 112	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască modul de utilizare al apelului de urgență 112;
13	Cum acționăm în caz de dezastru: igiena individuală și colectivă după dezastru	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască necesitatea și să utilizeze mijloacele de igienă individuală și colectivă
14	Cum acționăm în cazul unei situații de urgență: muniții neexplodate	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască modul de comportare în cazul descoperirii munițiilor neexplodate
15	Cum acționăm în caz de dezastru (înainte, în timpul, după): inundații, cutremur, alunecări de teren, poluări accidentale	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască și să aplice regulile de comportament pentru fiecare tip de dezastru în parte • să cunoască și să aplice regulile privind limitarea și înlăturarea efectelor dezastrelor.
16	Pregătirea rucsacului pentru situații de urgență	<ul style="list-style-type: none"> • să cunoască ce trebuie să conțină rucsacul pentru situații de urgență
17.	Modalități de realizare:	<ul style="list-style-type: none"> • Lectură după imagini: • Convorbire: • Povestire: "Focul și Incendiul". • Convorbire: "De ce nu trebuie să ne jucăm cu focul" și "Să nu ne jucăm cu chibriturile". • Joc de creație cu subiect din viața cotidiană: "De-a pompierii". • Vizită la Muzeul Național al Pompierilor și la sediile Inspectoratelor pentru Situații de Urgență județene/mun. București și la Serviciile profesionale sau voluntare pentru Situații de Urgență. • Convorbire cu specialiștii: "Cum să prevenim apariția incendiilor". • Concursuri școlare, cu sprijinul specialiștilor: a) "Ferește-te de foc!" b) "Cine știe câștigă" c) "Micii pompieri" d) "Știm să prevenim un incendiu?" • Convorbire "Ce facem în caz de incendiu?" și "Cum ne comportăm în timpul apariției unui incendiu". • Cărți de colorat; desene tematice • Proiecții de filme educative • Consultare site www.sanseingl_us.ro, www.igsu.ro- pagina copiilor, www.informarepreventiva.ro

Pornind de la această tematică, toate grădinițele și școlile propun proiecte de opționale, care urmează să fie discutate și aprobate de comun acord de directori și de reprezentanții ISU de la nivel județean sau cel al municipiului București. Un astfel de proiect, realizat la inițiativa ISU Dâmbovița din Târgoviște pentru ciclul preșcolar, este inclus parțial în tabelul nr.7. După stabilirea principalelor coordonate ale opționalului (denumire, arii curriculare, tipologie, durată, mod de desfășurare, public vizat și initiator) este prezentată programa sa propriu-zisă.

Tabelul nr. 7

Proiect de opțional
Programa analitică pentru ciclul preșcolar

Nr.crt.	Elemente definitorii	Eplicații
1	Denumire opțional	Dezastre naturale
2	Arii curriculare	Matematică și Științe Om și societate
3	Tipul opționalului	Temă integratoare la nivelul mai multor arii curriculare
4	Durata	Un an și o oră pe săptămână
5	Modul de desfășurare	Pe grupe sau pe clase
6	Unitatea școlară	Grădinițe
7	Inițiator	Ministerul Administrației și Internelor
8	Programa școlară	

Argumentul situat la începutul prezentării prezintă contextele în care este propus opționalul "Dezastre naturale" (faptul că nu există o cultură de prevenire a dezastrelor și de rezistență comunitară, lipsa de investiții și a unei legislații ferme care să prevină creșterea vulnerabilității- despăduriri, locații necorespunzătoare și nerespectarea proiectelor de construcții etc.), alinierea sa la cerințele reglementărilor actuale în ceea ce privește respectarea particularităților de vârstă ale copiilor, obiectivele sale pe linia pregătirii și a dezvoltării personalității și a competențelor sociale individuale, a dezvoltării unui comportament responsabil față de ei înșiși și față de semenii lor.

Tot în cadrul argumentului, care reprezintă și o justificare a necesității apariției unui astfel de opțional pentru copii de vârstă preșcolară, este inclusă și structura sa în linii mari, respectiv obiectivele sale cadru, obiectivele de referință, standardele curriculare de performanță, unitățile de conținut și valorile și atitudinile care se doresc dezvoltate.

Obiectivele cadru reprezintă principalele elemente prin care urmează să se asigure copiilor preșcolari cunoașterea, competențele necesare prevenirii și o conduită adecvată în cazul apariției unor dezastre în școala lor și în afara acesteia. Proiectul de opțional "Dezastre naturale" menționează trei astfel de obiective, respectiv:

1. Cunoașterea principalelor tipuri de risc, a formelor de manifestare a acestora, precum și a terminologiei specifice;
2. Formarea și perfecționarea unor atitudini și comportamente responsabile în situață de urgență;
3. Dezvoltarea capacității de a folosi cunoștințele în domeniul situațiilor de urgență pentru reglarea și influențarea comportamentului propriu și de grup, pentru dezvoltarea spiritului de solidaritate.

Pentru fiecare din aceste obiective cadru sunt stabilite obiectivele de referință și sunt oferite exemple de activități de învățare. În acest fel se urmărește asimilarea unor cunoștințe și acumularea unor competențe care să permită elevilor să înțeleagă conținutul și formele de manifestare a dezastrelor, să-și modifice atitudinile și să adopte un comportament de prevenire și de atenuare a consecințelor lor.

În ceea ce privește exemplele de activități de învățare, trebuie menționat faptul că unele din instrumentele alese în acest sens nu îndeplinesc condițiile legate de particularitățile de vârstă și de înțelegere

a copiilor preșcolari, cum este cazul referatelor, a comparării diverselor surse documentare sau imaginarea unor strategii pentru prevenirea și reducerea efectelor dezastrelor.

Unitățile de conținut din proiectul de opțional "Dezastre naturale" sunt structurate pe capitole și pe activități și prevăd, pe lângă aspectele teoretice, lucrări practice, ore de recapitulare și de evaluare (tabelul nr.8). Ele sunt însoțite de standardele curriculare de performanță, prin care se fixează cadrele teoretice și practice ale învățării și se verifică nivelurile schimbării la nivelul atitudinilor și al comportamentului copiilor.

Tabelul nr.8.

Unitățile de conținut în tematica orientativă propusă de MEN și MAI pentru ciclul preșcolar

Nr.crt.	Capitole	Activități
1	Ce știm despre dezastre	1.1 Noțiuni generale despre dezastre 1.2 Dezastre naturale 1.3 Dezastre datorate activității umane 1.4 Incendiile 1.5 Inundațiile 1.6 Cutremurele 1.7 Accidentele tehnologice 1.8 Impactul dezastrelor asupra mediului 1.9 Lucrare practică - Identificarea zonelor de risc din localitatea noastră 1.10 Recapitulare 1.11 Evaluare
2	Cum acționăm în caz de dezastru	2.1 Avertizarea și alarmarea în caz de dezastru 2.2 Protejarea individuală 2.3 Protejarea colectivă 2.4 Adăpostirea și evacuarea în caz de dezastru 2.5 Cum acordăm primul ajutor în caz de dezastru 2.6 Limitarea și înlăturarea efectelor dezastrelor 2.7 Igiena individuală și colectivă după dezastru 2.8 Cum acționăm în caz de inundații și după 2.9 Cum acționăm în caz de cutremur, incendiu și după 2.10 Cum acționăm în caz de alunecări de teren și după 2.11 Cum acționăm în caz de poluări accidentale și după 2.12 Cum acționăm în cazul atacurilor teroriste și după 2.13 Lucrare practică. Exercițiu practic de acțiune în caz de dezastru 2.14 Recapitulare 2.15 Evaluare
3	Gestionarea dezastrelor	3.1 Organizarea sistemului românesc de intervenție în caz de dezastre 3.2 Obligațiile și drepturile cetățenilor în situații de dezastre 3.3 Planul local de acțiune privind inundațiile și alunecările de teren 3.4 Planul local de acțiune privind protecția antiseismică și împotriva incendiilor 3.5 Planul local de acțiune privind radioactivitatea 3.6 Să-i cunoaștem pe cei cu care colaborăm 3.7 Recapitulare 3.8 Evaluare

Programul de educație privind dezastrele naturale vizează, pe lângă înțelegerea fenomenelor periculoase, formarea unor valori și atitudini concentrate pe grija pentru viața personală și a celorlalți, ca și preocuparea pentru ocrotirea mediului înconjurător. Alte valori proprii unui astfel de proces educativ sunt:

- motivația pentru aplicarea cunoștințelor într-un mod responsabil față de om;
- dobândirea unui comportament responsabil;
- dezvoltarea spiritului critic, a unei viziuni pozitive și a toleranței;

- interesul pentru aplicarea cunoștințelor în viața cotidiană;
- interesul față de noile realizări ale științei și civilizației.

În acest proces educativ copilul este coautor, de aceea este necesară modificarea rolului educatoarei în direcția creșterii flexibilității, disponibilității la schimbare, deoarece nu totul poate fi programat. Plecând de la problemele cauzate de numeroasele calamități naturale și erori umane, opționalul își concentrează atenția pe tematici în relație cu calitatea mediului și a vieții: simțul responsabilității, spiritul de inițiativă, autonomia, colaborarea/solidaritatea.

Pentru îndeplinirea obiectivelor prezentei cercetări, a fost analizat și proiectul de opțional propus de ISU Dâmbovița pentru elevii din ciclul primar, elevi care au parcurs sau sunt pe cale să parcurgă mai multe discipline și mai mulți ani de studiu și care au un nivel de înțelegere mai ridicat decât copiii preșcolari. Deși primele elemente definitorii ale proiectului par identice, trebuie menționat faptul că diferențele apar la nivelul de detaliere a cunoștințelor, la instrumentele pedagogice utilizate și la obiectivele cadru și de referință, care sunt mult mai bine detaliate, mai accentuate și mai mobilizatoare pentru elevii școlilor primare. Educația elevilor trebuie să continue asimilările realizate la ciclul de pregătire preșcolar la un nivel superior, care să faciliteze o înțelegere mai bună a prevenirii și a etapelor specifice manifestării și reducerii consecințelor efectelor dezastrelor, a prevenirii.

Comparativ cu varianta concepută pentru ciclul preșcolar, proiectul propus nu conține prea multe elemente de specificitate atunci când prezintă argumentele necesității educației despre prevenirea dezastrelor, obiectivele cadru și cele de referință. În mod similar stau lucrurile și în ceea ce privește unitățile de conținut (tabelul nr.9), care sunt, de fapt, identice cu cele concepute pentru ciclul preșcolar. Din acest punct de vedere, chiar dacă este vorba de același opțional, activitățile prevăzute nu pot avea aceeași denumire și același conținut. Unitățile de învățământ, standardele curriculare de performanță și valorile și atitudinile similare pentru cele două cicluri educaționale se potrivesc mai mult pentru elevii din școala primară, și mai puțin pentru copiii de la grădiniță. Aceștia din urmă au limite firești, legate de vârstă, atunci când trebuie să învețe să acorde primul ajutor în caz de dezastru, să identifice zonele de risc din localitate, să reacționeze în vederea protejării colective, să limiteze și să înlăture urmările catastrofelor sau să înțeleagă organizarea sistemului românesc de intervenție în astfel de cazuri. Dar și alte activități incluse în cadrul ciclului preșcolar sunt destul de dificile pentru a fi predate ca atare copiilor de la grădiniță.

Tabelul nr. 9

Unitățile de conținut în tematica orientativă propusă de MEN și MAI pentru școala primară

Nr.crt.	Capitole	Activități
1	Ce știm despre dezastre	1.1 Noțiuni generale despre dezastre 1.2 Dezastre naturale 1.3 Dezastre datorate activității umane 1.4 Incendiile 1.5 Inundațiile 1.6 Cutremurele 1.7 Accidentele tehnologice 1.8 Impactul dezastrelor asupra mediului 1.9 Lucrare practică - Identificarea zonelor de risc din localitatea noastră 1.10 Recapitulare 1.11 Evaluare
2	Cum acționăm în caz de dezastru	2.1 Avertizarea și alarmarea în caz de dezastru 2.2 Protejarea individuală 2.3 Protejarea colectivă 2.4 Adăpostirea și evacuarea în caz de dezastru 2.5 Cum acordăm primul ajutor în caz de dezastru 2.6 Limitarea și înlăturarea efectelor dezastrelor 2.7 Igiena individuală și colectivă după dezastru 2.8 Cum acționăm în caz de inundații și după

		2.9 Cum acționăm în caz de cutremur, incendiu și după 2.10 Cum acționăm în caz de alunecări de teren și după 2.11 Cum acționăm în caz de poluări accidentale și după 2.12 Cum acționăm în cazul atacurilor teroriste și după 2.13 Lucrare practică. Exercițiu practic de acțiune în caz de dezastru 2.14 Recapitulare 2.15 Evaluare
3	Gestionarea dezastrelor	3.1 Organizarea sistemului românesc de intervenție în caz de dezastre 3.2 Obligațiile și drepturile cetățenilor în situații de dezastre 3.3 Planul local de acțiune privind inundațiile și alunecările de teren 3.4 Planul local de acțiune privind protecția antiseismică și împotriva incendiilor 3.5 Planul local de acțiune privind radioactivitatea 3.6 Să-i cunoaștem pe cei cu care colaborăm 3.7 Recapitulare 3.8 Evaluare

Dacă în privința unităților de conținut, a sferei curriculare și a denumirii opționalului referitor la dezastrele naturale pentru ciclul preșcolar și primar, diferențele nu reprezintă obstacole de luat în seamă în ceea ce privește eficacitatea pregătirii copiilor, selecția modalităților de realizare a învățării și conținutul lor au o importanță deosebită în dezvoltarea unor atitudini și comportamente noi, favorabile prevenirii și atenuării efectelor evenimentelor catastrofale. Înțelegerea acestor fenomene, dar și modul în care diverși specialiști realizează transpunerea lor în instrumente și modalități specifice, adică în adevărate suporturi pentru educația copiilor, reprezintă, alături de alegerile și de prestația educatorilor, a învățătorilor și a profesorilor, cea mai bună cale de urmat în procesul de asimilare rapidă a noi cunoștințe și de dezvoltare a unui comportament adecvat în cazul apariției unor catastrofe. Procesul de învățare va fi eficace dacă educatorul/învățătorul/profesorul va ține cont de capacitatea de înțelegere a copiilor, care se schimbă destul de repede, și de faptul că subiectul este unul care se reia anual la un nivel nou de complexitate până la terminarea liceului și poate continua și în timpul cursurilor universitare.

II.1.2. Reglementări în Republica Bulgaria

În ultimii ani, Bulgaria a fost afectată de o serie de catastrofe care și-au pierdut viața și au cauzat pagube semnificative infrastructurii în domeniile energiei, resurselor de apă, telecomunicațiilor, transporturilor, sănătății publice, educației, patrimoniului cultural și ariilor naturale protejate, precum și industriei și agriculturii. Potrivit datelor statistice, de-a lungul anilor, Bulgaria a fost afectată în principal de inundații, temperaturi extreme, furtuni, incendii și cutremure.

Recomandările Uniunii Europene privind adoptarea unei noi strategii privind prevenirea și reducerea riscurilor de dezastre au găsit un răspuns favorabil și în Bulgaria, unde guvernul și organismele sale s-au implicat într-un proces intens de analiză, de colaborare și de planificare pe baza unor reguli și valori noi, care a determinat și apariția de noi acte și ajustarea legislației existente în conformitate cu noul conținut strategic.

Riscurile față de dezastrele naturale, ca și a celor cu caracter climatic au fost analizate și incluse într-o serie de documente elaborate în ultimii 5 ani, respectiv:

- Legea privind protecția împotriva dezastrelor, modificată ultima dată în anul 2017;
- Planul de gestionare a riscului de inundații, apărut în anul 2016;
- Evaluarea presiunii și impactului asupra apelor de suprafață și subterane din schimbările climatice și evaluarea disponibilității apei pentru sectoarele economice, realizată în anul 2016;
- Analiza și evaluarea riscului și vulnerabilității sectoarelor din economia bulgară din cauza schimbărilor climatice, în anul 2014;

- Evaluarea strategică de mediu în cadrul PO „Mediu 2014–2020”, 2014;
- Strategia de reducere a riscurilor de dezastru pentru perioada 2014–2020 și Programul național de protecție împotriva dezastrelor pentru perioada 2014–2018;
- Alte legi sectoriale, strategii și planuri de acțiune strategice și programe pentru punerea în aplicare a planurilor: Strategia de reducere a riscurilor de dezastru 2014-2020, Programul național de protecție împotriva dezastrelor 2014-2018 etc.

Așa cum apare în paragraful de mai sus, în anul 2017 a fost adoptată Legea privind protecția împotriva dezastrelor, care reglementează protecția populației în caz de dezastre din țară. Această lege a fost adoptată după o evaluare aprofundată și o justificare științifică pentru conceperea noii politici de stat în domeniul protecției populației. În această perioadă au fost întocmite documente prenormative, cum ar fi evaluarea riscului infrastructurii critice și a slocățiilor critice, strategia și programul național de protecție împotriva dezastrelor și strategia națională de reducere a riscurilor. Legea privind protecția împotriva dezastrelor reglementează relațiile publice legate de asigurarea protecției vieții și sănătății populației, protecția mediului și a proprietății în caz de dezastre.

În conformitate cu prevederile sale, organele puterii executive, persoanele juridice și actorii economici și sociali organizează protecția în caz de dezastre în îndeplinirea funcțiilor care le sunt atribuite, având în vedere și actele normative care le reglementează activitatea. Acțiunile lor sunt coordonate de un sistem de salvare unificat (SSU) pentru protecția împotriva dezastrelor. Protecția împotriva dezastrelor se realizează la nivel național, regional și local.

Un element nou al protecției, impus de Uniunea Europeană, vizează creșterea importanței prevenției, respectiv a activităților de pregătire și de reacție la dezastre. Activitatea preventivă are o importanță deosebită în noile amendamente care au apărut odată cu adoptarea noii strategii naționale de reducere a riscurilor. Ca atare modificările legii au insistat pe acordarea de prioritate prevenirii riscurilor de dezastre pentru a reduce riscul de dezastre.

Pentru a răspunde în cele mai bune condiții provocărilor prevenirii riscurilor de dezastre naturale și accidente și a crea un sistem nou, operațional și eficient în acest sens, pe lângă guvern a fost înființat un Consiliu pentru reducerea riscurilor de dezastru, care a actualizat legislația existentă și a conceput două documente vitale pentru managementul și gestiunea situațiilor de urgență, respective Strategia națională de reducere a riscului de dezastru și Programul național de reducere a riscurilor de dezastru.

Strategia națională de reducere a riscului de dezastru și-a propus să contureze un cadru coerent pentru stabilirea priorităților strategice de acțiune în vederea prevenirii și a reducerii riscului de dezastru și să sprijine punerea în aplicare a măsurilor pentru implementarea acestora la nivel național, regional, și local. Strategia și-a propus, de asemenea, identificarea și prioritizarea zonelor specifice de cooperare transfrontalieră și regională, precum și asigurarea abordării problemelor într-un mod coordonat, cu o perspectivă pentru dezvoltarea capacității de prevenire și reducere a riscului de dezastru pe termen lung.

Societatea bulgară a subestimat și subestimează importanța activităților preventive, prin care dezastrele pot fi nu numai așteptate, ci și gestionate. Eforturile instituțiilor responsabile vizează în primul rând dezvoltarea capacităților de răspuns la dezastre. În acest sens educația copiilor și a tinerilor este calea cea mai sigură de acțiune și de succes. Persoanele mature sunt mai îndepărtate de procesul de învățare, dar pot prelua de la copii și tineri multe informații în acest sens. Gândirea pozitivă asupra posibilității de prevenire și de gestionare a riscului de dezastre trebuie formată în cadrul managementului, al specialiștilor și al formatorilor, care în cea mai mare parte sunt din sistemul educațional.

Această schimbare de paradigmă se bazează pe valori mai noi sau mai vechi, dar condiția necesară este cea a însușirii și a respectării lor de către instituțiile implicate și de către oameni. Aceste valori sunt transmise și respectate după un proces educațional adecvat.

Strategia de reducere a riscurilor de dezastru pe perioada 2014-2020 se bazează pe valori cheie, precum gândirea pozitivă, perspectiva, conștientizarea, cultura, egalitatea, responsabilitatea, cooperarea,

continuitatea și voința politică. Analiza lor detaliată nu trebuie să facă obiectul prezentului ghid, dar prezența unora dintre ele este legată stâns de modificările de comportament care trebuie impregnate copiilor și tineretului.

Astfel, un factor important în ceea ce privește riscul de dezastre este formarea unei *culturi de prevenire*, precum și a unui comportament adecvat al întregii societăți în timpul evenimentului periculos. Consolidarea unei culturi individuale și publice privind riscul de dezastru are un impact pozitiv asupra proceselor decizionale, asupra dezvoltării cadrului de reglementare și organizării și alocării resurselor necesare pentru prevenirea și înlăturarea consecințelor lor. Acest lucru va asigura punerea în practică a unei politici eficiente de reducere a dezastrelor.

Acest prim factor este indisolubil legat de o altă valoare indispensabilă: *responsabilitate*. Reducerea riscului de dezastru este o expresie a responsabilității morale și sociale la toate nivelurile de management, dar și la nivel individual. Atât direct, cât și indirect, liderii responsabili trebuie să creadă și să caute împlinirea cauzei umanitare a gestionării dezastrelor. Responsabilitatea publică asumată odată cu participarea lor la gestionarea riscurilor de dezastru necesită o definiție strictă a responsabilităților și o personalizare clară a implementării lor.

Apariția dezastrelor a înregistrat o creștere îngrijorătoare de frecvență și de gravitate, care de multe ori depășește capacitatea de răspuns a unui stat. Solidaritatea internațională devine astfel o necesitate, iar *cooperarea* o valoare.

Statele moderne nu sunt singure în provocările diverselor dezastre. Eforturile lor de reducere a riscurilor sunt susținute de acțiuni comune ale altor țări în cadrul ONU și de un cadru de reglementare coordonat. Documentele Strategiei Internaționale pentru Reducerea Dezastrelor (ISDR), stabilite în anul 2000 de Adunarea Generală a ONU, oferă un cadru corespunzător în gestionarea riscurilor de dezastru. O serie de documente UE reprezintă baza pentru îmbunătățirea și coordonarea acțiunilor și a rezultatelor de gestionare a riscului de dezastru la nivel internațional. Cooperarea dintre țări înconsolidează pregătirea în caz de dezastre și capacitatea de reacție printr-o abordare echilibrată ghidată de două principii: responsabilitate națională și solidaritate a UE.

Scopul programului național și al politicii de stat pentru protecția împotriva dezastrelor este cel prevenire, control și depășire a consecințelor acestora, de protejare a vieții și a sănătății populației, a valorilor culturale. Principala prioritate a Programului Național pentru Protecția Dezastrelor 2014-2018 este acela de a efectua analiza și evaluarea riscurilor de dezastru pe teritoriul Republicii Bulgaria și de a le cartografia.

Legea privind protecția împotriva dezastrelor reglementează și participarea și asistența persoanelor fizice, a persoanelor juridice și a societăților comerciale în caz de dezastre. Modificările aduse legii obligă fiecare persoană să ofere asistență în conformitate cu capacitățile sale, la cererea primarului sau a șefului de operațiuni și să permită funcționarilor autorizați să efectueze evaluările și anchetele relevante necesare în legătură cu acordarea asistenței.

Secțiunea privind declararea stării de urgență suferă modificări și completări serioase la lege. Declarația stării de urgență este clar menționată în ceea ce privește nivelul său, zona și măsurile luate. Modificările precizează în mod clar patru condiții în care un primar are motive pentru emiterea unui ordin de urgență.

Secțiunea de asistență și reabilitare a fost modificată pentru a determina posibilitățile Comisiei interdepartamentale pentru reabilitare și asistență, de pe lângă Consiliul de Miniștri, de a furniza fonduri pentru prevenire, precum și condițiile necesare. Asigurarea resurselor este o secțiune care a suferit multe schimbări în ceea ce privește formularea sprijinului financiar și logistic al protecției împotriva dezastrelor.

Legea privind protecția împotriva dezastrelor face trimiteri la peste 130 de acte normative. O schimbare importantă, în contextul ultimelor modificări, este indusă în Legea cu privire la autonomia și administrația locală. Aceasta oferă competențe autorităților locale, consiliului municipal și primarului, de a decide cu privire la aspectele legate de protecția împotriva dezastrelor (articolele 17 și 46).

Legea apei, adoptată în același context, conține o serie de norme referitoare la impactul periculos al apei și la gestionarea riscurilor conexe. Aceste probleme au fost deosebit de relevante în ultimii ani în ceea ce privește daunele suferite și victimele inundațiilor. Împreună cu obligațiile localităților de întreținere și curățare a albilor râurilor, de o importanță deosebită în ultimii ani se dovedește și problema responsabilității întreținerii barajelor din țară, marea majoritate a acestora fiind în proprietate locală.

Odată cu introducerea cerințelor Directivei privind inundațiile în Legea privind apa, au fost create condiții pentru planificarea pe termen lung a gestionării riscului de inundații. În urma evaluării riscurilor, va fi dezvoltat un program de acțiuni și măsuri pentru reducerea riscului de inundații, cu accent pe prevenire, protecție și pregătire, inclusiv previziunile privind inundațiile și sistemele de avertizare timpurie. În plus, structurile specializate existente „Geoprotecția” oferă asistență de specialitate în caz de dezastre și situații de urgență legate de geoprotecție. Cu toate acestea, activitățile legate de reducerea riscului de dezastru și schimbările climatice sunt insuficient integrate, deoarece se manifestă și lipsa unei strategii naționale de adaptare la schimbările climatice.

Una din principalele probleme cu care se confruntă educația copiilor și a elevilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre este lipsa de formări cuprinzătoare a cadrelor didactice și a altor furnizori din acest domeniu, care să fie suficient de bine pregătiți pentru predarea în școli sau în companii, în instituții etc. Formarea privind protecția în caz de dezastre în sistemul de învățământ public este reglementată de Regulamentul privind structura și activitatea Ministerului de Interne. Conform Legii Ministerului de Interne, această instituție asistă autoritățile executive în îndeplinirea funcțiilor lor de protecție împotriva dezastrelor și propune linii directe privind instruirea în protecția împotriva incendiilor, dezastrelor și a situațiilor de urgență și participă la dezvoltarea programelor de instruire, a materialelor de instruire și ajutor.

Construirea unei culturi a protecției împotriva dezastrelor prin utilizarea educației și formării pentru a preveni și a reduce riscul și a crește gradul de pregătire a populației este una dintre principalele priorități ale Strategiei de reducere a riscurilor de dezastru pe perioada 2014-2020. Strategia prevede includerea principiilor de bază, a obiectivelor și a activităților legate de reducerea riscului de dezastru în programele de formare la toate nivelurile posibile și asigurarea accesului în condiții de egalitate. Această strategie indică faptul că educația și formarea ar trebui să dobândească un caracter complex, acoperind eforturile instituțiilor responsabile și competente cu garanții pentru dobândirea cunoștințelor și abilităților necesare. Pentru aceasta ar trebui acordată o atenție semnificativă aplicării metodelor moderne de transfer de cunoștințe, promovând implementarea programelor de evaluare a riscurilor și de pregătire pentru dezastre în sistemul învățământului liceal și superior.

Strategia indică și necesitatea dezvoltării de programe de formare pentru reducerea riscului de dezastru, destinate planificatorilor, autorităților locale și administrațiilor districtuale. Ea subliniază, de asemenea, necesitatea dezvoltării și adoptării de programe pentru desfășurarea unor cursuri de instruire specializate, cu simulări și exerciții de răspuns la diverse pericole pentru așezări, pentru obiective importante ale infrastructurii publice, inclusiv școli, luând în considerare rolul voluntarilor în consolidarea capacității locale de a face față dezastrelor.

Programul național de protecție împotriva dezastrelor pe perioada 2014-2018 a precizat că Ministerul educației aprobă programe de formare, instrucțiuni, îndrumări etc. pentru grădinițe și școli, precum și planuri standard de pregătire pentru protecția împotriva dezastrelor a personalului de conducere și a cadrelor didactice din sistemul de învățământ public. În plus, prin unitățile sale regionale, controlează formarea și educarea personalului de conducere, a cadrelor didactice și a personalului de asistență pentru a acționa în caz de dezastre, în coordonare cu unitățile regionale relevante ale Ministerului de Interne.

Conform proiectului din anul 2015 al Ministerului educației și științei, au fost elaborate instrucțiuni pentru desfășurarea instruirii pentru protecție în caz de dezastre și pentru acordarea primului ajutor medical în sistemul de învățământ public, iar pregătirea elevilor se realizează în limitele conținutului educațional determinat de standardele educaționale de stat la orele de dirigenție.

Un alt regulament, care stabilește standardul educațional de stat în domeniul protecției în caz de dezastre și accidente este Ordonanța nr.13/2016 privind educația civică, sanitară, de mediu și interculturală. În articolul 11, alineatul 1, subiectul "Protecția populației în caz de catastrofe naturale, accidente și acordarea de prim ajutor" este inclus într-un număr de 9 domenii tematice, care trebuie dezbătute la orele de dirigiență.

Conform acestei ordonanțe, protecția populației în caz de catastrofe naturale și accidente și acordarea de prim ajutor este parte a educației cetățenești, de sănătate, de mediu și interculturale.

În sistemul de învățământ preșcolar și școlar din Republica Bulgaria, formarea în domeniul protecției în caz de dezastre se desfășoară în conformitate cu standardele educaționale de stat și prin extinderea și completarea actualului conținut integrat de discipline. Ministrul Educației și Științei, în coordonare cu Ministrul de Interne, aprobă cerințele de formare în domeniul protecției împotriva dezastrelor în sistemul de educație preșcolară și școlară.

Educația copiilor preșcolari se realizează conform conținutului ariilor educaționale „Lumea socială” și „Lumea naturală”, determinate conform cerințelor naționale pentru educația și pregătirea preșcolară. Educația elevilor din clasele I-XII se realizează în funcție de conținutul educațional, determinat de cerințele educaționale de stat pentru educația primară, gimnazială și liceală. Formarea este de asemenea inclusă în cursurile practice (simulările) stabilite pentru studiul și implementarea planului de protecție împotriva dezastrelor pentru rezidenți. O lecție practică (simulare) pentru punerea în aplicare a planului școlar de protecție în caz de dezastru și acordarea primului ajutor se ține cel puțin o dată pe an cu elevi din toate clasele.

În rândul bunelor practici în ceea ce privește informațiile disponibile și materialele de instruire privind dezastrele și accidentele care sunt utilizate de comunitatea școlară din Bulgaria, pot fi menționate instrucțiunile metodice care se regăsesc în „Cartea profesorului de instruire pentru protecție în caz de dezastre și accidente”, care a fost concepută special pentru profesorii din sistemul de educație școlară. Aceasta include metodologii pentru introducerea unor instrumente de formare eficiente și moderne pentru protecția dezastrelor și accidentelor. Cartea este distribuită de inspectoratele regionale pentru educație din țară. Instrucțiunile sale au fost revizuite și asamblate în cadrul proiectului „Prevenirea dezastrelor și a accidentelor prin sistemul de învățământ gimnazial din Bulgaria”, implementat prin parteneriat între Ministerul Educației și Științei, Ministerul Situațiilor de Urgență și UNDP și se adresează profesorilor.

Cunoașterea numărului unic de urgență 112 și acordarea primului ajutor sunt răspândite în educația pentru protecția împotriva dezastrelor și accidentelor. Oficialii din direcțiile regionale respectiv „Siguranța împotriva incendiilor și protecția populației” și Crucea Roșie Bulgară acordă asistență școlilor în desfășurarea de ore practice sau teoretice în procesul de instruire pentru protecție în caz de dezastru și acordarea primului ajutor. Crucea Roșie Bulgară asigură instruirea în caz de dezastre și răspuns la accidente. Numeroase instruirii au fost efectuate în exerciții separate de voluntari prin Crucea Roșie Bulgară și Crucea Roșie a Tineretului Bulgar, prin mai multe campanii active de acordare a primului ajutor. Programa de biologie are prevăzute în programa sa ore pentru instruirea acordării primului ajutor, care totuși, sunt insuficiente pentru a dobândi cunoștințele și competențele necesare în asemenea cazuri.

II.2. EDUCAȚIA PENTRU PREVENIREA RISCULUI DE DEZASTRE NATURALE ȘI ACCIDENTE ÎN GRĂDINIȚELE ȘI ȘCOLILE GIMNAZIALE DIN JUDEȚUL DOLJ ȘI DIN DISTRICTUL VIDIN. O ANALIZĂ A SITUAȚIEI EXISTENTE

Pentru o mai bună caracterizare a situației educației pentru prevenirea riscului de dezastre și accidente în zona delimitată de proiect, pe lângă observarea documentară s-a recurs și la observarea directă,

pe bază de chestionar, în cadrul unei anchete statistice extinse la mai multe grădinițe și școli primare și gimnaziale din județul Dolj și din districtul Vidin. Pentru realizarea instrumentelor de observare au avut loc mai multe discuții preliminare față în față și telefonice cu conducerea unităților școlare și cu cadrele didactice implicate în studiu. Chestionarele au fost concepute pentru fiecare segment de unități școlare inclus în proiect, respectiv unul pentru învățământul preșcolar (Ch36/2020) și altul (Ch15/2020) pentru învățământul școlar primar și gimnazial. La primul chestionar au fost implicate 7 grădinițe, de la care au oferit răspunsuri 63 de educatoare/educatori, iar la cel de-al doilea chestionar au fost selectate, de asemenea, 6 școli gimnaziale, respectiv un număr de 70 de învățători/ profesori.

Având în vedere că aceste volume ale eșantioanelor sunt importante ca dimensiune, considerăm că răspunsurile oferite oferă nu numai informații orientative, care sunt specifice unei anchete obișnuite, ci informații destul de riguroase, apropiate din acest punct de vedere de potențialul unui sondaj statistic.

II.2.1. Analiza situației existente în învățământul preșcolar

După cum se observă din figura nr. 1, activitățile didactice care au ca obiect prevenirea riscurilor și înlăturarea efectelor dezastrelor naturale și a accidentelor se regăsesc la toate grădinițele incluse în eșantion, evident, cu unele elemente specifice de la o unitate școlară la alta. Din discuțiile preliminare a reieșit, de asemenea, că acestei educații i se acordă o atenție binemeritată, în condițiile în care instrumentele pedagogice de care se dispune sunt mai rare, iar formarea educatorilor vizează numai aspectele tehnice ale riscurilor de dezastre.

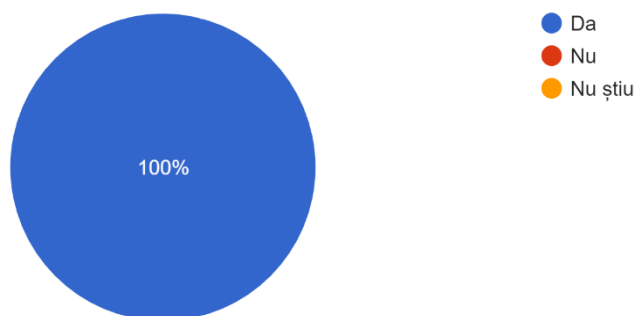

Figura nr. 1. Realizarea educației privind prevenirea și înlăturarea efectelor dezastrelor în unitățile preșcolare

La întrebarea referitoare la existența unui proiect (disciplină opțională) pentru educația copiilor privind riscurile de dezastre, marea majoritate a cadrelor didactice (90,7%) au răspuns pozitiv, în timp ce 6,8% au susținut că nu există un astfel de proiect, iar 2,5% dintre repondenți au declarat că nu știu nimic despre existența sau inexistența sa (figura nr. 2). În opinia noastră, aceste răspunsuri nu se referă la procesul educațional ca atare, care include cunoștințe referitoare la riscurile de dezastre, ci la o disciplină opțională sau la un proiect de sine stătător, iar aici pot să apară confuzii. Un astfel de proiect poate să fie inclus la o altă disciplină, unde i de rezervă un buget de timp specific, fără să constituie o disciplină de sine stătătoare. Surpinde însă faptul că unele cadre didactice nu fac această delimitare și consideră că nu există sau nu știu despre existența unui instrument clasic pentru educația copiilor în vederea prevenirii și înlăturării efectelor dezastrelor naturale și ale accidentelor.

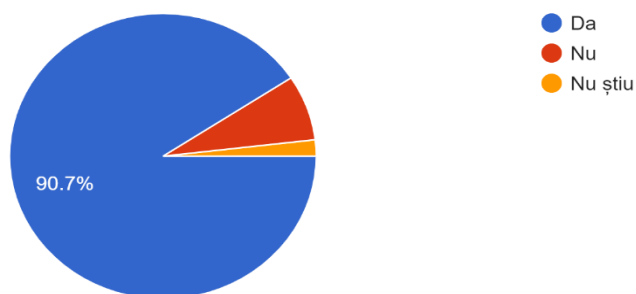

Figura nr. 2. Existența unui proiect (disciplină) opțional (ă) în unitățile preșcolare

În ceea ce privește realizarea proiectului (disciplinei) opțional(e) pentru prevenirea și înlăturarea riscului de dezastre naturale și accidente, părerile sunt împărțite între două grupuri mari de respondenți (figura nr. 3):

- cei care consideră că un astfel de demers este conceput la unitatea școlară (42,6%);
- cei care consideră că proiectul este inspirat de ISU județean (57,4%).

Reglementările în vigoare menționează faptul că programa specifică lecțiilor de prevenire a riscurilor din școli trebuie să aibă și un aviz al ISU din județ, ceea ce se întâmplă în primul caz, în care proiectul este conceput de unitatea școlară. În ambele cazuri este necesar un aviz al ISU, ceea ce înseamnă că în ambele cazuri s-a procedat corect în ceea ce privește conținutul și obiectivele acestei educații. Diferențele care apar țin de instrumentele și modalitățile pedagogice alese de fiecare unitate educațională, ceea ce influențează calitatea și eficacitatea învățării.

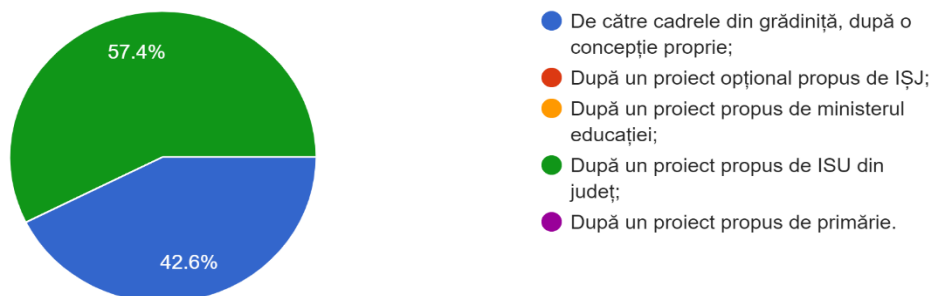

Figura nr. 3. Implicarea în realizarea proiectului opțional pentru educația copiilor în vederea prevenirii riscurilor de dezastre naturale și accidente

Frecvența orelor de educație pentru prevenirea riscurilor de dezastre este destul de eterogenă, dacă avem în vedere răspunsurile oferite de respondenții la chestionare (figura nr.4). Astfel, 46,3% dintre aceștia consideră că predarea trebuie să se facă ori de câte ori este nevoie, 31,5% menționează o oră/lună, 16,7% oferă varianta de răspuns cu o oră/săptămână, iar diferența de 4,5% de o oră/2 săptămâni.

Această dispersie accentuată se înregistrează atât între unitățile preșcolare, cât și în interiorul aceleiași unități, între cadrele sale didactice. O astfel de situație poate fi asociată cu o anumită în ceea ce privește pregătirea copiilor pentru prevenirea riscului de dezastre și cu un management mai puțin eficace din acest punct de vedere. Această ezitare referitoare la periodicitatea pregătirii este și rezultatul unor lipsuri în reglementările și în strategia națională de educație pentru prevenirea riscurilor de dezastre.

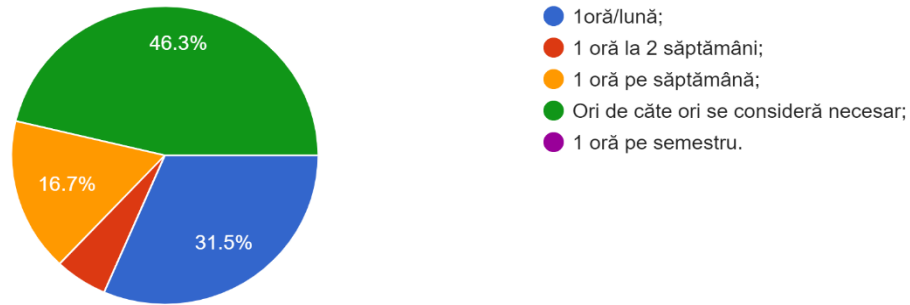

Figura nr.4. Fondul de timp aferent educației privind prevenirea riscurilor de dezastre

Activitățile didactice pentru prevenirea riscurilor de dezastre cu copii preșcolari sunt realizate de educatoarea grupei, în proporție de 96,3%, pentru restul de 3,7% fiind indicat responsabilul cu prevenirea riscurilor de dezastre din unitatea preșcolară (figura nr. 5). Este însă puțin probabil ca această a doua variantă să fie viabilă și credibilă, deoarece cercetări anterioare la liceele din aceeași zonă au arătat că acest responsabil nu este implicat decât în formarea cadrelor didactice, și nu intervine în pregătirea elevilor decât din postura de dirigintă (e) a (al) unei clase.

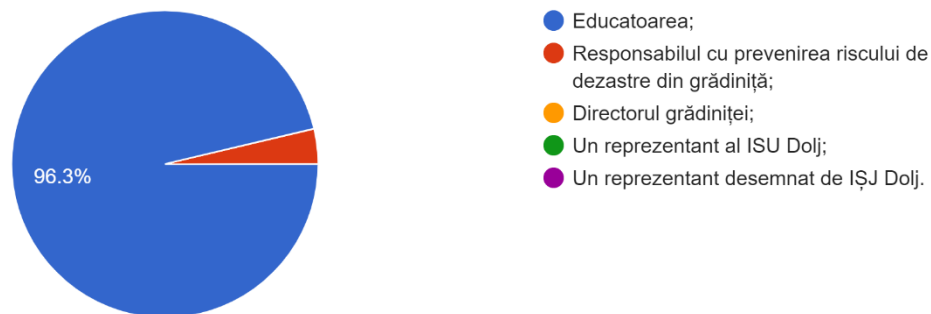

Figura nr. 5. Titularul educației pentru prevenirea riscurilor de dezastre în unitățile preșcolare

Evenimentele educaționale din cadrul unităților preșcolare au un statut aparte, care ține de vârsta fragedă a copiilor și de cerințele specifice acestei vârste. Planificarea orelor trebuie să fie cunoscută și de părinți, deoarece este posibil să fie necesare instrumente și îmbrăcăminte specifice, de exemplu, decalaje ale programului educațional normal etc. De asemenea, la simulări și la orele în care se dezbate evenimente periculoase este necesar să fie implicați parteneri diverși, cum ar fi poliția, ISU, Crucea Roșie, agenți economici, reprezentanți ai organizațiilor publice etc., care cunosc mai bine aceste evenimente și știu să le prezinte mai adecvat pentru a fi reținute de către copii.

Sfera mai largă a parteneriatului răspunde mai bine eficacității învățării, complexității conținutului programei de pregătire, necesității de a se dispune de o gamă diversă de instrumente educaționale și de modele pedagogice moderne și inovative. Cu cât acest parteneriat este mai larg, cu atât acest set de elemente este mai bogat și mai flexibil. Din acest punct de vedere, se poate considera că nivelul de implicare a parteneriatului depinde de complexitatea conținutului educațional și de implicarea unității preșcolare în această educație.

Răspunsurile oferite de cadrele didactice măsoară și acest nivel de implicare în actul educațional, atât al unității preșcolare, cât și al partenerilor care pot fi atrași în acest sens (figura nr. 6). Astfel, o pondere de 59,3% dintre repondenți includ în acest parteneriat grădinița, cu cadrele sale didactice, părinții și alți parteneri educaționali (poliție, ISU, Crucea Roșie).

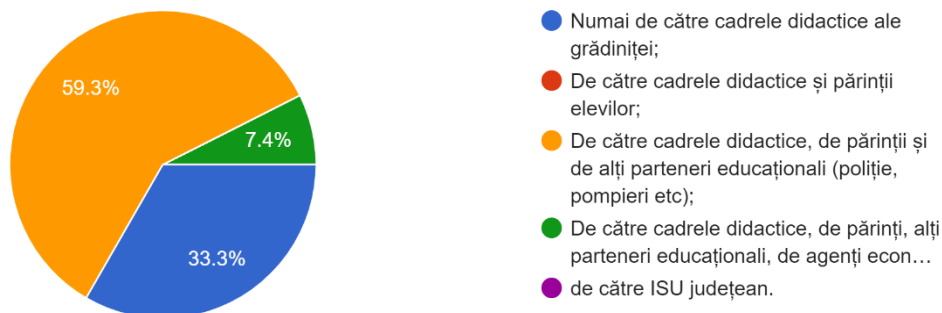

Figura nr. 6. Parteneriatul implicat în planificarea activităților educaționale privind prevenirea riscurilor de dezastre la copiii preșcolari

O parte importantă din răspunsuri (33,3%) consideră că planificarea activităților educative este realizată exclusiv de către unitate preșcolară, în timp ce doar o mică parte din cadrele didactice incluse în cercetare susțin că această activitate este realizată exclusiv la nivelul grădiniței.

Procesul educațional privind prevenirea riscurilor de dezastre naturale și accidente la copii trebuie să asigure asimilarea unor cunoștințe și însușirea unor comportamente specifice, caracterizate prin creșterea capacității de anticipare și a responsabilității, acesta din urmă însemnând, între altele, și participarea la înlăturarea efectelor apariției unor astfel de fenomene. Pe de altă parte, acest proces educațional trebuie să ofere copiilor cunoștințele necesare, care să le permită să se protejeze în orice moment și în orice loc s-ar afla aceștia atunci când se declanșează un dezastru natural. Figura nr. 7 prezintă repartitia răspunsurilor cadrelor didactice la acest ultim aspect/scop al educației pentru prevenirea riscului de dezastre.

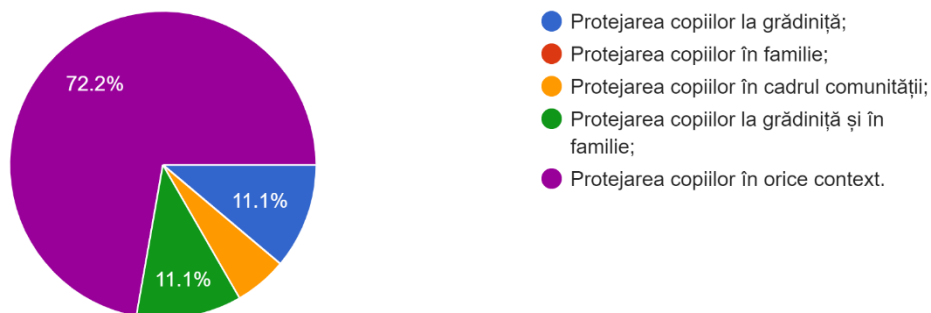

Figura nr. 7. Scopul și obiectivele educației prevenirii riscurilor de dezastre la copii preșcolari

O majoritate confortabilă a repondenților (72,2%) au ales varianta corectă, respectiv aceea a protejării copiilor în orice context, în timp ce 11,1 % s-au referit la fie la grădiniță, fie la grădiniță și în familie. Pentru opțiunea protejării copiilor în cadrul comunității au fost de acord 5,6% dintre cadrele didactice repondente. Această repartitie nu este totuși favorabilă procesului educațional, din moment ce 27,8% dintre

persoanele intervievate, cadre didactice implicate în predarea cunoștințelor referitoare la prevenirea riscurilor de dezastre naturale și de accidente, nu cunosc scopul și obiectivele unei astfel de învățări.

Educația pentru prevenirea riscurilor de dezastre naturale și de accidente este un segment curricular care începe din fragedă copilărie și se încheie, având în vedere delimitarea dintre formarea inițială și cea continuă, odată cu studiile de licență sau chiar masterale pentru tinerii din zilele noastre. Această educație are un caracter cumulativ, în sensul că marile sale capitole se reiau la un nivel de înțelegere din ce în ce mai complex, odată cu evoluția vârstei copiilor și a tinerilor implicați. Este un proces logic, asemănător învățării altor discipline clasice, dar cu o pedagogie aparte, care trebuie să țină cont, la rândul ei, de capacitatea de înțelegere/numărul de ani de școală.

La o întrebare care sumarizează aceste aspecte, răspunsurile cadrelor didactice din învățământul preșcolar au fost logice (figura nr. 8), în sensul că diferențierea educației se realizează pe grupe, cu o complexitate crescândă și cu instrumente diferite, în funcție de acest din urmă criteriu (94,4%), în timp ce diferența de 5,6% nu au sesizat nicio deosebire în această pregătire a copiilor cu vârste cuprinse între 3 și 7 ani.

Deși relativ redusă, cea de-a doua grupă de răspunsuri indică o formare necorespunzătoare a formatorilor, ceea ce, conform altor surse și altor constatări, reprezintă o realitate în învățământul românesc. Formarea continuă este realizată de ISU, și aceasta se referă mai mult la partea de conținut și foarte puțin la instrumente și la pedagogie. Sistemul de formare este relativ slab dezvoltat, iar învățământul superior românesc nu abordează acest segment al educației pentru prevenirea riscurilor în caz de dezastre naturale.

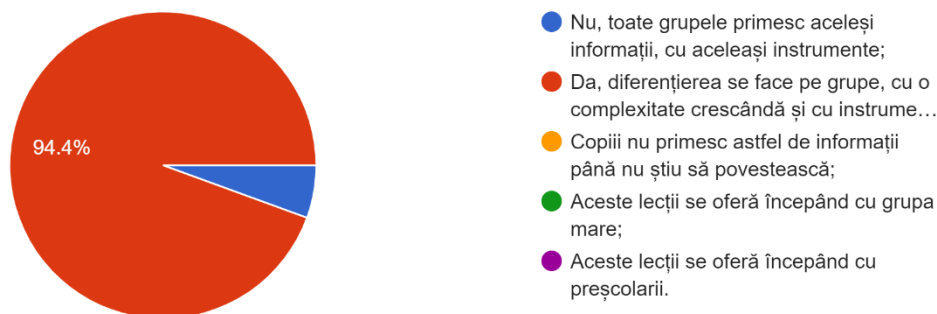

Figura nr. 8. Diferențierea învățământului de prevenire a riscurilor de dazastre naturale la copii preșcolari

Cum gama dezastrelor naturale este destul de largă, iar tendința educației este aceea de a se concentra asupra fenomenelor mai des întâlnite în mediul extern mai apropiat zonei studiate, trebuie remarcat faptul că în învățământul preșcolar din județul Dolj abordarea este, din acest punct de vedere, destul de echilibrată (figura nr. 9). Astfel, lecțiile oferite se referă la cutremure (100%), urmate de inundații (61,1%), incendii rezidențiale sau industriale (57,4%), incendii de pădure (46,3%) și alunecări de teren (16,7%). Alte studii cu o tematică asemănătoare, efectuate în județul Dolj, au semnalat faptul că la învățământul liceal educația pentru prevenirea riscurilor de dezastre naturale vizează cu precădere doar cutremurele și inundațiile, celelalte fenomene periculoase fiind puțin destul de puțin dezbătute.

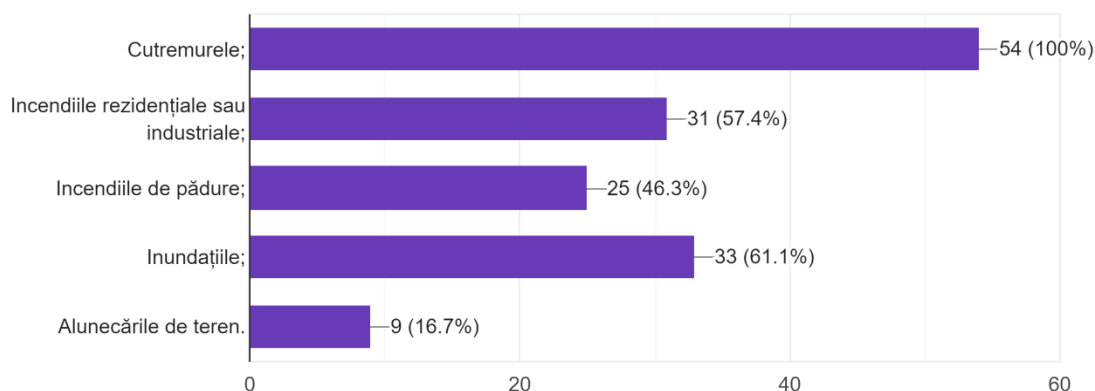

Figura nr. 9. Tipologia dezastrelor naturale în procesul educațional de prevenire a riscurilor la copii preșcolari

Dacă în privința conținutului acestui tip de educație nu apar probleme deosebite, în sensul că majoritatea manualelor și a surselor de informații oferă suficiente cunoștințe tehnice din care se pot face selecții corecte, alegerea modalităților și a instrumentele pedagogice utilizate la predare necesită eforturi mai mari, în condițiile în care atât formarea cadrelor didactice este deficitară, iar numărul și sursele informaționale sunt relativ reduse în România.

Utilizarea unui instrumentar diversificat este limitată de oferta existentă pe piață și de lipsa unor parteneriate mai largi, care ar putea suplini o astfel de situație, iar modalitățile de predare depind de nivelul de pregătire și de implicare a cadrelor didactice.

În situația actuală din învățământul preșcolar doljean (figura nr. 10) sunt utilizate cu precădere instrumentele clasice: lecturi și povestiri (85,2%), întâlniri cu specialiști din domeniu, cum ar cei de la ISU, poliție, Crucea Roșie etc.

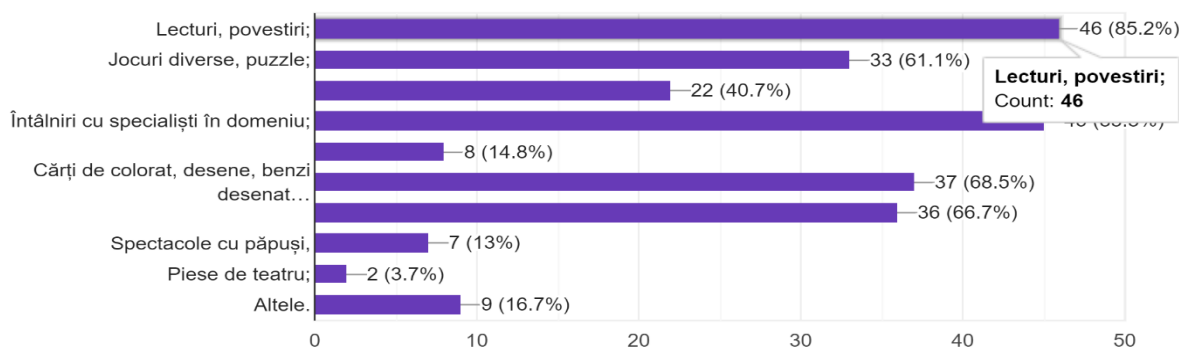

Figura nr. 10. Modalități și instrumente pedagogice utilizate în educația copiilor preșcolari în prevenirea riscurilor de dezastru

Pregătirea copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastru naturale și accidente nu poate fi deplină dacă pe lângă cunoștințele tehnice care pot fi transmise la partea teoretică, nu are și o parte practică. Întrucât ocaziile de a observa direct astfel de fenomene periculoase sau consecințele lor imediate nu sunt posibile și nici de dorit, de cele mai multe ori se recurge la metoda simulării apariției dezastrelor naturale.

Curricula școlară obligatorie și/sau recomandată de către ministerul educației și de către ministerul de interne prevede ca pentru partea practică să se recurgă la simulări în funcție de tipologia dezastrelor și de specificul național/local.

Cadrele didactice din unitățile preșcolare incluse în colectivitatea analizată din județul Dolj menționează că aceste simulări (figura nr. 11) se realizează cu precădere pentru cutremure (98,1%) și pentru incendii (83,3%), și într-o mică măsură pentru inundații și alte evenimente periculase, cum ar fi alunecările de teren.

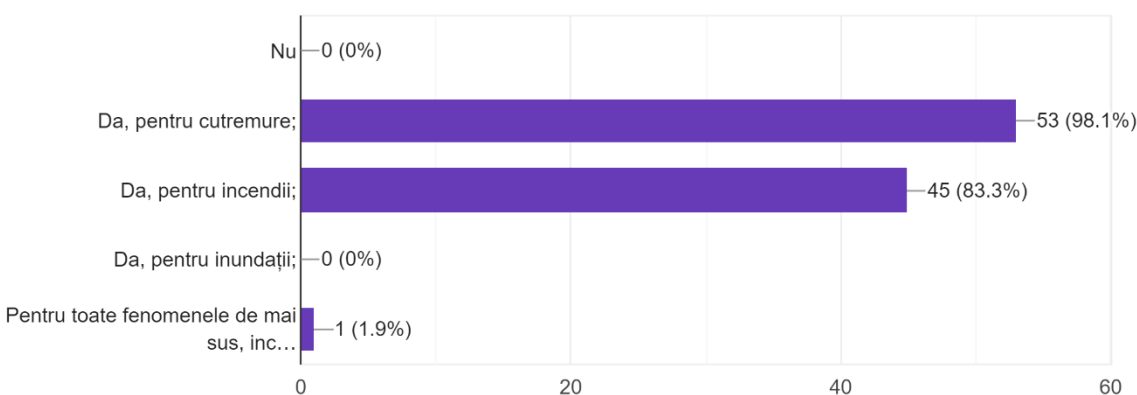

Figura nr. 11. Tipurile de dezastre naturale pentru care se realizează simulări pentru copii preșcolari

Recomandările ministerelor implicate în educația copiilor pentru prevenirea dezastrelor se referă și la frecvența anuală a simulărilor pentru fiecare tip de dezastru. Răspunsurile oferite de cadrele didactice ale grădinițelor din colectivitatea de observare pun iarăși sub semnul întrebării formarea cadrelor didactice în ceea ce privește educația copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre naturale și de accidente (figura nr. 12).

O majoritate destul de strânsă (53,7%) consideră că simulările trebuie să se desfășoare semestrial, ceea ce corespunde recomandărilor organismelor de mai sus, dar o parte importantă a cadrelor didactice (46,3%) nu cunosc acest răspuns. Ele menționează că astfel de simulări trebuie planificate și realizate ori de câte ori este nevoie, răspuns care nu corespunde realității.

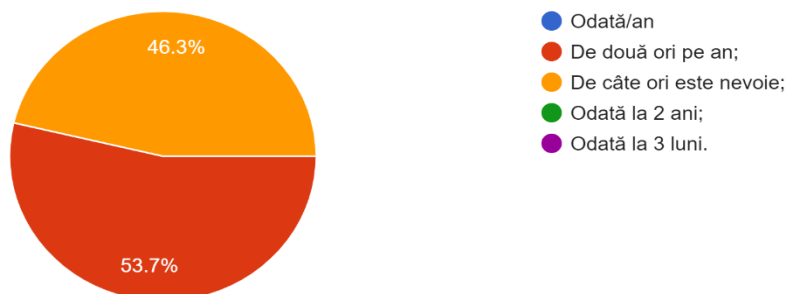

Figura nr. 12. Frecvența simulărilor în educația pentru prevenirea riscurilor la copiii preșcolari

Răspunsurile pe care cadrele didactice le oferă despre propria formare în prevenirea riscurilor de dezastre și accidente relevă faptul că rezultatele acesteia nu își ating în totalitate scopul și obiectivele sale (figura nr. 13). În opinia respondenților, formarea directorului și a responsabilului grădiniței cu prevenirea riscurilor de dezastre trebuie să se realizeze de către ISU (70,4%), ceea ce corespunde realității, în timp ce o pondere destul de importantă a cadrelor didactice (27,8%) consideră că autoformarea este răspunsul corect. O mică parte a respondenților (1,8%) alocă această responsabilitate Inspectoratului școlar județean, care în realitate nu se implică în acest proces de formare.

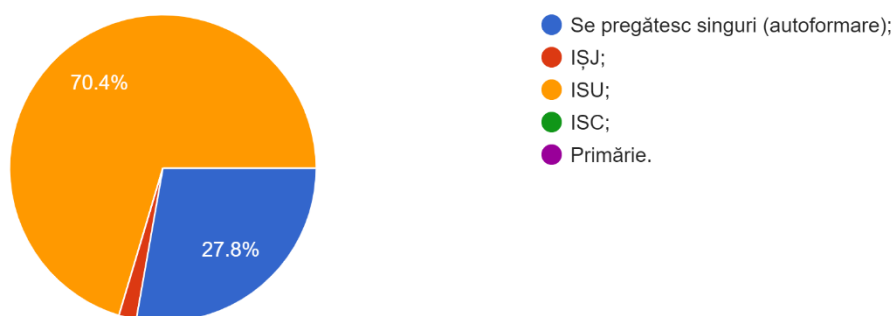

Figura nr. 13. Responsabilitatea formării directorului și a responsabilului cu prevenirea riscurilor de dezastre în unitățile preșcolare

O situație asemănătoare este prezentă și la formarea cadrelor didactice și a personalului administrativ din învățământul preșcolar (figura nr. 14). O proporție însemnată a răspunsurilor (70,4%) este corectă, în sensul că responsabili acestui tip de formare sunt directorul și/sau responsabilul cu prevenirea riscurilor de dezastre din unitatea preșcolară, dar un procent destul de mare (22,2%) consideră că pregătirea se face, de fapt, prin autoformare. Pe lângă implicarea ISU în această pregătire (5,2%), este amintit și Inspectoratul școlar județean (2,2%). Ca și la întrebarea anterioară, răspunsurile oferite de multe cadre didactice demonstrează că acest tip de formare nu a înregistrat rezultatele dorite la această categorie de intervenți în procesul educațional, lucru care ce se răsfrânge în mod normal și în educația copiilor.

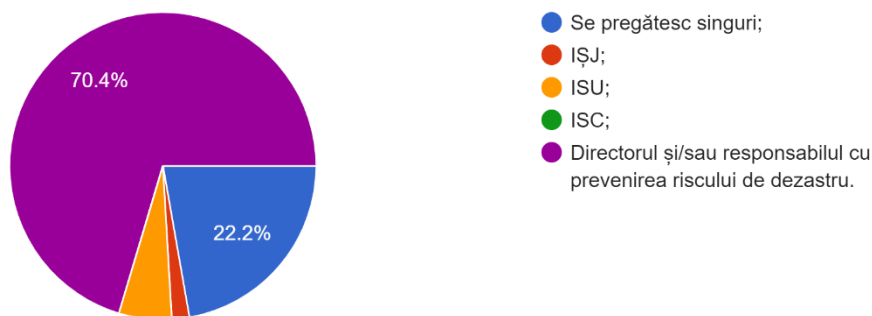

Figura nr. 14. Responsabilii formării cadrelor didactice și personalului administrativ în prevenirea riscurilor de dezastre în unitățile preșcolare

O altă întrebare necesară pentru caracterizarea educației pentru prevenirea riscurilor în unitățile preșcolare vizează structura conținutului acesteia, dar și elemente legate de instrumentele și pedagogia

utilizate pentru facilitarea procesului de învățare. Feed-back-ul obținut este unul destul de interesant (figura nr. 15):

- 85,2% dintre repondenți consideră că în procesul de pregătire a copiilor trebuie să se utilizeze cunoștințe, instrumente și alte metode pedagogice pentru a face memorabile astfel de evenimente;

- 53,7% dintre cadrele didactice implicate sunt favorabile unei învățări care să conțină cât mai multă practică;

- 33,3% din răspunsurile oferite sunt de acord cu o pregătire echilibrată în ceea ce privește partea teoretică și cea practică;

- 29,6% dintre repondenți consideră că recurgerea la vizite în locurile afectate de dezastre naturale reprezintă un mijloc eficace de învățare a prevenirii acestor riscuri la copiii preșcolari.

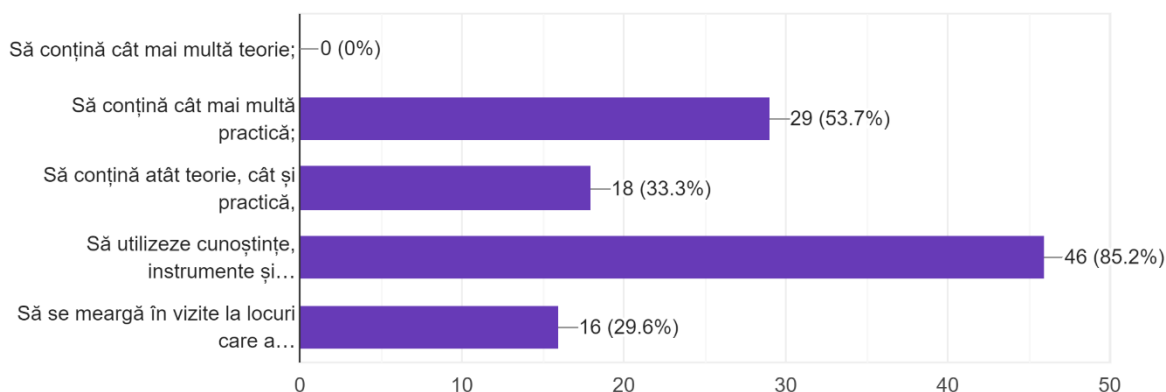

Figura nr.15. Structura învățării prevenirii riscului de dezastre la copii preșcolari

Deși variantele de răspuns oferite nu pun probleme deosebite repondenților, reacțiile acestora sunt logice și nu se îndepărtează deloc de recomandările organismelor internaționale în materie de instrumente și de modele pedagogice în educația prevenirii riscurilor de dezastre la copii. Anticipările lor sunt logice, dar în practică procesul educațional este îngreunat de lipsa unor reglementări necesare, a unei strategii naționale și a unei desfășurări strategice eficace la nivel local. În același sens negativ se manifestă și lipsa unui rețele naționale de intervenienți privați și publici, care să susțină pe multiple planuri (realizare de noi instrumente de învățare, a unor noi modele pedagogice, finanțări etc) o educație ce va asigura o mai bună protecție a generațiile viitoare de urmările unor dezastre naturale iminente.

II.2.2. Analiza situației existente în învățământul primar și gimnazial

Proiectul "C.A.R.E.- Pachet educațional pentru copii privind prevenirea riscurilor în situații de criză", cod Ems ROBG – 448, vizează pregătirea unui segment al copiilor cu vârste între 3 și 12 ani, ceea ce a determinat apariția unor probleme în ceea ce privește omogenitatea educării. Copii cu vârste între 3 și 6 ani nu știu să citească și se regăsesc în perioada în care își definesc bazele propriei personalități, copii între 7 și 11 ani sunt la școala primară, au un învățător și încep să știe să citească și să înțeleagă un text, iar copii de 12 ani sunt la gimnaziu și au profesori la fiecare disciplină. Studiul fizicii și al altor materii le poate oferi informații mai detaliate despre dezastrele naturale. În cadrul prezentului studiu s-a optat pentru abordarea separată a copiilor preșcolari și a celor aflați la clasele I-VI.

În toate școlile în care a avut loc observarea procesului educativ privind reducerea riscurilor de dezastre la elevi, răspunsurile au fost unanime (100%) atunci când s-a pus întrebarea referitoare la existența unor astfel de activități didactice. La următoarea întrebare însă (figura nr.17), răspunsurile oferite nu susțin în totalitate afirmațiile anterioare, din moment ce numai 66,7% dintre cadrele didactice chestionate au cunoștință despre existența unui proiect/disciplină opțională specifică acestei educații, 31,0% susțin că nu există așa ceva, iar diferența de 2,3% nu știu nimic despre acest subiect.

Dacă s-ar accepta ultimele două răspunsuri oferite de repondenți, ar rezulta că educația copiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre este realizată în afara curriculei și doar prin voința învățătorilor/profesorilor din școală, ceea ce este dificil de acceptat. Este clar că aceste cadre didactice au probleme de formare în acest domeniu, ceea ce trebuie să atragă atenția școlilor și a organizațiilor care prin reglementările legale au această responsabilitate.

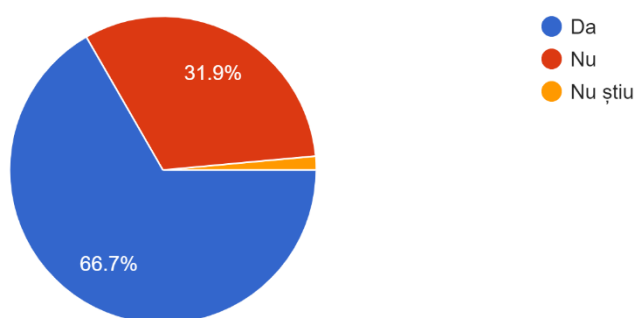

Figura nr. 17. Răspunsurile cadrelor didactice referitoare la existența unui proiect /discipline opționale privind educația elevilor pentru riscurile de dezastre

Această formare trebuie să țină cont de ultimele evoluții în educația elevilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre la nivel mondial, pentru că numai astfel se pot îmbunătăți pregătirea teoretică și cea practică, se pot adopta noi inovații de conținut și metodologice în vederea creșterii eficacității învățării.

Concluziile privind necesitatea stringentă a formării cadrelor didactice în domeniul educației privind riscurile de dezastre sunt și mai mult susținute de răspunsurile legate de autorul proiectului/disciplinei opționale. Aceeași 69 de repondenți acceptă de această dată că în cadrul unității lor școlare există un proiect/disciplină opțional(ă), dar în ceea ce privește autorul și sursa de inspirație în conceperea lui răspunsurile cadrelor didactice diferă destul de mult (figura nr. 18):

- 34,8% dintre aceștia susțin că proiectul este propus de ministerul educației și preluat de școală;
- 24,6% consideră că proiectul aparține ISU;
- 24,6% din total menționează că proiectul este realizat de către școală, după o concepție proprie;
- 16,0% cred că proiectul aparține primăriei.

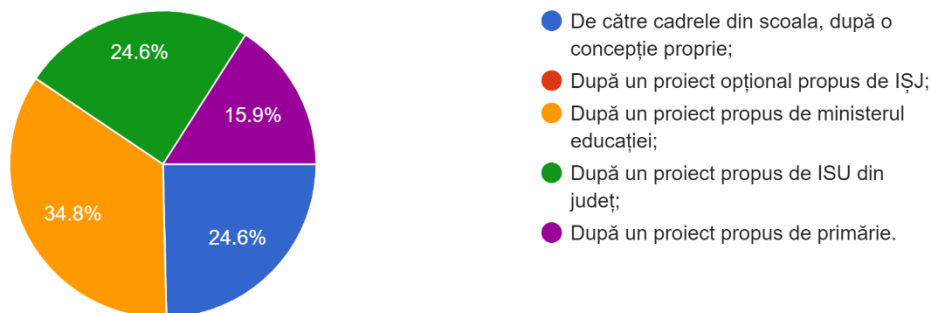

Figura nr.18. Autorii proiectului/disciplinei opțional(e) privind educația elevilor pentru prevenirea riscurilor de dezastru

În ceea ce privește frecvența derulării actului educațional, părerile sunt, de asemenea, împărțite, și se îndepărtează de recomandările ministerului educației și ale ministerului de interne, și chiar de practicile obișnuite ale școlilor din România (figura nr. 19). Astfel, cea mai mare parte a respondenților (40,6%) consideră că activitățile trebuie să se deruleze ori de câte ori este nevoie, 33,3% susțin că se realizează o oră pe săptămână, 23,2% au bifat varianta cu o oră pe lună, iar diferența de 2,9% varianta cu o oră pe semestru.

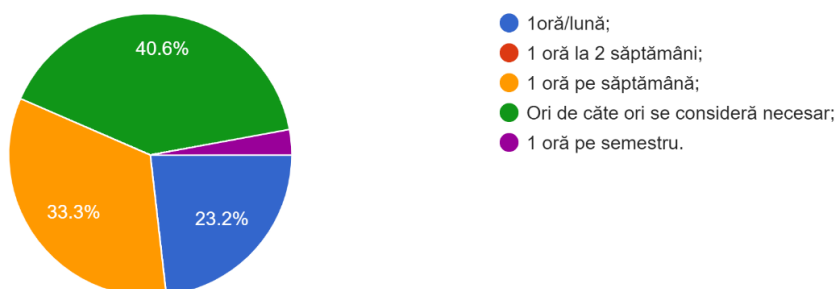

Figura nr. 19. Frecvența orelor de educație pentru prevenirea riscurilor de dezastru

Din discuțiile cu conducerea școlilor implicate în studiu, s-a reținut că această oră de educație are loc lunar, de cele mai multe ori la orele de dirigenție, al căror program cuprinde și cunoștințele legate de prevenirea riscurilor de dezastru.

Pentru a completa informațiile cu privire la modul de derulare și la distribuția pe discipline a cunoștințelor de prevenire a riscurilor de dezastru, în chestionar a fost introdusă o întrebare la care s-au înregistrat următoarele răspunsuri (figura nr. 20):

- orele sunt susținute de învățător sau de diriginte, la ora de dirigenție (98,6%);
- orele sunt susținute de profesorul de geografie, la propria disciplină (1,4%).

Practica educației pentru prevenirea riscului de dezastru în țările dezvoltate înregistrează multe cazuri în care aceasta utilizează mai multe discipline vehicul, cum ar fi geografia, fizica, matematica, istoria, biologia, atunci când la anumite lecții sunt abordate subiecte înrudite. În România și în Bulgaria aceste cunoștințe se prezintă la orele de dirigenție, de regulă lunar.

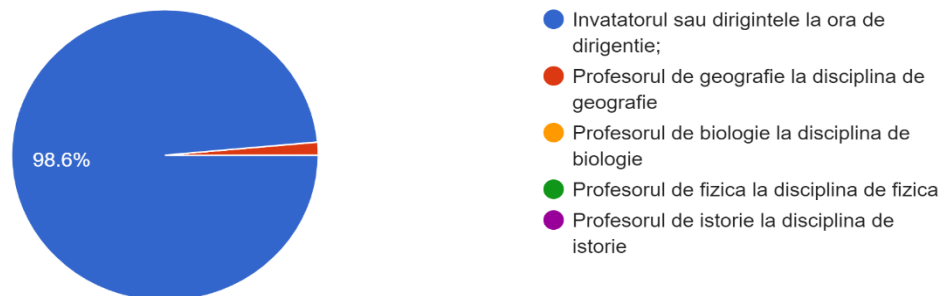

Figura nr. 20. Derularea activităților de predare a educației pentru prevenirea riscurilor de dezastre

Vârsta copiilor din acest studiu este un factor care influențează planificarea derulării activităților educative privind prevenirea riscurilor de dezastre naturale și de accidente, îndeosebi la simulările care au loc periodic, de regulă de două ori pe an, pentru fenomenele periculoase mai importante pentru zona geografică respectivă. De aceea, în procesul de planificare a acestor activități, care se realizează de către unitatea școlară, trebuie să fie implicată familia, partenerii educaționali implicați în educația propriu-zisă (poliția, ISU, inspectoratul școlar, primăria, Crucea Roșie), dar și parteneri care pot aduce o susținere economică (agenți economici).

Răspunsurile oferite de repondenți (figura nr. 21) dovedesc că procedura de planificare este diferită în practică, deoarece toate cadrele didactice chestionate s-au orientat către alte variante preexistente, după cum urmează:

- 52,2% au amintit toate categoriile de parteneri implicați, mai puțin agenții economici;
- 37,7% au considerat că planificarea reprezintă responsabilitatea exclusivă a școlii;
- 10,1% au indicat ISU județean ca instituție care se ocupă de această planificare.

Răspunsurile oferite de cadrele didactice la această întrebare constituie și ele o probă concludentă a lipsei unei formări adecvate în acest tip de educație care, deși importantă, nu se bucură de atenția cuvenită din partea guvernului și a ministerelor implicate (educație, de interne, al sănătății). Această situație nu este specifică doar României și Bulgariei, dar acest lucru nu scuză deloc lipsurile care se manifestă în reglementarea de ansamblu a acestei importante educații, în revizuirea strategiei și în crearea unei rețele puternice, care să propună instrumente și metodologii inovative și eficiente în domeniu.

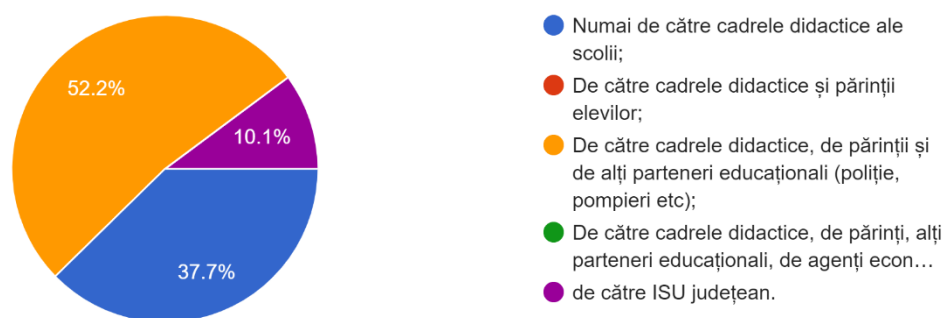

Figura.nr. 21. Implicarea partenerilor în planificarea activităților educative privind prevenirea riscurilor de dezastre

Educația elevilor privind prevenirea și reducerea riscurilor la dezastre are scop principal să pună la dispoziția acestora un set de cunoștințe și de competențe care să-i ajute să anticipeze, să se protejeze și să participe, în măsura posibilităților lor, la înlăturarea efectelor dezastrelor naturale și a accidentelor. Acest comportament trebuie să se manifeste ori de câte ori și oriunde apare un asemenea fenomen periculos. Cu toate acestea, o parte importantă din răspunsurile oferite s-au abătut de la această variantă corectă (figura nr. 22), considerând (23,2%) că această educație este oferită doar pentru asigurarea protecției în unitatea școlară (14,5%), doar la școală și în familie (6,8%) sau doar în cadrul comunității locale (1,9%).

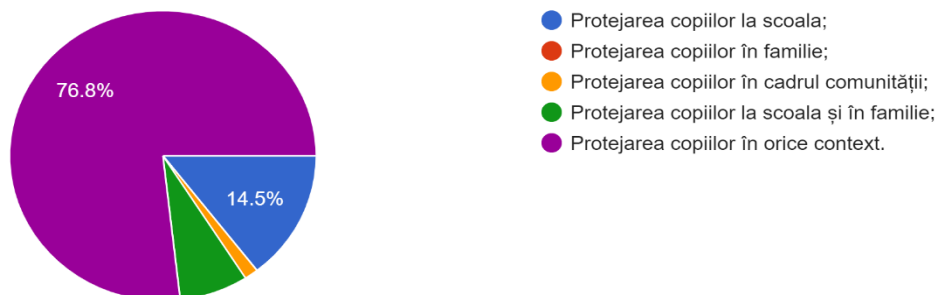

Figura nr. 22. Scopul educației pentru prevenirea riscului de dezastre naturale și accidente

Deși scopul și obiectivele educației pentru prevenirea riscurilor de dezastre sunt identice, iar durata acestora coincide cu durata școlarizării, lecțiile trebuie să fie diferențiate sub aspectele conținutului de informații transmise, al pedagogiei și al instrumentarului folosit. Într-adevăr, la o întrebare care a avut în vedere aceste aspecte, răspunsurile primite (figura nr. 23) au confirmat în mare măsură această ipoteză :

- 81,2% dintre cadrele didactice susțin că diferențierea se face pe clase, cu o complexitate crescândă și cu instrumente specifice vârstei;
- 15,9% dintre repondenți s-au situat pe o poziție contrară, conform căreia elevii claselor I-VI primesc aceleași informații, cu aceleași instrumente de predare;
- 2,9% din colectivitatea selectată consideră că aceste lecții încep odată cu clasa a III-a.

Deși răspunsurile corespund în mare măsură reglementărilor și practicilor din școală, o proporție însemnată a cadrelor didactice (18,1%) fie nu le cunoaște, fie nu le realizează, ceea ce influențează în mod negativ comportamentul acestora în cazul declanșării unor evenimente periculoase. O astfel de situație trebuie să dea de gândit conducerilor școlilor, IȘJ și celorlalți parteneri implicați în educația pentru prevenirea riscurilor de dezastre

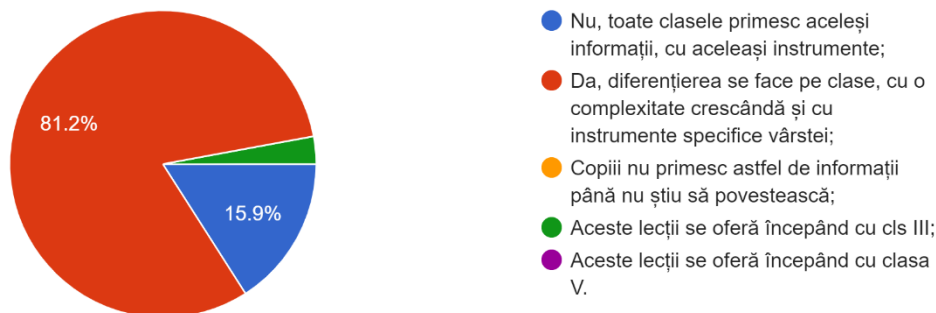

Figura nr. 23. Diferențierea lecțiilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre în funcție de vârsta elevilor

Dezastrele naturale au o tipologie complexă, iar practica educației le abordează în funcție de specificul lor în contextul național, regional sau local. Alegerea evenimentelor periculoase care urmează să fie discutate la școală înregistrează, din acest punct de vedere, diferențe de la o regiune sau de la un județ la altul. Astfel, județului Dolj nu îi sunt caracteristice dezastrele naturale provocate de uragane, tsunami-uri, erupții vulcanice, chiar incendii de pădure, și ele nu se regăsesc decât tangențial în educația copiilor.

Acest aspect a fost verificat și în prezentul studiu, iar întrebarea specifică a inclus variantele cu care se întâlnesc cel mai mult locuitorii județului. Răspunsurile oferite corespund așteptărilor studiului, iar distribuția răspunsurilor este următoarea (figura nr. 24):

- cutremurele sunt incluse în educația copiilor în toate școlile din colectivitatea studiată (100%);
- incendiile rezidențiale și cele industriale ocupă și ele un loc important în cadrul acestei educații (69,6%);
- inundațiile și incendiile de pădure se află la egalitate (31,9%) în ceea ce privește interesul școlilor de a le introduce în programele analitice (inclusiv în programele disciplinelor vehicul);
- pe ultimul loc în ceea ce privește interesul educației privind prevenirea riscurilor de dezastre naturale se regăsesc alunecările de teren (24,6%).

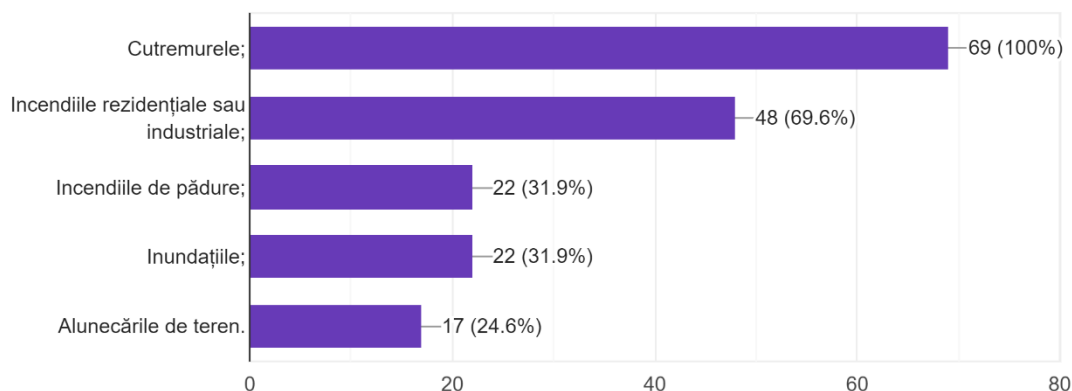

Figura nr. 24. Interesul educației școlare pentru prevenirea riscurilor în funcție de tipologia dezastrelor

Unul dintre motivele principale pentru care educația copiilor pentru prevenirea dezastrelor nu este suficient de eficace în România, ca și în Bulgaria, îl constituie gama îngustă a instrumentarului și a modalităților pedagogice utilizate în procesul de învățare. Răspunsurile la întrebarea ce vizează aceste lipsuri susțin o astfel de ipoteză (figura nr. 25). În procesul de predare, instrumentele moderne și inovatoare sunt mai puțin folosite:

- lecturile și povestirile sunt principalul instrument utilizat în formarea elevilor (92,8%);
- la o distanță nu prea mare se situează întâlnirile cu specialiștii în domeniu, care de regulă folosesc expuneri și dezbateri (82,6%);
- cărțile de colorat, desenele, benzile desenate etc. ocupă al treilea loc, cu 56,5%;
- concursuri în clasă, între clase și între școli (56,5%);
- proiecții de filme, inclusiv de pe internet (55,1%);
- cărți de colorat, desene, benzi desenate (31,9%);
- vizite la locuri și parteneri implicați în acest fenomen (24,6%);
- spectacole cu păpuși, piese de teatru, desene animate etc. au valori destul de reduse, între 2,9 și 4,3%.

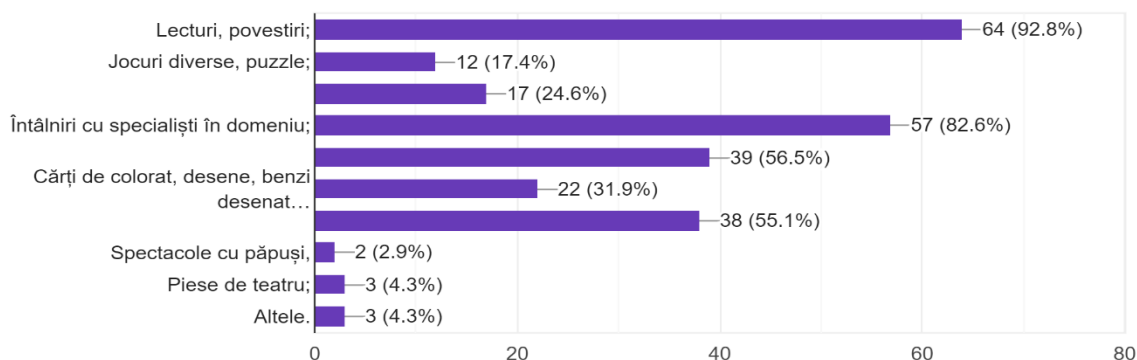

Figura nr. 25. Instrumente pedagogice și modalități pedagogice în educația elevilor pentru prevenirea dezastrelor.

După cum se observă, unele instrumente care sunt potrivite din punct de vedere pedagogic în procesul de învățare a elevilor mici pentru prevenirea riscurilor de dezastre (respectiv spectacolele cu păpuși, desene animate sau piese de teatru) sunt subutilizate, explicând astfel rezultatele nu tocmai potrivite obținute la acest tip de educație din școlile primare și gimnaziale.

Pregătirea practică în cadrul educației elevilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre naturale este o activitate complexă, care poate îmbrăca forma unor simulări, dar și a vizitelor la locurile afectate și a observării consecințelor acestora, în măsura posibilităților. Cel mai utilizat mijloc rămâne simularea la școală a acestor evenimente periculoase. Pentru a sesiza care este situația în ceea ce privește utilizarea acestui instrument, în chestionar a fost inclusă o întrebare de acest gen, iar răspunsurile au evidențiat tendința concentrării lui asupra fenomenelor periculoase întâlnite cu precădere în zonă (figura nr.26), respectiv:

- cutremurele (97,1%);
- incendii (84,1%);
- inundații (20,3%);

Se observă că fenomene precum inundațiile, deși sunt frecvente în zonă, sunt simulate cel mai puțin, dar această situație nu înseamnă deloc că pentru ele se utilizează un alt instrument posibil, respectiv vizite în zonele calamitate.

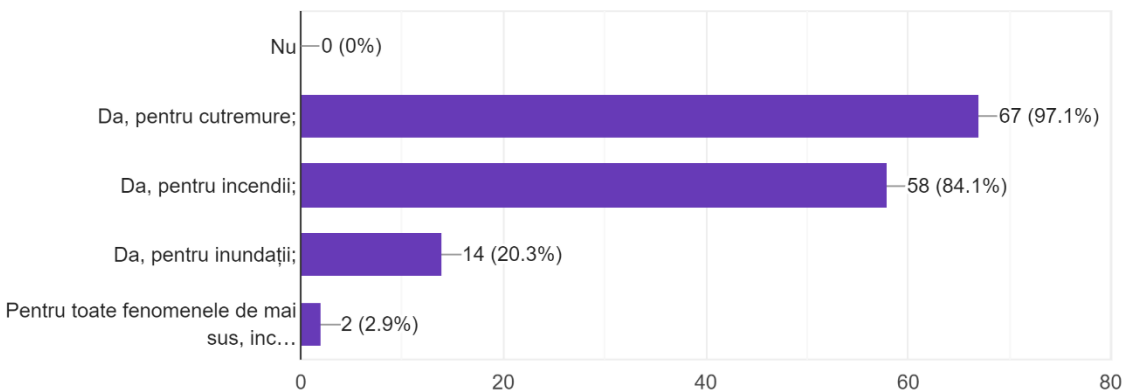

Figura nr. 26. Distribuția simulărilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre în școlile primare și gimnaziale din județul Dolj

Eforturile întreprinse pentru realizarea unei simulări sunt destul de mari, dacă se ia în considerare mobilizarea elevilor școlii, a cadrelor didactice și a personalului administrativ, a prezenței unor parteneri, dar și a timpului rezervat derulării sale, ceea ce face ca frecvența acestui instrument să fie relativ redusă. Reglementările actuale recomandă realizarea a două simulări pe semestru, fără să specifice fenomenul periculos căruia îi sunt rezervate. Răspunsurile primite (figura nr. 27) confirmă această frecvență în proporție de 52,2%, iar restul de cadrele didactice au indicat variante care nu corespund realității. Acest din urmă răspuns pune la îndoială, dacă mai era necesar, calitatea formării formatorilor din școlile incluse în studiu și vine în sprijinul propunerii de revizuire a politicii de pregătire în domeniu, promovată în prezent de către ministerul educației și de către ministerul de interne.

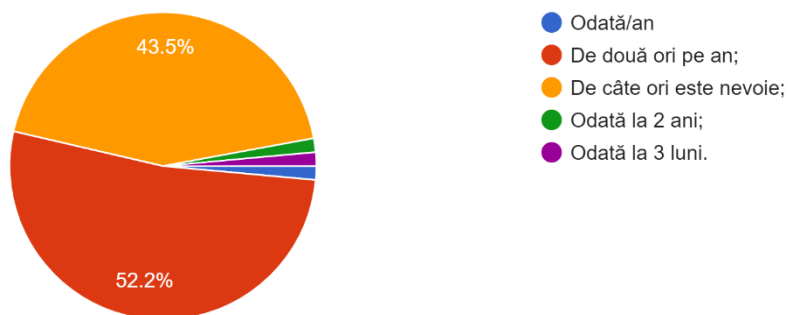

Figura nr. 27. Numărul simulărilor specifice educației elevilor în prevenirea riscurilor de dezastre

Sistemul actual al formării conducerii școlilor și a responsabililor în managementul și educația prevenirii riscurilor pentru elevi prevede o succesiune de acțiuni și o serie de responsabilități, după cum urmează:

- directorul și responsabilul menționat mai sus sunt formați de către Inspectoratul județean pentru situații de urgență;
- cadrele didactice și personalul administrativ sunt formate de către directorul sau de către responsabilul pentru prevenirea riscurilor;
- elevii sunt formați de către cadrele didactice din școală.

Numai că această situație este cunoscută doar în parte de către cadrele didactice din școală, după cum rezultă și din figura nr. 28, respectiv:

- 66,7% din răspunsurile înregistrate corespund realității;
- 29,0% consideră că este vorba numai despre autoformare;
- diferența de 4,3% susține că această formare este realizată de către inspectoratul școlar județean.

O astfel de distribuție a răspunsurilor pune sub semnul întrebării calitatea formării cadrelor didactice și responsabilitatea lor în educarea elevilor pentru prevenirea situațiilor de urgență. Pe de altă parte, trebuie subliniat faptul că formarea ISU este una de conținut, fără mari pretenții din punct de vedere pedagogic. Ori acest aspect ar trebui revizuit în cadrul sistemului de formare, iar inspectoratul școlar județean ar trebui să aibă astfel de responsabilități, ținând seama că are suficiente competențe în acest sens.

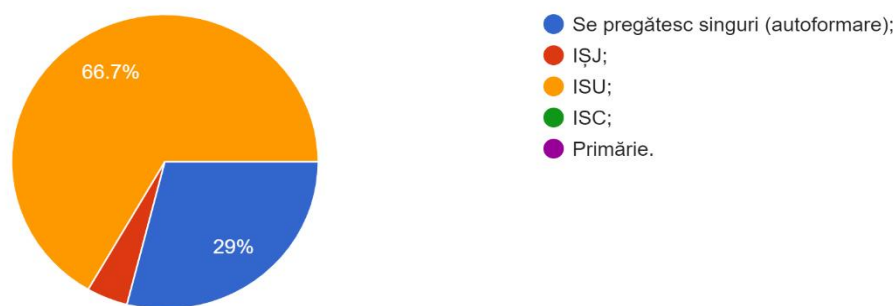

Figura nr. 28. Responsabilitatea formării directorului și a responsabilului cu prevenirea riscurilor de dezastre în școală

Rezultatele referitoare la responsabilitatea pregătirii cadrelor didactice și a personalului administrativ din școală sunt asemănătoare (figura nr. 29) în ceea ce privește ponderile înregistrate:

- 68,1% dintre repondenți oferă răspunsul corect (directorul și responsabilul cu prevenirea riscului pentru situațiile de urgență);
- 24,6% consideră că ISU județean are această responsabilitate;
- restul cadrelor didactice chestionate (6,3%) este divizat între autoformare și inspecoratul școlar județean.

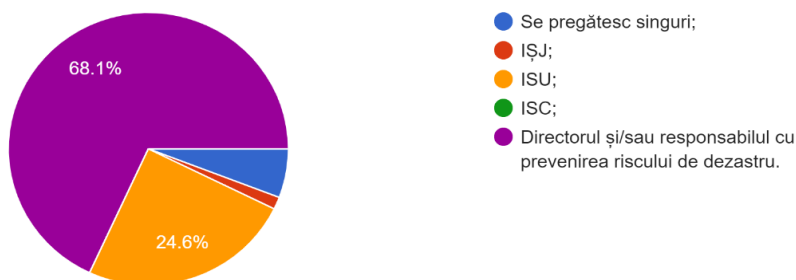

Figura nr. 29. Responsabilitatea formării cadrelor didactice și a personalului administrativ din școală

O întrebare interesantă a urmărit să identifice elementele de conținut și elementele pedagogice pe care cadrele didactice le consideră necesare pentru creșterea eficacității lecțiilor și a educației elevilor în domeniul prevenirii riscurilor de dezastre. Răspunsurile oferite corespund principiilor generale ale acestei formări și ele sunt următoarele (figura nr.30):

- să conțină atât teorie, cât și practică (75,4%);
- să utilizeze cunoștințe, instrumente și alte metode pedagogice pentru a face memorabile astfel de evenimente (34,8%);
- să conțină cât mai multă practică (26,1%);
- să se meargă în vizite la locuri care au fost afectate de astfel de evenimente tragice (2,9%).

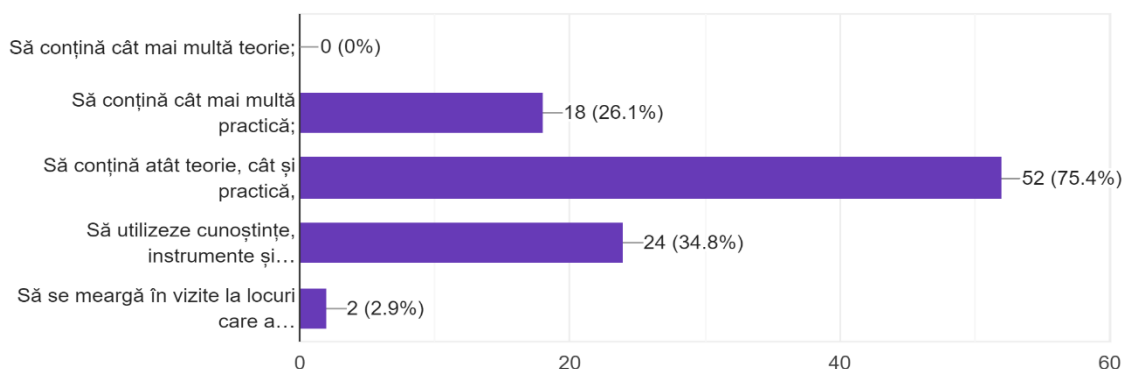

Figura nr. 30. Structura unei pregătiri a elevilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre

Un alt studiu interesant, realizat de organizația „Centrul de tineret” din orașul Vidin, prezintă o analiză a situației existente privind modul de pregătire și cunoștințele oferite copiilor, elevilor și cadrelor didactice și personalului auxiliar pentru prevenirea și înlăturarea consecințelor dezastrelor naturale și accidentelor în districtele Vidin și Montana.

Subiectele urmărite cu precădere au fost legate, în principal, de protecția împotriva incendiilor, de manipularea echipamentelor specifice de stingere a incendiilor, de inundații, de acordarea de prim-ajutor, de formarea privind prevenirea accidentelor și dezastrelor, de comportamentul în timpul dezastrelor și a crizelor și de evacuarea în caz de incendiu. Respondenții au indicat, de asemenea, instruiți specializate, cum ar fi instruirea cu privire la implementarea planului de acțiune de urgență la CNE Kozloduy.

Referitor la pregătirea elevilor pentru prevenirea riscurilor de dezastre și accidente, repondenții-cadre didactice au explicat că toți elevii sunt incluși într-un program permanent de pregătire la nivel național.

Una din cele mai importante întrebări a avut în vedere identificarea deficiențelor și, evident, a măsurilor corespunzătoare care să determine ameliorarea lor, iar răspunsurile au fost aproape similare cu cele oferite de repondenții români în studiul de mai sus, respectiv:

a) Nevoia unor campanii de informare (și formare) care să explice mai clar și mai eficace dezastrele naturale și accidentele periculoase;

b) Organizarea unor formări corespunzătoare (conținut, metodologie, pedagogie) mai dese la toate nivelurile (organisme, cadre didactice, copii, elevi);

c) Nevoia de formare a unor specialiști în acest domeniu pentru a lucra în școală (formarea și specializarea cadrelor didactice);

d) Îmbunătățirea bazei materiale pentru a îndeplini mai bine cerințele de protecție, ceea ce pentru școală înseamnă asigurarea unui instrumentar variat, bogat și eficace (filme documentare, internet, jocuri de roluri, desene animate, spoturi, calculatoare, ecrane, piese de teatru, simulări etc.).

Analiza informațiilor repondenților elevi arată că, în ciuda problemelor identificate de personalul școlii, elevii se simt foarte încrezători în pregătirea lor și sunt încrezători că știu exact cum să acționeze în caz de dezastre și accidente. Un astfel de răspuns este important deoarece arată că copiii se simt în siguranță cu informațiile și abilitățile pe le oferă educația școlară în domeniul răspunsului la dezastre. Deși sondajul nu a testat nivelul de cunoștințe și abilități specifice, el este îmbucurător pentru modul în care este perceput mediul școlar.

În ceea ce privește problemele identificate de profesori și personalul administrativ, este necesar să se concluzioneze că formarea ar trebui să fie, la toate nivelurile, mai practică pentru a favoriza apariția unor abilități reale la elevi.

CAPITOLUL III

PRINCIPII, REGULI, RECOMANDĂRI ȘI BUNE PRACTICI ALE EDUCAȚIEI COPIILOR ÎN VEDEREA PREVENIRII RISCULUI DE DEZASTRE NATURALE

Educația pentru prevenirea riscurilor majore se află la intersecția educației despre mediu și a unei educații pentru securitate, unde se combină cu educația civică, cu educația în transporturi, cu securitatea domestică, cu munca și cu activitățile sportive și de agrement. Prin natura sa progresivă și transversală în raport cu disciplinele existente și cu temele despre mediu, securitate, sănătate și civism, ea ar trebui să genereze comportamente mai sigure, mai unite și în conformitate cu evoluția dorită: o asumare necesară în privința responsabilității individuale în perspectiva unei dezvoltări „sustenabile” a populației.

În contextul unei educații formale și școlare, educația preventivă răspunde obiectivelor stabilite de discipline și, în special, de educația pentru creșterea spiritului cetățenesc:

- o educație în sensul responsabilităților individuale și colective;
- o educație pentru dezvoltarea judecății (a raționamentului), prin exercitarea gândirii critice și prin practica argumentării;
- dobândirea de cunoștințe care dau sens regulilor vieții sociale și politice.

Această învățare ar trebui să fie progresivă, în sensul că elevii dobândesc concepte cheie, vocabularul adecvat, metode de analiză a situației în fața unui anumit pericol, și în acest fel abordează problemele într-un mod critic și argumentat.

III.1. EDUCAȚIA COPIILOR PENTRU PREVENIREA RISCURILOR, CALE DE ÎNVĂȚARE A VIEȚII ÎN SOCIETATE

La o vârstă preșcolară, la școală și în liceu, educația trebuie să permită fiecărui copil să își reafirme identitatea, să obțină respectul celorlalți, să participe la viața instituției, să demonstreze responsabilitate, autonomie și spirit de inițiativă. Progresivitatea cunoștințelor și a practicilor din diverse discipline parcurse permite acest lucru. Disciplinele studiate contribuie la formarea unui copil prin practicarea comportamentului social și prin creativitatea pe care o promovează.

Educația pentru prevenirea riscurilor face parte integrală din acest sistem. Educația în prevenirea riscurilor se pretează la o muncă interdisciplinară, care include geografia, științele vieții și ale pământului, istoria, limbile străine, educația fizică și sportivă în corespondență cu educația civică la gimnaziu și educația juridică și socială în liceu. Școala nu are exclusivitatea acestei educații preventive, dar în cazul unei evaluări în acest sens, este totuși locul privilegiat.

Această educație preventivă permite plasarea copilului într-o situație de acțiune. El are dreptul să știe, dar are și datoria de a căuta informațiile. Prin trezirea curiozității sale de a merge să culeagă informația, copilul identifică plăcerea de a ști „dinainte” multe lucruri. Prin anticiparea pregătirii și a acțiunii în deplină conștiință de cauză, el se educă în ceea ce privește responsabilitatea.

Copilul este determinat să măsoare rezultatele acțiunilor sale și să înțeleagă că drepturile sale îi angajează responsabilitatea. Prin încredere în el însuși, copilul este gata să stabilească relații de încredere în cadrul comunității școlare și să devină astfel solidar cu colegii și cu cei din jurul său. Solidaritatea este cu atât mai utilă, cu cât ea va favoriza relațiile de bun simț cu lumea exterioară atunci când apare un fenomen dificil.

Prevenirea începe odată cu conștientizarea riscului. Această conștientizare este posibilă prin experiența sau cultura grupului în care se trăiește. Copilul dobândește această conștientizare prin cunoașterea teritoriului în care trăiește, limita sa fiind linia orizontului. Prin interiorizarea cunoștințelor despre risc, se constată că un copil poate avea un comportament adaptat și poate deveni responsabil odată cu însușirea noțiunilor geografice la scară locală.

În ceea ce privește reprezentările pe care copii le au despre risc, despre dezastru și despre atenuările posibile, lucrurile nu sunt evidente. Acest lucru înseamnă trecerea de la reprezentări imediate, în care pericolul se traduce prin catastrofă de origine naturală sau tehnologică, în care accentul este pus pe individ, pe temerile și/sau pe negările sale, la o interogare care va avea ca obiect societatea, vulnerabilitatea ei și, prin urmare, la problema atenuărilor (reducerilor vulnerabilității) posibile.

Educația pentru prevenirea riscurilor majore poate fi întreprinsă pornind de la un eveniment real, pentru a-l depăși, astfel încât să declanșeze emoție și reflecție. În acest caz profesorul poate recurge la dezbateri (recomandate de programele oficiale, dar și de strategiile naționale de dezvoltare durabilă, adoptate de țările europene după anul 2003). Abordarea didactică prin „studii de caz” este, fără îndoială, cea mai bună practică didactică pentru abordarea acestor noțiuni. Abordarea sensibilă prin arte este, de asemenea, un pretext pentru dezvoltarea acestei educații. Parteneriatul cu experți, profesioniști din afara școlii, diferiți actori, permite construirea unei abordări coerente.

Pentru a preveni dezastrele și pentru a reduce vulnerabilitatea populațiilor care se confruntă cu riscuri, poate fi realizat un proiect educațional real, bazat pe acțiuni pe teren. Se promovează astfel o educație ecologică exersată de-a lungul vieții, cu punerea în valoare a experiențelor locale. Învățarea prin acțiune (munca în grup pe teren, anchete, expoziții și dezbateri etc.) face posibilă dezvoltarea „voinței de a acționa în acest sens” și promovează educația pentru o dezvoltare durabilă, căutarea de soluții alternative în vederea dezvoltării economice, sociale, culturale și patrimoniale, adică de dezvoltare „sustenabilă” pentru generațiile viitoare. Participarea tinerilor la viața orașului (iar aici organizațiile de tineret pot fi incluse în sistem) poate să influențeze soluțiile de amenajare locală în cadrul unei dezvoltări eficiente și eficiente a resurselor și a mediului pentru a reduce vulnerabilitatea.

Din perspectiva unei educații active și comportamentale, un astfel de demersu poate fi rezumat astfel:

1. Identificarea riscului prin informarea privind riscurile la nivel local sau regional (prin documente informative);
2. Observarea teritoriului apropiat (educația în teritoriu);
3. Întrebări despre pericolele și amenajările existente;
4. Previzionarea organizării siguranței în școală și în afara acesteia, la domiciliu;
5. Prevederea măsurilor de salvare în caz de pericol iminent, a comportamentelor care trebuie adoptate;
6. Prevederea simulărilor unor astfel de situații;
7. Validarea competențelor în termeni de comportamente așteptate (certificare, evaluare).

Inițiativele organismelor ONU privind implicarea pe o scară mai largă în procesul de educație pentru prevenirea riscurilor în școli, în viziunea dezvoltării durabile, au lărgit considerabil rețeaua de parteneri naționali, ceea ce a crescut și potențialul de dezvoltare și de emancipare al acestui tip de educație. Astfel, pe lângă parteneriatul clasic dintre ministerele educației și de interne, a fost logică apariția ministerelor mediului, al sănătății, al agriculturii, al culturii, al tineretului, sportului etc.

Toate țările europene au aderat la această inițiativă a organismelor ONU, dar se înregistrează mari diferențe la capitolul realizări. Astfel, Ministerul Mediului din Franța a creat în anul 2005 un grup de lucru intitulat „Progresivitatea cunoașterii și validarea comportamentelor preconizate”, care și-a stabilit următoarele obiective:

1. Marcarea, în programele existente, a locurilor rezervate acestei educații și listarea cunoștințelor pe care elevul le dobândește la fiecare nivel de clasă, la toate disciplinele și în toate dispozitivele multidisciplinare;

2. Reflectarea asupra posibilelor validări (certificare sub formă de atestat) prin programa de învățământ a elevului de la anul pregătitor până la clasa a XII-a, între șase și optsprezece ani, prin punerea în valoare a competențelor în termeni de comportamente așteptate: comportamente de anticipare înainte de apariția evenimentului nedorit, comportamente în caz de pericol iminent;

3. Stabilirea de propuneri destinate educației naționale, învățământului agricol și sectoarelor asociativ și profesional.

Lecțiile care au fost trase după 10 ani de sensibilizare în școli în privința managementului riscurilor majore sau fost identice cu obiectivele exprimate pentru educația de mediu și incluse în strategia națională de dezvoltare durabilă și ele au evidențiat necesitatea unei generalizări a acestui învățământ.

Succesul unui astfel de proiect educațional necesită implicarea profesorilor, a asociațiilor, a instituțiilor culturale (muzee, case ale naturii etc.) și a colectivităților locale care, în mare parte, lucrează deja în acest domeniu. Ar fi indicat, la nivel național, să se acorde mai multă atenție situației existente și să se specifice fiecăruia rolul și limitele sale în cadrul unei educații pe teren. Asociațiile și comunitățile trebuie să găsească un sens pentru acțiunea lor și să fie foarte lizibile în raport cu aderenții lor sau cu populația.

Educația preventivă trebuie să fie structurată, organizată și să ofere elemente de referință, astfel încât să se descopere și să se cunoască teritoriul unde se trăiește, să se învețe să se respecte și să se cunoască limitele în fața riscurilor majore. Din acest punct de vedere, implicarea colectivităților locale și a asociațiilor este un factor esențial în succesul acestei educații. În același mod ca și informațiile preventive pentru populație, o distribuție concertată între stat și regiuni ar putea face apoi posibilă preluarea de acțiuni care să contribuie la această educație în prevenirea riscurilor majore. Educația preventivă implică, de asemenea, o formare a educatorilor, o sensibilizare sau chiar o formare continuă pentru adulți, precum și formări profesionale inițiale sau specializate corespunzătoare implementării unei dezvoltări durabile.

În multe țări care au suferit din cauza unor dezastre, din păcate, în regiunile afectate unele cadre didactice au predat și predau conceptele de riscuri și pericole chiar în fața urmelor acestor fenomene ale naturii, având ca obiectiv conștientizarea necesității de a gestiona aceste drame, îmbunătățirea cunoașterii mediului înconjurător și sprijinirea celor mai tineri să depășească tragedia.

Astfel, la Minamisoma, nu departe de Fukushima, întregul oraș ea fost contaminat, deci și școlile care au fost deschise, dar radioactivitatea medie de 0,4 $\mu\text{S}/\text{h}$, a fost considerate ca sigură de autorități. În ciuda vremii bune, activitățile copiilor s-au desfășurat în interiorul unei săli de gimnastică, amenajată pentru a proteja mai bine populația în viața lor de zi cu zi cu radioactivitatea din jur, ceea ce a reprezentat o modalitate de a face locuitorii să se simtă în siguranță. Dacă părinții au înțeles situația, acest lucru nu a fost valabil în cazul copiilor mici. Atunci când au pus întrebări, profesorii au fost capabili să răspundă, dar s-au limitat la informațiile dezvăluite, ceea ce a antrenat o stare de anxietate pentru copii, care au înțeles că nu li se spune întregul adevăr.

Profesorii le vorbeau despre riscuri și pericole, dar nu intrau în detalii și nu vorbeau despre radioactivitate. Alți profesori, dimpotrivă, credeau că este necesar să le explice mai detaliat pericolele radioactivității, pentru a înlătura această angoasă, această îndoială în ceea ce privește situația care îi afecta. Ori principiul radioactivității trebuia explicat într-un mod simplu: de ce este periculos și pentru ce trebuie efectuate decontaminările? La scurt timp, guvernul a fost preocupat de problemele celor tineri și a procedat la o decontaminare a zonelor de joacă pentru copii, ceea ce a permis să se poată juca afară și toată lumea să fie mai liniștită din acest punct de vedere.

Un alt exemplu în acest sens îl constituie cel al inundațiilor importante din Italia din anul 2010, care i-au determinat pe profesori să învețe elevii cauzele acestui dezastru, să învețe cât mai mult despre mediul lor și să-i conștientizeze cum să prevină acest tip de eveniment. La Colegiul Ubaldo Mazzini din La Spezia,

un profesor a organizat lucrări practice pentru elevii săi la lecțiile de știință, pentru a studia fenomenul care a afectat țara, cauzele, riscurile și pericolele asociate acestuia.

În Borghetto di Vara, lângă La Spezia, în anul 2011 o alunecare de teren distrus totul, ucigând 7 oameni. În timpul unei ieșiri, elevii au mers în acel loc pentru a conștientiza amploarea dezastrului. La fața locului, ei au înțeles cauzele acestei mișcări de teren, în special din cauza unor foarte multe construcții pe coastă și a lipsei de întreținere forestieră. Luând probe de sol, ei au învățat să analizeze structura solului, textura, permeabilitatea și pH-ul acestuia. În luna octombrie a anului trecut, alunecările de noroi au făcut ravagii în sate întregi, provocând moartea a zeci de oameni, inclusiv unul dintre profesorii școlii.

Pentru a preveni riscurile și numărul semnificativ de daune aferente, formarea celor mai tineri este esențială. Ei trebuie să fie conștienți de problemele de mediu pentru a le împiedica să se reproducă erorile generațiilor anterioare, care nu erau pregătite pentru acest tip de scenariu.

În lucrarea lor, "Toward resilience" (2013), Turnbull, Sterrett și Hilleboe identifică cele 10 principii de integrare a reducerii riscurilor de dezastru și adaptarea la schimbările climatice în educație și, ceea ce este mai important, liniile directoare de acțiune care le sunt specifice, oferind informații practice deosebit de utile pentru procesul de învățare (tabelul nr.10).

Tabelul nr.10

Principiile de integrare și direcțiile de acțiune în procesul de integrare a riscurilor de dezastru în educația tinerilor

Nr. crt.	Principiu de integrare	Linii directoare de acțiune
1.	Creșterea nivelului de înțelegere a contextului riscurilor și a schimbărilor climatice	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea informațiilor despre riscurile cunoscute, despre consecințelor dezastrului istorice și despre efectele previzionate ale schimbărilor climatice pentru a pleda în favoarea integrării reducerii riscurilor în caz de dezastru și a adaptării la schimbările climatice în programele naționale
2.	Creșterea nivelului de înțelegere a expunerii, a vulnerabilității și a capacităților	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluarea măsurii în care clădirile utilizate în scopuri educaționale sunt expuse pericolelor și efectelor prevăzute ale schimbărilor climatice • Susținerea pregătirii profesionale și tehnice a formatorilor (profesori părinți, responsabili comunitari, lucrători pe lângă tineri și alții) pentru a-i pregăti să predea conceptele legate de risc și de reziliență • Asigurarea formării formatorilor profesioniști și tehnici cu privire la măsurile de reducere a riscurilor de dezastru și de adaptare la schimbările climatice specifice (de exemplu, tehnici de construcție sigure; agricultură rezistentă la dezastru și la climat etc.) • Folosirea mediei locale și a manifestărilor publice pentru a sensibiliza adulți, tineri și copii despre riscurile de dezastru și despre schimbări climatice și bunele practici în materie de reziliență
3.	Recunoașterea drepturilor și a responsabilităților	<ul style="list-style-type: none"> • Facilitarea participării celor mai vulnerabile sectoare ale populației la riscul în materie de educație privind reziliența la dezastru și schimbările climatice prin măsuri precum asigurarea mesei școlare și a programelor compatibile cu celelalte responsabilități ale cursanților • Încurajarea creării de materiale educaționale de vârstă și nivel adecvate pentru reducerea riscului de catastrofe și adaptarea la schimbările climatice în limbile locale, ilustrate cu exemple relevante pentru cursanți • Pledarea pentru asigurarea unor medii școlare sigure și rezistente la dezastru
4.	Consolidarea participării și a reprezentării populației la risc	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea unei înțelegeri globale a proceselor educaționale formale și nonformale în contextul local, pentru a identifica punctele de intrare adecvate pentru integrarea reducerii riscului de dezastru și adaptarea la schimbările climatice. • Implicarea elevilor, profesorilor și a personalului administrativ din școli și din alte instituții de învățământ în evaluarea riscurilor la nivelul

		comunității. Sprijinirea participării elevilor la procesele de planificare școlare și comunitare. • Sprijinirea dezvoltării de materiale educaționale de vârstă și de nivel adecvate printr-o gamă largă de suporturi media pentru a implica toate sectoarele populației în formarea pentru riscuri.
5.	Favorizarea angajamentului și a schimbării sistemice	• Promovarea incluziunii problemelor legate de educație și participarea reprezentanților educației la forumuri privind reducerea riscului de dezastre și adaptarea la schimbările climatice, de la platformele naționale până la comitetele locale de gestionare a dezastrelor
6.	Favorizarea sinergiei între diferite niveluri	• Sprijinirea participării profesorilor și a furnizorilor de servicii educaționale locale la elaborarea politicilor și programelor naționale • Sprijinirea dezvoltării de materiale educaționale care aplică programele și politicile naționale adaptate contextului local
7.	Exploatarea și dezvoltarea diverselor surse de cunoștințe existente	• Formarea educatorilor pentru a înțelege valoarea cunoștințelor tradiționale și științifice și pentru a le arăta respect • Folosirea unui limbaj accesibil și a unor instrumente pedagogice accesibile (fotografii, videoclipuri, cântece etc.) pentru a explica conceptele științifice și tehnice
8.	Încurajarea unei abordări flexibile și reactive	• Promovarea utilizării metodelor și a materialelor didactice privind adaptarea la schimbările climatice și la reducerea riscurilor de dezastru care încurajează inovarea • Furnizarea de asistență școlilor care doresc să servească drept adăposturi de urgență / temporare în timpul și după apariția dezastrelor • Încurajarea analizelor după pericole și dezastre și integrarea lecțiilor învățate în planurile de pregătire ale școlilor și ale localităților
9.	Extinderea orizontului de timp pentru a multiplica efectul experienței	• Încurajarea școlilor și a responsabililor comunitari să analizeze toate pericolele și efectele schimbărilor climatice relevante (dezastre cu apariție lentă, debut rapid și schimbări pe termen lung) înainte de a proceda la elaborarea planurilor de reducere a riscului de dezastru și de continuitate. Dacă este necesar, susținerea școlilor și a altor medii de învățare organizate pentru a efectua exerciții de urgență pentru a face față riscurilor cu declanșare rapidă. Pledarea și/sau susținerea revizuirii programelor naționale la nivelurile primar, secundar și terțiar pentru a integra reducerea riscurilor de dezastre și adaptarea la schimbările climatice. • Pledarea pentru înființarea de școli în ceea ce privește riscurile și/sau securitatea pe termen scurt și lung.
10.	A nu face rău	• Sprijinirea educatorilor și a factorilor de decizie din sectorul educației să acceadă la cele mai bune informații locale și științifice disponibile privind metodele de reducere a riscurilor de dezastru și de climat

Cele trei autoare oferă și câteva exemple sugestive de reducere a riscului de catastrofe și de adaptare la schimbările climatice în educația formală și nonformală, redate mai jos:

1. Cluburi de reducere a riscurilor în caz de catastrofe și de adaptare la schimbările climatice.

Într-un mediu de învățare semiformal, aceste cluburi încurajează copiii, adolescenții și tinerii să asimileze cunoștințe despre dezastre și schimbări climatice, informații care pot fi apoi transmise și altor persoane. Aceste cluburi pot include activități precum elaborarea de hărți prin care să stabilească vulnerabilitățile pentru pericole, precum și capacitățile stabilimentelor școlilor în acest sens, sau organizarea de simulări la care să participe toți elevii și care pot fi partajate și legate de planurile extinse de acțiune comunitară.

2. Sisteme de avertizare timpurie instalate în școli. În multe cazuri, școlile pot introduce sisteme de avertizare timpurie la nivelul comunității, care alertează copiii, adolescenții, tinerii și adulții cu privire la

posibile crize și care pot să fie o modalitate excelentă de implicare a tinerilor în reducerea riscurilor de dezastre și în activități de adaptare la schimbările climatice.

3. Educația de mediu. Școlile sunt un loc ideal pentru formarea copiilor și a adolescenților în gestiunea mediului. De asemenea, acestea oferă o oportunitate bună de a examina legăturile dintre activitatea umană și potențialele riscuri viitoare.

4. Educație nonformală pentru competențele esențiale ale vieții care integrează reducerea riscurilor în caz de catastrofă și practicile de adaptare la schimbările climatice. Formarea în competențele de bază ale vieții poate fi practică cu cursanți de toate vârstele și oferă o oportunitate bună de a integra exercițiile cu privire la riscuri cu modul de pregătire pentru dezastre și de adaptare la schimbările climatice.

5. Formarea formatorilor și/sau a profesorilor în școli. Sprijinirea dezvoltării formatorilor în școli și în comunitate face posibilă instruirea utilă a resurselor umane.

III.2. EDUCAȚIA COPILOR PENTRU RESPONSABILITATE FAȚĂ DE RISCURI

După anul 2000 legislațiile țărilor Uniunii Europene au adoptat dispoziții menite să facă obligatorii în timpul școlii o sensibilizare la prevenirea riscurilor, la misiunile de salvare, la formarea pentru primul ajutor și la învățarea regulilor generale de securitate. Aceste prevederi, care trebuie puse în aplicare de-a lungul întregii perioade de școlaritate, au determinat ministerele de interior, de educație și de sănătate să reflecteze la condițiile care permit populației să dobândească comportamente adecvate, astfel încât toată lumea să fie capabilă să-și asigure protecția și să contribuie la protecția celorlalți. Aceste dispoziții s-au concentrat pe riscurile vieții de zi cu zi, pe riscurile rutiere, pe riscurile pentru sănătate și pe riscurile majore. În plus, preocupările dezvoltate în acest context au fost deosebit de utile pentru a aborda problemele care afectează educația în dezvoltarea durabilă, deoarece conceptul de risc permite o învățare la alegere, atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Următorul pas al ministerelor implicate a vizat dezvoltarea a diverse proiecte sau acțiuni de educație pentru prevenire și securitate. Pentru a generaliza experiențele lor, a fost definită o abordare transferabilă a educației pentru responsabilitate în fața riscurilor. Ea s-a bazat pe programele școlii, ale colegiului și ale liceului, cu referire la cunoștințele, capacitățile și atitudinile societății comune și a făcut obiectul unei implementări treptate în cadrul activităților de predare și de viață școlară. În funcție de marile familii de risc și de vârsta elevilor, sau fost oferite exemple de secvențe și de proiecte pentru a facilita implementarea educației în responsabilitate în fața riscurilor în mediul școlar.

III.2.1. Un demers progresiv

Încă din copilărie, multitudinea situațiilor întâlnite, complexitatea și natura lor în evoluție (dezvoltarea tehnicilor, revoltarea mediilor etc.) impun fiecărui individ să își coordoneze întotdeauna mai bine acțiunile. Este cazul activităților de zi cu zi (la domiciliu, la școală, în locuri de cultură sau de agrement etc.), în timpul excursiilor individuale sau de grup sau în fața unor evenimente excepționale de origine naturală, tehnologică sau umană. Simpla transmitere a modului cum trebuie procedat se dovedește rapid a fi inefficientă dacă nu este susținută de justificarea gestului sau comportamentului adecvat. Acest lucru determină societatea să dezvolte noi strategii de prevenire și de organizare în fața riscurilor și implică o educație și o formare împărțite, implementate de familii și școală cu copiii și cu tinerii, în colaborare cu partenerii implicați.

Acest demers de învățare este unul complicat, care necesită nu numai informare, ci și practică și, în final, îmbogățirea experienței. În orice moment, fiecare persoană poate ajunge în situația de a se confrunta

cu necesitatea de a gestiona o varietate de situații care pot implica riscuri sau pericole. O educație eficientă ar trebui să se desfășoare în jurul a trei axe complementare, într-un proces de învățare dinamic pentru:

-a anticipa (A), ceea ce presupune o mobilizare ușoară a cunoștințelor, mai mult sau mai puțin specifice, adaptate la situația întâlnită pentru a evalua unul sau mai multe riscuri înainte de a acționa;

-a acționa (A), respectiv a utiliza competențe operaționale directe pentru a manifesta un comportament atent și responsabil;

-a învăța (I), ceea ce înseamnă a profita de experiențele proprii sau ale celorlalți pentru întărirea permanentă a capacității proprii de a acționa cu prudență și eficacitate și de a integra un demers de prevenire pentru a anticipa mai bine.

Această abordare AAI, împărtășită de membrii comunității educaționale și îmbogățită pe parcursul carierei școlare, va ajuta la formarea unui comportament civic, bazat pe valori de solidaritate și responsabilitate. Doar acțiunea gândită, bazată pe cunoștințe precise, ajută la prevenirea riscurilor sau la limitarea consecințelor acestora. Această sinergie între cunoaștere și acțiune ghidează ansamblul educației pentru responsabilitate.

Programele de învățământ preșcolar, școlar, gimnazial și liceal oferă primul cadru pentru dobândirea cunoștințelor necesare în acest domeniu, implementate zilnic în timpul acțiunilor individuale sau colective. Profesorii și formatorii vor găsi în secțiunea „Resurse indicative” modalitățile precise de intervenție în funcție de diferite clase de risc care permit desfășurarea unor acțiuni concrete cu elevii.

A apărut pertinentă dezvoltarea demersului Anticipare-Actiune-Învățare pentru a crea abilități complementare care sunt permanent aprofundate la elevi. Ea ia în considerare dezvoltarea fizică și mentală, evoluția abilităților motorii, de percepție, de analiză și de conceptualizare a copiilor și a tinerilor (tabelul nr.11).

Tabelul nr.11.

Dezvoltarea demersului AAI în funcție de vârstă la copii

Nr.crt.	Niveluri selectate și vârstă	Caracteristici ale vârstei	Forme de protecție
1.	Începători 2-7 ani	<ul style="list-style-type: none"> ■abilitățile motorii sunt în construcție ■universul percepțiilor (vizuale, auditive, olfactive, kinestezice etc.) este dominant ■scrisul și simbolicul rămân dificil de accesat 	sub forma de interdicții și, treptat, explicații ale adulților.
2.	Avansați 8-12 ani	<ul style="list-style-type: none"> ■abilități motorii se rafinează ■capabili să interpreteze informațiile scrise și simbolice ■autonomia lor crește odată cu capacitatea lor de a conceptualiza ■încep să acționeze de o manieră reflectivă pentru ei și pentru ceilalți 	explicații ale adulților
3.	Instruiți 13-15 ani	<ul style="list-style-type: none"> ■cunosc cel mai adesea regulile esențiale de securitate și ce este interzis ■capabili să relizeze o privire reflexivă asupra anumitor situații și să acționeze într-un mod adecvat ■alteori nu sunt conștienți de consecințele acțiunilor sau ale greșelilor lor ■capătă experiență, de asemenea, printr-o confruntare deliberată cu situații de risc ■sunt atrași de mijloacele mecanizate 	explicații ale adulților
4.	Confirmat >16 ani	<ul style="list-style-type: none"> ■se proiectează în viața adultă și se confruntă cu codurile societății ■apare uneori necesitatea implicării în situații simple, în care se aplică măsuri preventive și participarea la sistemul organizat de salvare ■vârsta în care aceștia se confruntă cu toate riscurile, inclusiv, pentru unii, riscurile profesionale 	explicații ale adulților

III.2.2. Demersul AAI, un demers transferabil

Demersul AAI este un demers transferabil, în sensul că procesul educațional în general pornește, în primul rând, de la cunoașterea generală, pentru ca apoi să aplice mecanismul său într-un anumit context, în acest caz la riscurile de dezastre naturale și de accidente (tabelele nr.12 și 13). Un demers responsabil în fața riscurilor se constituie treptat, plecând de la situațiile întâlnite în viața de zi cu zi, în spațiul rutier sau când apare un eveniment major, indiferent dacă este de origine naturală, tehnologică sau sanitară. El ar trebui, de asemenea, să permită facilitarea punerii în aplicare a măsurilor preventive și de protecție, indiferent de riscurile cu care se poate confrunta toată lumea.

Tabelul nr. 12

Educația pentru riscurile vieții de zi cu zi (cunoaștere generală)

NIVELURI PREGĂTIRE	A ANTICIPA Cunoașterea și evaluarea riscurilor	A ACȚIONA A proteja și a se proteja- alertă și ajutor	A ÎNȚELEGE A înțelege pentru a anticipa mai bine
„Începător” 2-7 ani	<ul style="list-style-type: none"> - A învăța să cunoască obiectele, materiale și bunuri familiare și condițiile lor de utilizare (școală - casă) pentru a evita traumatisme, sângerări, arsuri, asfixieri, intoxicații; - a recunoaște cele mai frecvente produse toxice care nu ar trebui băute, consumate sau atinse; - recunoașterea celor mai frecvente plante toxice (plante, fructe etc.), care nu ar trebui consumate sau atinse; - cunoașterea și respectarea instrucțiunilor simple de interdicere (nu atingeți ..., nu ingerați ...); - identificarea obstacolelor și a pericolelor atunci când călătorește la școală, acasă etc.; - în timp ce se joacă să nu se urce pe mobilier, pe obiecte care nu sunt destinate acestei utilizări sau să nu le escaladeze; - descoperirea existenței riscurilor de incendiu în clădiri. 	<ul style="list-style-type: none"> - Folosirea în mod adecvat a obiectelor și materialelor familiare; - a așeza obiectele și materialele la locul atribuit; - a ști cum să descrie o călătorie (la școală, acasă), utilizarea unui obiect sau material familiar; -a ști să semnaleze ceea ce se poate vedea sau ceea ce nu se poate auzi ușor sau clar; - gestionarea asumării riscurilor într-o situație ghidată apoi într-o situație mai liberă; - aplicarea instrucțiunilor date de adulți în timpul exercițiilor de avertizare și de incendiu și comportarea într-un mod adecvat. 	<ul style="list-style-type: none"> - A vorbi, reacționa la o poveste fictivă sau reală în jurul conceptelor de „a se răni / a răni”; - descrierea situațiilor reale care pot fi o sursă de accident, a înțelege de ce; - înțelege jocul / lucrul serios.
„Avansat”, copiii de la 8 la 12 ani	<ul style="list-style-type: none"> - Să știe să citească și să respecte informațiile, pictogramele care apar pe obiecte, materiale, produse etc.; - să memoreze cele mai frecvente pictograme care apar pe obiecte, materiale, produse; - să cunoască regulile principale pentru a se menține în siguranță în mediul său familiar; - să cunoască câteva dintre sursele incendiului. 	<ul style="list-style-type: none"> - Să folosească obiectul și materiale din ce în ce mai complexe într-un mod adecvat; - să împărtășească colegilor lor informații despre utilizarea necorespunzătoare a unui obiect sau material; - să semnaleze unui adult un accident sau natura riscantă a unei utilizări; - să depoziteze sistematic și să pună produsele toxice astfel încât să nu fie la îndemâna tinerilor; 	<ul style="list-style-type: none"> - Să distingă între conceptele de risc și de pericol (să conceptualizeze): <ul style="list-style-type: none"> • riscuri și pericole, • pericole și provocări; - să distingă expunerea temporară sau permanentă la un risc; - să țină cont de consecințele unui comportament inadecvat (traume, sângerări etc.).

		<ul style="list-style-type: none"> - să apeleze serviciile de urgență de la distanță și să facă primii pași în acordarea ajutorului (APS); - să cunoască principalele instrucțiuni de securitate la incendiu și să le pună în aplicare sub responsabilitatea unui adult. 	
--	--	--	--

Tabelul nr.13.

Educația pentru riscurile vieții de zi cu zi
(riscuri majore)

NIVELURI PREGĂTIRE	A ANTICIPA Cunoașterea și evaluarea riscurilor	A ACȚIONA A proteja și a se proteja- alertă și ajutor	A ÎNȚELEGE A înțelege pentru a anticipa mai bine
„Începător” 2-7 ani	Descoperirea existenței riscurilor majore; - descoperirea mijloacelor de protecție în cazul apariției riscului potențial local.	- Aplicarea instrucțiunilor date de adulți ca parte a exercițiilor de alertă și comportament corespunzător.	Distingerea treptată a riscurile vieții de zi cu zi și a riscurilor excepționale care necesită mijloace specifice de protecție; - descoperirea diversității măsurilor de protecție care trebuie puse în aplicare.
„Avansat”, copiii de la 8 la 12 ani	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea principalelor riscuri majore naturale și tehnologice (inundații, incendii forestiere, cutremure, furtuni, cicloane, transport de materiale periculoase [TDG], erupții vulcanice, alunecări de teren, avalanșe, ruperi de baraje, accidente industrial sau nucleare). - Cunoașterea principalelor instrucțiuni de siguranță și posedarea capacității de a le putea pune în aplicare sub responsabilitatea unui adult; - participarea, sub responsabilitatea unui adult, la dispozitive de protecție și/sau evacuare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea principalelor instrucțiuni de siguranță și posedarea capacității de a le putea pune în aplicare sub responsabilitatea unui adult; - participarea, sub responsabilitatea unui adult, la dispozitive de protecție și/sau evacuare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Distingerea noțiunilor (conceptelor): • riscuri și amenințări, • pericole și provocări; - conștientizarea adoptării de măsuri preventive și a impactului pozitiv al propriei acțiuni.

În ceea ce privește strategiile pedagogice, în funcție de situație, activități și vârstă, demersul AAI își propune să-l facă pe elev să înțeleagă procesul de anticipare a producerii unui dezastru, a unui accident sau a unei daune, să acționeze într-o manieră atentă și adecvată și să analizeze procesul de îmbunătățire a acțiunii individuale sau colective. Un accident nu se datorează întâmplării, fatalității sau ghinionului. El este rezultatul unei combinații de factori care implică un sistem complex.

Pentru a identifica principalele cauze, este necesar să se reflecteze la locul diferiților factori care au contribuit la apariția acestui accident. Acestea privesc în mod necesar patru componente, respectiv individul, sarcina, bunul (materialul) și mediul. Pentru a analiza cauzele unui accident, trebuie să se utilizeze un model logic interogativ de felul celui inclus în tabelul nr.14).

Tabelul nr.14

Model logic interogativ utilizat în identificarea factorilor care au determinat apariția unui eveniment periculos

Întrebări	Răspunsuri posibile
Cine? Ce?	individul sau persoanele în cauză
Ce sarcină?	acțiunea și modalitatea de efectuare
Cu ce?	materiale, bunuri, obiecte folosite etc
Unde?	mediul, locul
Când?	perioada, momentul
Cu cine?	mediul, factori determinanți

Demersul propus, AAI, se inspiră din metoda arborelui cauzal, care este o metodă analitică, utilizată în principal în prevenirea riscurilor profesionale. Metoda arborelui cauzal este un instrument analitic care vizează reluarea cât mai strânsă a genezei unui accident prin includerea tuturor faptelor verificabile care au contribuit la apariția acestuia. Este o metodă analitică de tip retroactiv. Plecând de la elementul terminal (dezastru, accident), se încearcă să se identifice, pas cu pas, toate elementele anterioare care au determinat apariția sa. Datele precise (situație și fapte) sunt colectate fără alte interpretări și fără a căuta responsabilități.

Principiile arborelui cauzal pot fi aplicate în cadrul demersului AAI. Inspirându-se din această metodă, educatorii au ocazia să dezvolte două abordări pentru a determina lanțul cauzelor. Așa-numita abordare „scenaristă” este implementată apriori. Abordarea de tipul „investigator” este implementată a posteriori (tabelul nr.15). Această interogare face posibilă conceperea unui scenariu în care, în funcție de alegerile făcute, poate avea loc sau nu un accident.

Tabelul nr.15

Abordări pentru identificarea cauzelor dezastrului/accidentelor

Demersul "scenarist" pus în practică apriori	Demersul "investigator", pus în practică a posteriori
Set de întrebări care permite conceperea unui scenariu în care, în funcție de alegerile realizate, poate sau nu poate să survină un accident. Diversificarea propunerilor se face prin combinarea celor patru factori de mai jos.	Acest set de întrebări permite reconstituirea cronologică și plauzibilă a faptelor reale care au condus la apariția evenimentului.
Cine? : individul sau persoanele în cauză; Ce sarcină? : acțiunea efectuată și cum; Cu ce? : materiale, bunuri, obiecte folosite ...; Unde? Când? Cu cine ? : mediul.	

III.2.3. Situații concret trăite sau simulate

Profesorii pot lua exemple de situații în registre extrem de diverse. Tabelul nr.16 propune, pentru fiecare nivel, un exemplu din același domeniu, care are loc într-o secvență de predare și la care se poate aplica fie un demers a priori, fie unul a posteriori. Următoarele exemple (tabelele nr.17 și nr.18) propun, pentru fiecare nivel școlar, o aplicație care se bazează pe experimente, se încadrează într-un cadru diferit și se referă la un risc specific sau la primul ajutor.

Tabelul nr.16

Exemple de situații concret trăite sau simulate

Factori de luat în considerare	Școala elementară	Colegiu	Liceu
Individ	Un elev	Un elev	Un elev
Sarcini	Educație fizică și sportivă (EPS)		
Materiale	Minge	Saltea	Cal cu mânăre
Mediu	Teren sau sală	Gimnaziu	Liceu
Accident	Fractură de braț	Entorsă la genunchi	Fractură vertebrală

Tabelul nr.17

Elemente conținut	Grădiniță	Școală primară
Cadru	<ul style="list-style-type: none"> Proiect școlar: axat pe riscurile vieții de zi cu zi 	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea programului: realizarea câtorva gesturi de prim ajutor (APS)
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> Identificarea unor riscuri în viața de zi cu zi pentru a preveni accidentele 	<ul style="list-style-type: none"> Analizarea unui accident (situație de simulare); Cunoașterea și implementarea măsurilor de prim ajutor (APS)
Situație	<ul style="list-style-type: none"> Plecând de la o situație punctuală: Victor, în vârstă de 5 ani, sosește luni la cursul său cu un bandaj la degetul mare la mâna dreaptă 	<ul style="list-style-type: none"> Nathalie, în vârstă de 10 ani, alergând în bucătărie, lovește mânerul cratiței care cade de pe plită. I-a curs ulei fierbinte pe picior. Fratele ei i-a pus imediat piciorul sub apă de la robinet pentru a răci arsura, iar sora ei a sunat la 112
Actori	<ul style="list-style-type: none"> Profesorul școlii 	<ul style="list-style-type: none"> Profesorul (profesorii) implicați de la școală Asistenta medicală a școlii.
Derularea secvenței	<ul style="list-style-type: none"> Se solicită lui Victor să descrie cursul evenimentelor Se identifică faptele care au contribuit la accident (profesorul notează faptele) Se caută să se identifice posibilele cauze ale accidentului Se aplică demersul AAI pentru a defini un comportament prudent 	<ul style="list-style-type: none"> Verificarea relevanței gesturilor APS realizate în această simulare Justificarea acțiunii efectuate (răcorit și limitat durerea) Identificarea altor cazuri de arsuri în care acest gest este necesar; Reconstituirea derulării situației identificând cauzele accidentului și mijloacele de evitare (pasul 3A).

Tabelul nr.18

Elemente conținut	Școală gimnazială		Liceu	
Cadru	<ul style="list-style-type: none"> Implementarea programelor: educație privind siguranța rutieră (pregătire pentru ASSR) 	<ul style="list-style-type: none"> Proiectul instituției: axa educație la media. 	<ul style="list-style-type: none"> Comitetul pentru educația pentru sănătate și cetățenie (CESC): acțiuni de educație pentru securitate civilă 	<ul style="list-style-type: none"> Comitetul pentru educația pentru sănătate și cetățenie (CESC): acțiuni de educație pentru sănătate
Obiective	<ul style="list-style-type: none"> Conștientizarea realității accidentelor din spațiul rutier legate de grupa specifică de vârstă Înțelegerea obiectivului și interesului ASSR. 	<ul style="list-style-type: none"> Cunoașterea riscului (riscurilor) major(e) la care este expus colegiul; Identificarea condițiilor de adăpostire; 	<ul style="list-style-type: none"> A dezvolta comportamente de protecție față de un accident industrial 	<ul style="list-style-type: none"> Prevenirea bolilor (sau a accidentelor), în special în EPS, legate de hipoglicemie

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Participarea la un exercițiu de simulare (PPMS) 		
Situație	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cu ocazia săptămânii siguranței rutiere, clasele folosesc statistici care arată o creștere a accidentelor cu 2 roți 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cu ocazia săptămânii presei, în strânsă legătură cu evenimentele actuale și realitățile locale, elevii sunt invitați să cerceteze riscurile la care este expus colegiul și să experimenteze o operațiune de adăpost 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ În timpul unui exercițiu departamental de securitate civilă (PPI) elevii sunt responsabilizați să pregătească o expoziție pentru școală și să anime un stand de informare pentru alți studenți cu privire la riscul industrial 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ În cadrul unei „Café santé”, organizarea unei dezbateri despre ritmurile alimentare, importanța micului dejun, mai ales atunci când se practică o activitate fizică
Actori	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Unul sau mai mulți profesori ▪ CPE ▪ Polițiști sau jandarmi • O asociație care lucrează în domeniul siguranței rutiere 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Profesori (inclusiv bibliotecarul); ▪ Actori de securitate civilă; ▪ Un jurnalist din presa locală. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Profesori (istorie-geografie, fizică-chimie, științe ale vieții și ale Terrei); ▪ Personalul din viața școlară; ▪ Actori de securitate civilă (pompieri, reprezentanți ai prefecturii, comunități etc.); ▪ Reprezentanți ai operatorului industrial. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Profesori (SVT) ▪ Personal sanitar ▪ CPE ▪ Reprezentanți ai părinților și ai comunității în liceu ▪ Parteneri asociați: un medic, un nutriționist, un dietetician
Derularea secvenței	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Se recurge la analiza argumentată a datelor cifrate (ore de matematică, educație civică, SVT etc.) ▪ Se recenzează cauzele posibile ale accidentelor: viteza, asumarea riscului, respectul codului, caracteristicile motorului, aglomerația ▪ Organizarea de jocuri de roluri pentru a determina elevii să reflecteze plecând de la puncte de vedere diferite (utilizatorul, garantul securității, salvatorul...) ▪ Identificarea măsurilor de prevenire sau de protejare pentru a adopta comportamente responsabile în spațiul rutier (demersul AAI) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identificarea de articole despre accidente majore în mediul înconjurător (la lecții de română (bulgară) și/sau de istorie-geografie etc.); ▪ Identificarea riscurilor locale ale comunităților în cauză; ▪ Reflectarea la condițiile de adăpost; ▪ Experimentarea unui exercițiu de adăpost în fața unui risc în prealabil identificat (demersul AAI); ▪ Solicitarea realizării de către grupul de elevi a unor sinteze asupra suporturilor cartografiate (locuri, natură, gravitate, consecințe) care vor fi afișate în gimnaziu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Colectarea tuturor datelor disponibile pentru a înțelege derularea ciclului de alertă și a sistemului de gestionare a crizei; ▪ Căutarea documentelor de informare preventivă; ▪ Înțelegerea și aplicarea măsurilor generale de securitate pentru școală și familii (adăpostire, evacuare, limitare a deplasărilor, ascultarea radioului ...). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Încurajarea schimburilor într-un cadru deschis de „cafenea de sănătate” pentru a aborda diferitele probleme legate de alimentația la tineri: nevoi fiziologice, stil de viață, ritm și echilibru alimentar...; ▪ A permite conștientizarea propriului comportament ▪ Dezvoltarea unui simț critic al modalităților de transmitere ale mass-media ▪ Identificarea în cadrul instituției de învățământ sau în afară de profesioniști specializați care pot oferi ajutor și informații în acest domeniu

III.3. MODALITĂȚI DE INTEGRARE A PREVENIRII RISCURILOR DE DEZASTRE ÎN PROGRAMELE ȘCOLARE

După ce au efectuat studii de caz în 30 de țări din toate continentele, cercetătorii Selby și Kagawa (2014) au identificat mai multe modalități care tind să se consolideze în practica integrării prevenirii riscurilor în programele școlare.

Instilarea sau impregnarea este cea mai comună abordare, și ea presupune ca temele și subiectele legate de reducerea riscului de dezastre (RRD) să facă parte din conținutul anumitor materii (discipline). Se ajunge în general la un examen în cursul căruia sunt evaluate relevanța și potențialitățile programului în domeniul RRD. Această examinare poate fi literală (de exemplu, studiul cutremurelor în programa de geografie) sau holistică (identificarea posibilităților de abordare a RRD fără să se bazeze neapărat pe o problemă sau alta a programei referitoare la dezastre, dar exploatând ceea ce conține materialul ca atare, de exemplu, găsirea mijloacelor de consolidare a culturii securității recurgând la arta dramatică, la matematică sau la muzică).

O lectură a programelor analitice ale disciplinelor vehiculă și evidențiază însă o **instilare limitată**, cu alte cuvinte, RRD este integrată într-un grup restâns de materii, cel mai adesea științele fizice (geografie și științe), unde studiul riscurilor naturale și-a găsit mai de mult timp locul. O lectură holistică a programei oferă posibilitatea integrării RRD în toate, sau aproape toate materiile.

O instilare limitată ar putea expune RRD cu precădere la priorități culturale și la limitările numărului restrâns de subiecte luate în calcul. Deoarece alegerile în carieră sunt cel mai adesea orientate spre geografie și științele naturii, este probabil ca mediul școlar să orienteze rezultatele învățării către asimilarea de cunoștințe și competențe limitate (adică asociate de obicei acestor materii). De asemenea, ea poate pune sub semnul întrebării realizarea obiectivelor RRD, concrete și înrădăcinate în viața locală, de reducere a riscurilor și de rezistență la aceleași riscuri. Valorile și atitudinile legate de RRD sunt, de asemenea, mai puțin susceptibile să fie diseminate pe scară largă în cadrul unei culturi a obiectivității. Instilarea limitată se bazează cel mai adesea pe prezența unor subiectelor preexistente în programa școlară referitoare la dezastrele naturale, ceea ce conferă strategiilor de elaborare a programelor de RRD o orientare arbitrară și neholistică sau rezultată din obiective stabilite.

Instilarea holistică poate permite abaterea de la căile trasate de o anumită materie, deoarece oferă elevului diferite unghiuri din care să înțeleagă și să articuleze RRD. În acest caz apare întrebarea legată de modalitățile de a pune în interfață învățarea în diferite contexte disciplinare. În studiile de caz din țările pe care le-au analizat cercetătorii, nu pare greu de observat că predarea RRD în diferite discipline se desfășoară într-o manieră interdisciplinară și sistematică și că cunoștințele dobândite la o disciplină sunt legate de cele dobândite la celelalte, inspirând-o și îmbogățind-o. În plus, nu există nimic care să indice că elevii familiarizați cu RRD sunt identificați, monitorizați și utilizați pentru a consolida mesajele cheie precum și cunoștințele, competențele și atitudinile indispensabile. Nu există, se pare, o abordare cuprinzătoare și sistematică.

Dacă nu există sinergii orizontale între materiile în cadrul aceluiași nivel de studiu, este puțin probabil să se observe, de asemenea, o consolidare verticală și structurată a cunoștințelor în materie de RRD, într-o măsură semnificativă. Cu toate acestea, noțiunea de programă cumulativă sau în spirală, care face posibilă consolidarea și aprofundarea cunoștințelor, înțelegerea teoretică, competențele și aptitudinile, indiferent de nivel, nu este încă luată în considerare suficient.

Materia specifică. Sub acest nume este se creează o nouă disciplină, în care RRD devine elementul principal, cum este cazul Georgiei, cu „Cursul profesorului diriginte”. La fel, în Federația Rusă există o materie separată, denumită „Principiile de bază ale securității umane”. De asemenea, este posibil să se creeze, în cadrul unei reforme centralizate a programelor de învățământ, un spațiu propice predării RRD, o opțiune care va fi cel mai probabil utilizată de școlile din localitățile puternic expuse și de susținătorii

fermi ai RRD. Alte exemple ale acestei abordări sunt „*perioada de studiu integrat*” în Japonia și „*programul de conținut local*” din Indonezia și Laos.

Instilarea și materia specifică sunt două abordări care nu se exclud reciproc. Ele se pot chiar combina, ca în Georgia, unde programul „Curs pentru profesorii diriginți” este completat de subiecte legate de RRD preluate din cursuri de științe, științe sociale, geografie și educație civică. Ele pot provoca o consolidare pozitivă și, prin urmare, au un impact mai mare atunci când elevii găsesc în mod constant și continuu RRD într-un anumit curs și, periodic, în alte domenii ale programului.

În ceea ce privește frecvența grupelor de materii vehicul regăsite ca având programe legate de reducerea riscului de dezastru, în cele 30 de studii de caz incluse în studiu, științele naturii (biologie, chimie, studiul planetei, științele vieții, geologie, fizică etc.) este cel mai des citată (de 20 de ori), urmată, cu mult în urmă, de științele/studiile sociale (12 citări), geografie (11 citări) și grupul limbilor (engleză, franceză, spaniolă, arabă etc.) cu 10 citări, educație civică și cetățenească (5 citări), grupul educație fizică și sanitară (4 citări), grupul tehnologie (4 citări), grupul competențe ale vieții curente (3 citări). Doar două țări au ales abordarea unei materii specifice.

Plasarea arbitrară de materii asociate și cu denumiri diverse, cu 12 țări care au adoptat până la maxim trei și doar patru țări cu cinci sau mai multe astfel de materii, arată că instilarea limitată este o abordare mult mai ușor de aplicat decât cea holistică. Acest lucru nu este deloc surprinzător, având în vedere că instilarea în toată curricula necesită un angajament și o îndrumare la nivel înalt, resurse specifice și o alianță largă de experți în planul educațional și de conținut (UNISDR, 2008).

Multe țări analizate în studiile de caz evidențiază importanța dimensiunilor extrașcolare și extracurriculare ale RRD și menționează activitățile desfășurate în afara cadrului formal: adunări, activități după școală, cluburi de elevi, întâlniri de cartier, expoziții, evenimente speciale, concursuri și exerciții de securitate. Pe de altă parte, nu există nimic care să arate că majoritatea inițiativelor din afara școlii, așa cum sugerează și numele lor, îmbogățesc sau se inspiră din programul formal și, dacă da, în ce măsură.

Apar puține dovezi că se fac eforturi sistematice și structurate pentru a lega experiența acumulată de elevi în interiorul și în afara cadrului formal. Există îngrijorare în ceea ce privește efectul de diversiune pe care îl poate produce disocierea abordărilor extracurriculare, dar se înțelege, de asemenea, că recurgerea la calea extracurriculară poate fi o soluție ușoară atunci când programele sunt supraîncărcate și rigide.

O caracteristică a acestei scurte imagini de ansamblu apare în mod regulat: relativa absență a abordărilor cuprinzătoare și sistematice pentru integrarea RRD în programele școlare. Acest lucru poate determina observații suplimentare.

1. În primul rând, o mare parte din programul RRD se limitează la studiul științei fundamentale a riscurilor de mediu, după care trece la învățarea măsurilor de securitate. Studiul sistematic al riscului, prevenirea, atenuarea sa și, în cele din urmă, pregătirea pentru a-i face față este adesea absent. În plus, nu este suficient să tratezi riscul și mijloacele de pregătire pentru a-i face față fără a lua în calcul prevenirea și atenuarea. Înțelegerea aspectelor științifice ale unui risc nu dezvoltă abilitatea de anticipare, iar concentrarea exclusiv pe securitate, neglijând în același timp prevenirea și atenuarea, conduce la ceea ce trebuie să se întâmple inevitabil. Astfel, atenția este deviată de la aspectele sociale, economice și politice ale dezastrului, ceea ce subminează luarea în considerare a vulnerabilităților și a rezilienței. Un program care își propune să creeze o capacitate de anticipare la persoanele expuse riscurilor trebuie să analizeze localitatea și comunitatea, dar și structurile și dinamica societală, economică și politică din punct de vedere invers complementare vulnerabilității și rezilienței.

2. În al doilea rând, programele RRD diferă în ceea ce privește gama de riscuri pe care au ales să le trateze. Majoritatea țărilor își concentrează atenția riscurile naturale cu care sunt cel mai familiarizate. De altfel, un anumit număr de țări alătură în programele lor riscurilor naturale, antropice și tehnologice. Atunci când se examinează gama tematică a programelor naționale de RRD, schimbările climatice sunt în general subiectul care este ignorat. Acest fenomen crește atât frecvența, cât și intensitatea dezastrului, dar

programele RRD care integrează educația la schimbările climatice sunt rare. Acest aspect pune problema trecerii la o bază tematică mai largă a educației RRC (UNISDR, 2011).

3. În al treilea rând, în programele de RRD sunt, în cea mai mare parte, impuse la nivel național, și nu pare să se depună un efort sistematic pentru a profita de înțelepciunea și cunoștințele locale în ceea ce privește prevenirea riscurilor de dezastre pentru a utiliza capacitățile locale de reacție care s-au dovedit de mult timp folositoare.

III.4. INTEGRAREA REDUCERII RISCULUI DE DEZASTRU ÎN PROGRAMELE ȘCOLARE: MODALITĂȚI DE ABORDARE

În urma analizei celor 30 de studii de caz, Selby și Kagawa (2014) evidențiază unele abordări generale, care nu sunt exclusive unele față de altele, și care pot face să avanseze elaborarea și integrarea de programe școlare referitoare la RRD. În tabelele de mai jos (19-24) sunt prezentate pe scurt aceste abordări, cu potențialul, avantajele și cu dezavantajele lor. Cei doi cercetători consideră o utilizare hibridă, care să țină cont de această diversitate, oferă multe avantaje în acest proces de integrare a prevenirii riscului de dezastre în programele școlare.

1. Abordarea centrată pe manuale. O astfel de abordare privește de obicei o structură a ministerului educației responsabilă de programe, care colaborează adesea cu organizații neguvernamentale naționale și internaționale pentru revizuirea manualelor corespunzătoare diferitelor materii, pentru a integra probleme legate de riscuri sau de catastrofe sau de a lărgi perspectiva din care sunt abordate acestea.

Tabelul nr. 19

Abordarea centrată pe manuale

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> • Revizuirea manualelor este inițiată la nivel central. Adoptarea manualului revizuit la nivel de ministerului garantează că abordarea riscurilor și a dezastrelor vor fi tratate tuturor școlilor publice. • În țările care au deja o „cultură a manualului școlar”, profesorii adoptă în general cu ușurință noul material textual dedicat riscurilor și dezastrelor. • Concepția tradițională a profesorilor despre rolul lor nu este pusă la îndoială, iar formarea profesorilor nu are nevoie să depășească o familiarizare cu noul material (cu excepția cazului în care se exprimă la nivel național intenția de a face mai vie utilizarea manualului prin introducerea unor abordări inovatoare în utilizarea manualului). 	<ul style="list-style-type: none"> • Este foarte incertă capabilitatea de a asigura singură rezultatele dorite în ceea ce privește competențele, modificările de spirit și de comportament prin educație privind reducerea riscului de dezastre. Manualele școlare favorizează de obicei prezentarea cauzelor, a efectelor riscurilor și a comportamentelor în condiții de siguranță, și este puțin probabil să promoveze singure dobândirea de competențe active în ceea ce privește pregătirea în caz de dezastre și atenuarea efectelor lor. • O cultură școlară bazată pe manuale încurajează pasivitatea elevilor și împiedică învățarea interactivă și bazată pe experiență, care încurajează cetățenia angajată și participativă. • O abordare bazată pe manuale și coordonată la nivel central este o abordare „cu talie unică pentru toți”, care nu reflectă și nu ține suficient seama de culturile locale și de necesitatea de a răspunde la situații de risc locale

2. Abordarea axată pe proiecte pilot. În cadrul său se combină producția de materiale didactice noi, adesea multimedia, elaborarea de manuale de formare noi, care dezvoltă pedagogii noi și forme inovatoare de evaluare, cu formarea educatorilor. De obicei, ea presupune faze succesive de implementare experimentală în școlile dintr-un număr mic de districte, cu valuri succesive și din ce în ce mai largi de formare pentru profesori. Acțiunile pilot pot, în anumite cazuri, să fie sponsorizate și orchestrate la nivel național, dar ele sunt uneori rezultatul activităților organizațiilor neguvernamentale locale și internaționale având, în unele cazuri, o comunicare slabă cu guvernul central.

Tabelul nr. 20

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> Proiectele pilot pot oferi un cadru fructuos pentru generarea unei participări entuziaste și inspirate și pentru a da naștere unui leadership angajat, unui sentiment de apropiere și unui spațiu pentru inovație. Proiecte pilot coordonate la nivel central și integrând parteneriate cu ministerele responsabile cu educația și cu situațiile de urgență, cu organizații neguvernamentale și cu instituțiile academice au capacitățile, și deseori sprijinul guvernamental, potențialul și resursele financiare necesare pentru a trece treptat, dar destul de repede, la o scară mai mare. 	<ul style="list-style-type: none"> Proiectele de dezvoltare a curriculumului școlar angajate central pot fi perdede de fum pentru a evita modificarea acestor programe. Când se termină, rezultatele lor nu au urmări. Atunci când acțiunile pilot în materie de RRD se desfășoară la inițiativa unui minister sau a unui organism public, altele decât ministerul responsabil cu educația, produsele și rezultatele acestui experiment pot să nu primească decât un sprijin pasiv sau reticent în momentul trecerii la o scară largă Proiectele pilot derulate de organizații sau instituții, altele decât cele guvernamentale, pot adesea să aibă tendința să se concentreze pe experimentare, abordând doar ultima fază și tardiv aplicarea pe scară largă și costurile suplimentare. Această tendință se traduce prin întreruperi și hiatusuri în dezvoltarea proiectului. Acest lucru se întâmplă chiar în momentul în care finanțarea încetează. O variantă a abordării axate pe proiectele pilot este abordarea axată pe proiectele locale, în care un proiect care nu suscită ambiții sau așteptări specifice din partea proiectanților săi în ceea ce privește aplicația pe scară mare, se bucură de o atenție națională, este reprodus pe scară largă și în cele din urmă termină prin a fi integrat în oferta națională de RRD.

3. Abordarea centralizată bazată pe competențe. Prima etapă a acestei abordări este identificarea de către un organism public central, de obicei în colaborare cu principalele părți interesate, de mesaje esențiale ale RRD și de concepte, cunoștințe și, în special, competențe cheie care trebuie incluse în planurile de învățământ. Din această cartografiere inițială a competențelor decurg decizii și măsuri referitoare la materiile implicate, la clasele care se convine să fie integrate în dezvoltarea de programe, la elaborarea de module și materiale și la formarea profesorilor. Planuri de extindere la alte materii și la alte clase sunt, de asemenea, fixate în mod deliberat sau, dimpotrivă, evoluează în funcție de experiență și de evaluări.

Tabelul nr.21

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> Decizia de a lansa o astfel de acțiune se ia cu un sprijin și un angajament din partea guvernului, ceea ce înseamnă o implementare rapidă, o experimentare pe scară largă, însoțită de o evaluare și o trecere rapidă la anvergura sa reală. 	<ul style="list-style-type: none"> Accentul pus pe competențe și rapiditatea dezvoltării se poate traduce printr-un demers care seamănă cu o "reparație rapidă" și estompează aspectele elaborării programului RRD, care necesită mai mult timp (cum ar fi dezvoltarea pedagogică, atenția la valori și la formarea progresivă a profesorilor). Odată ce programul de studii a fost pus în aplicare, s-ar putea dezvolta un sentiment care ar fi mai mult acela al „faptului împlinit” decât al șantierului în lucru”.

4. Abordarea axată pe o materie specifică (un spațiu rezervat în programă), elaborată la nivel central.

Această abordare creează o nouă materie (disciplină) autonomă, consacrată în întregime educației reducerii riscurilor de dezastru sau alocând acestei învățări un spațiu suficient în cadrul programelor formale. Mesaje și competențele cheie pentru reducerea riscurilor de dezastru se situează în centrul acestei materii sau a celor coerente cu aceasta.

Tabelul nr. 22

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> Decizia de a lansa o astfel de acțiune se ia cu un sprijin și un angajament din partea guvernului, ceea ce se traduce printr-o implementare rapidă, prin experimentare 	<ul style="list-style-type: none"> Crearea unei materii dedicate în mod special dezastrelor ar putea da un sentiment de „misiune realizată” și eforturile de integrare în altă parte a temelor și a problematicilor legate de dezastru ar putea fi uitate sau văzute de prisos.

<p>pe scară largă, însoțită de o evaluare și de o experimentare rapidă, în mărime reală.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crearea unei materii specifice privind RRD înseamnă o atenție și o vizibilitate speciale, exprimarea clară că învățarea despre reducerea riscului de dezastru este o parte importantă a învățării formale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dacă o materie specifică este cantonată la anumite clase și/sau îmbracă un caracter opțional, expunerea elevilor în învățarea riscurilor în caz de dezastru va fi foarte limitată. • Natura transversală a învățării referitoare la dezastre ar putea fi subevaluată. • Poate fi nevoie de timp pentru a ajuta profesorii să dobândească o stăpânire completă a acestei noi materii și să elaboreze materiale pedagogice și metodele de evaluare necesare. <p>Georgia și Rusia oferă exemple de abordare axată pe un spațiu specific. Este important de reținut că, în ambele cazuri, materia specifică nou creată este însoțită de integrarea unei învățări legate de dezastre la diferite discipline.</p>
---	---

5. Abordarea simbiotică. Această modalitate se bazează pe „asemănarea familială” care unește RRD cu alte acțiuni transversale deja integrate și vizează să dezvolte conștiința socială și să ofere indivizilor autonomia necesară exercitării unei cetățenii active. Atunci când există deja, o dimensiune transversală joacă astfel un rol de vehicul pentru învățarea reducerii riscului de dezastru, îmbogățindu-se ea însăși cu această ocazie. În cele 30 de studii de caz se regăsesc exemple privind integrarea RRD în programele pentru acumularea competențelor necesare în viața de zi cu zi, în educația civică, în educația de mediu și în educația pentru o dezvoltare durabilă.

Tabelul nr. 23

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> • Este relativ ușor să se integreze elemente noi la dimensiunile transversale existente și perfecționarea profesională corespunzătoare. • Aceste dimensiuni pot conferi ele însele o profunzime, o amploare și bază suplimentară la înțelegerea scopurilor și sferei educației privind reducerea riscului de dezastre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Există riscul ca, în combinație cu alte dimensiuni transversale, scopurile și imperativele intrinseci ale RRD să se disperseze sau să se piardă. Noțiunile de „risc” sau de „securitate”, de exemplu, ar putea să acopere accepțiuni atât de largi, încât ar începe să piardă din specificul și semnificația lor. Un exemplu de program de acumulare de competențe necesare vieții curente poate fi găsit în Myanmar. În țările unde există o puternică tradiție a educației transversale la mediu, RRD a fost integrat în această tradiție, de exemplu în Madagascar, în Costa Rica, Cuba, Nicaragua, Peru și Benin. În America Latină, faptul că „educația în managementul riscurilor este o aplicație specifică a educației de mediu este din ce în ce mai larg recunoscută. RRD este astfel identificată ca produsul unei educații de mediu axat pe realitățile locale. În Franța, RRD este parte a educației civice, o disciplină bine stabilită și care are ca vehicul educația pentru dezvoltarea durabilă, o disciplină mai recentă, dar deja bine ancorată în cadrul programelor.

6. Abordarea axată pe „manifestări speciale”. Spre deosebire de abordările extracurriculare, care au dezavantajele subliniate în dezvoltările de mai sus, manifestările speciale legate de RRD pot avea o influență catalitică și stimulatorie asupra dezvoltării de programe formale.

Tabelul nr. 24

Avantaje	Dezavantaje
<ul style="list-style-type: none"> • Evenimentele speciale pot oferi o vitrină către RRD și astfel să ofere un impuls suplimentar dezvoltării de programe, ale pedagogiei și a abordărilor școlare cuprinzătoare, precum și a parteneriatelor între școli și comunități. • Evenimentele speciale oferă o soluție pragmatică atunci când „profesorii supra-solicitați” au sentimentul că nu pot introduce o educație referitoare la dezastre într-un „program supraîncărcat”. • Astfel de evenimente oferă spații suplimentare, în care elevii pot pune în practică învățarea RRD. 	<ul style="list-style-type: none"> • Luate izolat și separate de dezvoltarea programului de predare și învățare, manifestările speciale pot fi divisiuni care maschează lipsa de progres pe fond.

III.5. SPRE O PEDAGOGIE A PREVENIRII RISCULUI DE DEZASTRE

Implementarea unui curriculum de reducere a riscului de dezastru necesită o învățare activă, interactivă și orientată spre acțiune, care privilegiază experiența de învățare în cadrul comunității și extrage învățarea emoțională din poziția marginală pe care o ocupă astăzi. Educația privind reducerea riscului de dezastru presupune a-i face pe elevi să înțeleagă cauzele, natura și efectele riscurilor, favorizând astfel o serie de competențe și de experiențe pentru a le permite să aibă o contribuție proactivă la prevenirea și atenuarea urmărilor dezastrului. Cunoștințele și experiența necesită, în ceea ce le privește, să se bazeze pe un cadru de atitudini, de dispoziții și de valori care să îi determine pe indivizi să acționeze într-o manieră socială, responsabilă și reactivă atunci când familiile și comunitățile lor sunt amenințate.

O pedagogie care oferă viață cunoștințelor, pune în practică experiența, provoacă atitudini și le repune în cauză alături de valori este o pedagogie activă, interactivă și participativă. Cunoștințele pot fi învățate din cărți, dar, pentru a fi asimilate, trebuie să fie exploatate și experimentate în locații din viața reală. Pentru a fi bine șlefuite, competențele trebuie să fie puse în practică. Prin dialog și prin dezbateri atitudinile și valorile sunt cel mai bine înțelese, testate și regândite. Acestea sunt considerațiile care susțin importanța acordată abordărilor interactive de învățare și fondate pe experiență. Aceasta este practic o problemă de modalitate și de mesaj. Dacă mesajul educației pentru reducerea riscului de dezastru este acela că elevii trebuie să fie pregătiți să se angajeze activ în prevenirea potențialelor dezastruri și pentru a face față efectelor acestora, modalitatea de a învăța trebuie să se bazeze pe un angajament activ.

Temele și problematicile programului de studiu nu constituie în niciun caz totalitatea mesajelor pe care le primesc elevii: ele sunt completate cu programul ascuns al procesului de învățare (sau extras din acesta). Modalitatea este, de asemenea, reprezentată și de mesaj. Un program care solicită elevilor să acționeze, în timp ce li se solicită o ascultare pasivă și sedentară, va fi primită ca incoerent. În schimb, un program care face apel la elevi să acționeze, implicându-i activ în învățare, poate avea un efect catalitic și le oferă mijloacele în acest sens. Selby și Kagawa (2014) oferă mai multe exemple de participare la programe legate de prevenirea riscurilor de dezastru, exemple legate de modalități de învățare care, la rândul lor, se pot suprapune (tabelul nr. 25).

Tabelul nr. 25

Tipologia învățării în educația pentru prevenirea riscurilor de dezastru

Tipuri de învățare	Instrumente/acțiuni
Învățare afectivă	<ul style="list-style-type: none"> • comunicarea sentimentelor privind amenințările și dezastrurile • exerciții de empatie față de persoanele afectate de dezastru
Învățare interactivă	<ul style="list-style-type: none"> • brainstorming (aport spontan de idei pe o temă dată, toate ideile fiind acceptate înainte de a fi sortate, organizate și evaluate) • discuții în perechi, în grupuri mici și cu întreg grupul • expuneri interactive multimedia (de către elevi, profesor și intervenienți invitați în legătură cu RRD)
Învățare sub formă de anchete	<ul style="list-style-type: none"> • cercetare și analiză în echipă a unor studii de caz, • cercetare pe Internet, • activitate sub formă de proiecte
Învățare alternativă prin experiență	<ul style="list-style-type: none"> • realizarea de filme, jocuri de societate, jocuri de roluri, teatru (schite, mimări, marionete) • jocuri de simulare • adunări ale școlii pe probleme de dezastru
Învățare din experiența pe teren	<p>ieșiri pe teren cu servicii de sprijin pentru victimele dezastrului</p> <p>cartografierea riscurilor și evaluarea vulnerabilității în școli și comunități</p> <p>transecții ale riscului în cadrul comunității</p> <p>analiza planurilor de urgență</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • interviuri cu membrii comunității locale. pentru a-i întreba despre riscurile /dezastrele pe care și le amintesc
Învățare prin acțiune	<ul style="list-style-type: none"> • parteneriate între elevi și comunitate pentru a crește gradul de conștientizare a riscurilor • elaborarea de hărți ale riscurilor și a planurilor de reducere a riscurilor • campanii de postere • teatru de stradă • campanii de reducere a riscurilor (de exemplu, plantăție de copaci).

Dintre modalitățile de mai sus, învățarea afectivă (care se preocupă de sentimente și emoții) este cea care apare cel mai puțin utilizată în studiile de specialitate. O astfel de situație este și surprinzătoare, dar și ușor de inteles. Surprinzătoare, pentru că faptul că imaginarea de riscuri și dezastre reale și potențiale poate stârni emoții puternice la cursant: a afla că un dezastru a devastat comunitatea într-o zi și că s-ar putea reproduce poate fi înspăimântător, chiar și de coșmar, dacă nu se iau măsuri de prevenire. Cu toate acestea, se pare că se acordă până acum o importanță redusă învățării afective în cadrul elaborării de programe și a educației legate de dezastre. Este, de asemenea, de înțeles, deoarece educația în acest domeniu necesită abilități specifice care apar rareori în formarea profesorilor în materie de RRD.

Această problemă este agravată de ideea, adesea implicită în discursul despre reducerea riscurilor de dezastru, că accentul trebuie să fie pus exclusiv pe reducerea riscurilor de dezastru. Având în vedere incidența și gravitatea crescândă la nivel global, realitatea tristă este că învățarea prealabilă se va înscrie într-un mediu post-dezastru. Acesta este un aspect care se impune puternic atunci când se analizează un caz specific din Noua Zeelandă. Cutremurul care a devastat Christchurch în februarie 2011 a provocat dispersarea bruscă a elevilor către școli situate din alte părți ale țării, oferind uneori programe periodice de învățare consacrate reducerii riscului de dezastru. Profesorii, care au suferit adesea ei înșiși un stres post-traumatic, se simțeau înarmați și pregătiți necorespunzător pentru a răspunde nevoilor psihosociale dispersați în educația lor în materie de RRC, precum și pentru a satisface nevoile și sensibilității copiilor care, fără să vină din Christchurch, nu au fost mai puțin profund atinși de ceea ce se întâmplase cu concetățenilor lor. „Nu s-a efectuat nicio lucrare de cercetare cu privire la eficacitatea unui program de educație școlară dedicat dezastrelor și destinat copiilor imediat după dezastru” (Johnson, 2011, 47).

De asemenea, este necesar să se remedieze faptul că, în cursurile dedicate RRD, învățarea afectivă (emoțională) are un nivel scăzut de prioritate, deoarece o componentă esențială a acestei învățări, dobândirea încrederii în sine, este vitală pentru a produce cetățeni responsabili, reactivi și activi. Există o puternică legătură între sentimentul care apare privind valoarea personală și nivelul de altruism și de dorință de a acționa pentru binele comunității (Selby, 1995).

Modalitățile de învățare care apar în studiile de caz includ și învățarea prin imaginar. Această modalitate constă în folosirea imaginației proprii pentru a imagina rezultate pozitive și negative, a parcurge istoria riscurilor din trecut și a învăța din el, trecerea mentală în revistă a ceea ce trebuie făcut în situații de criză și imaginarea impactului pe care un risc l-ar putea avea asupra unei comunități (înainte să se lucreze la prevenirea acestuia). Sub această rubrică, activitățile ghidate de vizionare și cercurile de povestiri (unde participanții, stând în cerc, își spun reciproc povestiri), ar putea fi inclus în repertoriul pedagogic al RRD.

Metodele de învățare active se îndreaptă adesea adesea către normele culturale ale școlilor și ale comunităților. În acest sens, acțiunile de dezvoltare a programelor școlare pentru RRD trebuie să integreze demersuri care vizează sensibilizarea părinților și a membrilor din comunitatea adultă la noi practici și a le permite acestora să le experimenteze.

Același studiu al lui Selby și Kagawa (2014) prezintă și frecvența prezenței modalităților de învățare de mai sus în cadrul educației pentru prevenirea riscului de dezastru din cele 30 de țări analizate, respectiv:

-învățarea interactiv - 18 prezențe;

- învățarea alternativă prin experiență - 16 prezențe;
- învățarea activă - 10 prezențe;
- învățarea prin experiență de teren - 7 prezențe,
- învățarea sub formă de anchetă - 6 prezențe;
- învățarea afectivă - 3 prezențe.

III.6. EVALUAREA ELEVILOR

Evaluarea învățării oferă acces la statutul de activitate al programei școlare, dar caracterizarea sa în domeniul educației prevenirii și reducerii riscurilor de dezastru este, până în prezent, aceea a unui proiect neterminat. Formele imaginative de evaluare corespunzătoare unei învățări active, orientate spre acțiune și bazată pe competențe, sunt total absente în acest caz.

Secțiunile consacrate evaluării elevilor în studiile privind educația elevilor pentru prevenirea dezastrelor în acest document se remarcă în principal prin dimensiunea lor redusă. Această constatare anticipează și concluzia că evaluarea învățării elevilor este activitatea de care se ține cel mai puțin cont și este cel mai puțin dezvoltată în acest tip de educație. În unele cazuri, evaluarea se limitează la *teste de cunoștințe privind riscurile și procedurile care trebuie urmate* dacă dezastrul amenință sau se declanșează.

De obicei, aceste teste constau în a solicita elevilor să scrie răspunsurile la un set de întrebări, sau li se cere să răspundă la o serie de întrebări cu răspunsuri multiple. Astfel de forme de evaluare nu sunt edificatoare în ceea ce privește identificarea nivelului de competențe și comportamentele dobândite de elevi în materie de dezastre, deși dezvoltarea de noi competențe și de noi comportamente este considerată de o importanță capitală pentru RRD.

Seria de studii de caz analizată de către Selby și Kagawa (2014) include câteva exemple de utilizare imaginativă a unei varietăți de forme și combinații ale evaluării, care urmăresc să evidențieze cunoștințele pe care elevii le-au asimilat, competențele pe care le-au dezvoltat și gradul de evoluție al atitudinilor și al dispozițiilor lor de spirit în contact cu programele educaționale referitoare la RRD.

Detaliată în întregime, această abordare este desemnată ca *evaluarea unui portofoliu de competențe*, care asigură elaborarea unui portofoliu de date de diferite tipuri plecând de la rezultatele fiecărui elev. În ceea ce privește elaborarea de programe RRD, evaluarea portofoliului de competențe se situează mai mult la nivel de bune intenții decât cea a implementării practice. Malawi aplică deja această abordare la programul de învățământ primar în general și intenționează să o aplice în dezvoltarea programelor referitoare la RRD și la schimbările climatice. Desenul, mimica, observațiile efectuate de profesori (folosind o listă de verificare), interogarea orală, redactarea de eseuri și de rapoarte, cântecul și înțelegerea textelor scrise sunt utilizate pentru evaluarea capacității elevilor de a utiliza cunoștințele și competențele dobândite, precum și pentru a evidenția atitudinile, dispozițiile de spirit și comportamentul lor.

În câteva dintre țările studiate, evaluarea în materie de RRD este utilizată în principal în scopuri sumative, adică pentru a măsura ceea ce știu elevii în raport cu rezultatele prescrise ale învățării în timpul etapelor derulării unui program de învățare, și în principal la sfârșitul acestuia. *Evaluarea sumativă* este utilizată în general ca parte a unui proces de notare și implică de obicei teste scrise precum cele menționate mai sus. Evaluarea sumativă prin teste și exerciții rămâne forma dominantă sunt Turcia, Cambodgia, Laos, Filipine și Egipt.

Testul de cunoștințe în materie de dezastre este adesea integrat în cadrul unui test al materiei vehicul. În alte țări, *evaluarea este folosită în principal pentru scopuri formative*, adică pentru a evidenția ceea ce este învățat și ceea ce nu, și, prin urmare, pentru a permite efectuarea de ajustări programatice și educaționale în timp util. Acesta este în special cazul Madagascarului, unde se recurge la exerciții de simulare pentru a evalua nivelul de înțelegere al elevilor, în Nicaragua, unde observarea competențelor și a

atitudinilor ajută la determinarea progresului elevilor în asimilarea unei culturi de prevenire și, potențial, Lesotho, unde formele de evaluare bazate pe competențe au fost promise în cadrul noilor programe școlare naționale.

Unele programe naționale în domeniul învățării riscurilor în caz de dezastru folosesc un *sistem de evaluare echilibrat în ceea ce privește evaluările formative și sumative* sunt o parte integrantă a colectării de informații despre dezvoltarea și realizările elevilor. În Georgia, se utilizează o combinație de evaluări așa-numite „de determinare” și „de dezvoltare” pentru învățarea RRD în programele de învățare formală, dar al doilea tip este singurul utilizat pentru a determina nevoile și progresul elevilor în cadrul programului informal - și totuși obligatoriu - „Curs dirigentului”. În Kazahstan, *autoevaluarea și evaluarea inter pares* sunt utilizate în scopuri formative și testele cu alegere multiplă în scopuri sumative. Un sistem de evaluare echilibrat, combinat cu abordarea recomandată a „portofoliului de competențe”, care asigură diversitatea evaluării, este propusă în Noua Zeelandă, dar feedback-ul oferit de profesori sugerează că se folosește foarte puțin.

Este clar că ar exista motive întemeiate să se dezvolte forme mai imaginative și mai inovatoare de evaluare a învățării elevilor în cadrul programelor școlare legate de RRD. Dacă cunoștințele, abilitățile și rezultatele învățării în materie de atitudini/dispoziții ale spiritului și comportament au o importanță, trebuie luate în considerare forme adecvate de evaluare, pentru a vedea clar în ce măsură aceste rezultate sunt într-adevăr atinse. Aceasta pledează pentru o aplicare pe scară largă a abordării „portofoliului de competențe” descrise mai sus, utilizate pentru ambele scopuri, atât formative, cât și sumative. Modalitățile evaluării formative, cum ar fi autoevaluarea și evaluarea inter pares, sunt, de asemenea, în concordanță cu învățarea participativă și cu aspecte legate de participarea copiilor, care sunt incluse în Convenția privind drepturile copilului.

Problemele care pot fi întâmpinate la evaluarea portofoliului de competențe țin de implicațiile sale în timp și în resurse: este nevoie de mai mult timp și costă mai mult, așa cum a fost cazul în Malawi. Investiția de timp și resurse în evaluare merită o mai mare atenție din partea promotorilor educației referitoare la RRD. Ar fi mai convenabil să se studieze modalitățile de integrare a evaluării în fluxul procesului de învățare, în sensul că ele sunt o cale de urmat în viitor. Elaborarea și integrarea programelor școlare referitoare la reducerea riscurilor de dezastru va rămâne un proiect neterminat atât timp cât evaluarea învățării elevilor nu este abordată de o manieră globală. Alegerea elementelor care trebuie să facă obiectul unei evaluări exprimă în mod explicit și implicit prioritățile unui program.

O sinteză a modalităților de evaluare a elevilor în cadrul țărilor din studiul lui Selby și Kagawa este prezentată în tabelul nr. 26. În general, evaluarea elevilor poate fi de două tipuri, adică formativă sau sumativă. Evaluarea formativă se realizează în timpul procesului de învățare, pe când evaluarea sumativă se realizează numai la sfârșitul cursului sau a unității. Diferența primară între evaluarea formativă și sumativă constă în natura și în frecvența apariției lor. Prima evaluare se referă la o varietate de proceduri care oferă informațiile necesare pentru ajustarea predării, în timpul procesului de învățare. Ea presupune mici verificări, orale sau scrise, odată la 2-3 zile sau de câte ori profesorul dorește să vadă cum și-au însușit elevii cunoștințele din timpul orelor. Evaluarea sumativă sau cumulativă se realizează la finalul unui ansamblu de activități de învățare, corespunzătoare dobândirii rezultatelor învățării avute în vedere de o temă, un capitol, o unitate de învățare. Ea este asociată modulului tradițional de verificare a pregătirii elevilor, evidențiază achizițiile și sancționează lipsa acestora sau erorile constatate. Este în relație cu bilanțul periodic privind activitățile de învățare și evidențierea rezultatelor individuale ale elevilor exprimate în note prin care sunt realizate selecții, clasificări. Evaluarea sumativă certifică în ce măsură elevii, la sfârșitul unei perioade de învățare, au dobândit rezultatele învățării așteptate.

Modalități de evaluare a elevilor în educația pentru prevenirea riscurilor de dezastre

Mod evaluare /finalitatea evaluării	Formativă	Sumativă
Teste scrise (examen informatizat și întrebări cu alegeri multiple)	1	7
Redactarea de eseuri	2	
Autoevaluarea și evaluarea de către colegi	5	
Interogarea orală	2	
Simularea	1	
Observări	2	
Fabricarea de obiecte (exemplu desen)	1	
Chestionare	1	
Comentarii orale/scrise	1	
Teme pentru acasă	1	1
Demonstrație, mimică, povestire, cântat	1	

III.7. FORMAREA EDUCATORILOR/ ÎNVĂȚĂTORILOR/ PROFESORILOR ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI PENTRU PREVENIREA RISCULUI DE DEZASTRE

Consolidarea competențelor profesorilor, astfel încât aceștia să poată implementa în mod eficace programele de reducere a riscurilor de dezastre, presupune combinarea formării cu privire la riscuri și dezastre cu formarea cu privire la modalitățile de facilitare a modelelor de învățare activă. Astfel de formări sunt oferite deja în unele cazuri, dar până în prezent numai punctual, fără urmări importante.

Studiul lui Selby și Kagawa menționează că majoritatea țărilor incluse în cercetare fac referire la o formare și/ sau o susținere pentru cadrele didactice pentru a facilita învățarea în clasă a reducerii riscului de dezastre., dar abordările diferă.

În unele cazuri, nu a fost oferită nicio formare, dar a fost elaborat un manual practic pentru profesori și, acolo unde finanțarea a permis, a fost difuzat pe scară largă. În alte cazuri, formarea a avut loc în timpul unei singure stagi de pilotaj, fără ca să fie luată vreo măsură pentru a o extinde. Uneori a fost realizată o formare a profesorilor după un model în cascadă, adică o formare a formatorilor, care apoi au format, la rândul lor, alți profesori formatori. Iar în alte cazuri, dezvoltarea profesională a cadrelor didactice folosește în principal un site web sau un jurnal profesional larg distribuit. De la un studiu de caz la altul, se constată că persoanele care beneficiază de o instruire fără a fi profesori variază foarte mult. O serie de exemple arată directori și responsabili ai educației locale sau naționale care sunt instruiți în ateliere fie separat, fie comune cu profesorii.

Responsabilii organizațiilor neguvernamentale locale și internaționale se alătură și contribuie adesea la formare. Printre exemplele de dezvoltare profesională care, în domeniul RRD, se bazează în totalitate sau aproape exclusiv pe manuale, se pot cita Nicaragua, Egipt, Bangladesh și Nepal. Sprijinul pentru profesori, în principal prin internet, este practicat de Japonia, Noua Zeelandă și Peru, în timp ce Federația Rusă se bazează pe un jurnal profesional care prezintă cele mai bune practici și experiențe locale. O formare pilot sau la scară mică a profesorilor a fost organizată în Armenia, Cambodgia, Fiji, Laos, Filipine, Japonia și Costa Rica, în timp ce în Kazahstan, Turcia, Indonezia și Madagascar predomină o formare pe scară largă. În Franța se asigură o formare națională, cu acordul Ministerului Educației, de către formatori ai unui institut național specializat, iar în Georgia formarea este realizată de un birou de experți în educație și în gestionarea urgențelor, atașat la organisme naționale implicate în educație.

Formările oferite profesorilor variază în ceea ce privește natura și obiectivele lor. Unele se concentrează pe un conținut teoretic și pleacă de la principiul că profesorii vor părăsi stagiul înțelegând, în

general, ceea ce ar trebui să-și învețe elevii. Se poate spune, de asemenea, fără riscul de a fi neadevărat, că formările sunt similare unei „cărți de rețete”, adică profesorii învață cum să-și facă lecțiile pas cu pas, recurgând la un manual. Cu toate acestea, acest lucru nu pare să dezvolte capacitatea lor de a utiliza și dezvolta cunoștințele care le-au fost oferite într-un mod flexibil și creativ. Abordările de tipul „carte de rețete” și cele centrate pe conținut se reflectă în manualele care însoțesc formarea profesorilor.

În primul caz, ghidul se mulțumește mai mult sau mai puțin cu abordarea problemei dezastrelor, fără a face vreo referință - sau făcând foarte puțin - la pedagogie, iar capitolele sale sunt în general concepute ca ale unui manual pentru elevi. În al doilea caz, apar instrucțiuni despre modul cum să se procedeze, care nu încurajează deloc spiritul creativ în abaterile pedagogice. Abordări mai holistice ale dezvoltării profesionale sunt favorizate în unele țări citate în acest raport. În Georgia, formarea se referă atât la reducerea riscului de dezastru, cât și la modul de facilitare a lecțiilor interactive, totul într-o singură zi. Formarea oferită în fazele pilot ale dezvoltării în Armenia și Kazahstan au situat facilitarea învățării interactive în centrul dezvoltării profesionale specifice RRD. Pedagogia ocupă, de asemenea, un loc central în formarea pe scară largă existentă în Turcia.

Chiar și în acele cazuri în care situația este mai avansată decât în altă parte, organizarea unei formări ridică probleme. Cel mai adesea, formarea profesorilor în RRD se caracterizează printr-un singur eveniment punctual. Profesorii implicați au o singură sesiune de formare înainte de a introduce aceste noi cunoștințe la orele lor. Nu există aparent decât foarte puține cazuri în care ei înșiși au animat un curs de reducere a riscului de dezastru înainte de a-și împărtăși experiențele și a le analiza cu formatorii. Și este, se pare, la fel de rar cazul ca profesorii să beneficieze de vizite de monitorizare în școala lor. În concluzie, formarea lor în RRD rămâne insuficientă, iar monitorizarea lipsește.

Fără a ignora implicațiile financiare ale unei formări sistematice și susținute, trebuie să se recunoască că aceasta este esențială dacă se dorește ca profesorii să devină mai degrabă practicanți reflexivi decât tehnicienii abili, care se mulțumesc să aplice un program impus. Un practicant reflexiv al RRD este o persoană suficient de impregnată cu principii și practici specifice acestui domeniu, astfel încât nu mai trebuie să se bazeze pe un manual și să aplice conceptele RRD la activitățile și la cadrul său educațional de o manieră agilă și flexibilă (Pike și Selby, 1999).

Tipurile de evaluare a educației RRD propuse la punctul anterior necesită o practică atentă, pentru a fi aplicate cu succes. De asemenea, merită menționată formarea în cascadă, o abordare adesea favorizată din cauza economiilor de timp și de bani pe care le permite. Întrebarea care se pune este „La ce se referă cascada”. Se pare că este vorba mai presus de orice de cunoștințe, chiar dacă s-ar putea dezvolta o abordare în cascadă mai holistică și mai durabilă, concepută, de asemenea, și pentru a dezvolta abilitățile pedagogice și practicile reflexive.

Până în prezent, există puține sau nu există deloc indicii că formarea profesorilor din domeniul reducerii riscului de dezastru abordează latura socio-emoțională a problemei. Așa cum s-a menționat la tipologia învățării, educarea în RRD implică o dimensiune emoțională potențial importantă, care invită profesorii să facă față grijilor și temerilor elevilor lor, arătând sensibilitate și jucând un rol de susținere pentru ei. Ori educația RRD va deveni din ce în ce mai importantă atunci când apar dezastru ce vor lăsa în siajul lor copii care manifestă nevoi psihosociale.

Este cunoscută situația apărută ca urmare a cutremurului care a lovit Christchurch, în care profesorii din Noua Zeelandă au vorbit despre necesitatea unei formări speciale cu privire pentru a cunoaște modul de abordare a subiectului despre dezastru naturale cu copii (Johnson, 2011). Deși răspunsurile la nevoi psihosociale ale cursanților și ale cadrelor didactice care se confruntă cu dezastru naturale sau provocate de om sunt recunoscute la nivelul politicilor/ principiilor directe menționate de organisme mondiale implicate și asumate de majoritatea țărilor, implementarea la nivelul școlilor/ claselor pare că întârzie. Formarea în RRD, care permite profesorilor să ofere o învățare socio-emoțională axată pe speranțele, îngrijorările și temerile elevilor lor, constituie o nevoie urgentă.

O învățare activă și eficace, în care copiii câștigă încredere în fața pericolului constituie un antidot pentru frică (dar fără a merge atât de departe încât să afecteze cerințele de a lucra la emoții negative în clasă). Este necesar ca pregătirea directorilor și a responsabililor în RRD să se dezvolte în continuare. Studiul lui Selby și Kagawa, menționat mai sus, observă că apar întrebări, deocamdată fără un răspuns coerent, cu privire la obiectivele și natura acestei formări și ele sunt următoarele:

- Directorii o urmează pentru a se familiariza cu un nou program care va intra în curând în vigoare în școală?

- Învăță ei să conducă și să gestioneze implementarea RRD în școlile lor?

- Acumulează ei, prin această formare, competențele necesare pentru a îmbogăți noul program și a-i conferi acestuia o legitimitate prin intermediul acțiunilor și cuvintelor lor?

- Asimilează ei stilul de leadership și competențele manageriale necesare pentru a încuraja o cultură a securității în școala lor?

În altă ordine de idei, programele de formare pentru responsabili de organizații nonguvernamentale relevante, astfel încât acestea să poată instrui profesorii în școlile din localitatea lor sunt practic inexistente, iar recurgerea la comunitățile de profesori care practică învățarea virtuală legată de RRD este o idee care până acum a rămas neexploată.

Perfecționarea profesională continuă, esențială la elaborarea și integrarea pe scară largă și durabilă a programelor legate de RRD, rămân o zonă ignorată. Cei doi autori oferă doar câteva exemple de universități și de alte instituții de învățământ superior care propun o perfecționare profesională în materie de reducere a riscului de dezastru și doar unul a fost identificat pentru RRD integrat în programele de formare inițială a profesorilor, asigurat în învățământul superior din Rusia.

III.8. COMPORTAMENTUL CADRELOR DIDACTICE DUPĂ UN DEZASTRU UMANITAR. ATMOSFERA CREATĂ ÎN DISCUȚIILE CU COPII

Imprevizibilitatea situațiilor de urgență este o sursă de stres pentru copii. Revenirea la școală cât mai curând posibil ajută la readucerea vieții copiilor la o stare mai normală și le oferă un sentiment de securitate. Și în momentele în care survine un dezastru umanitar care nu îi afectează direct, copiii sunt expuși la știri, la discuții și la imagini legate de evenimente. În astfel de situații este necesar ca ei să fie sprijiniți pentru a face față propriilor emoții, pentru a se simți în siguranță și chiar pentru a reacționa pozitiv. Cadrul didactic trebuie să cunoască și să respecte unele reguli care s-au dovedit eficace în normalizarea activităților și a comportamentului copiilor în astfel de cazuri.

A. A VORBI DESPRE DEZASTRE COPIILOR

1. Pornirea unei conversații

- Conversația trebuie să înceapă discutând cu copiii despre o anumită criză umanitară, cu întrebări de felul „Ați auzit despre situația din (țara afectată)?” sau ”Ce simțiți în legătură cu ceea ce se întâmplă în (țara afectată)? Dacă un copil nu dorește să vorbească despre acest lucru, nu trebuie insistat;

- Este necesar ca preocupările copilului să ghideze discuțiile. Răspunsurile trebuie să fie factuale, concise și simple. Nu trebuie să se ofere mai multe informații decât este necesar;

- Copilului trebuie să i se arate că sentimentele sale sunt înțelese spunând, de exemplu, „știu că este înfricoșător”. Copilul trebuie asigurat că este în siguranță și să i se explice cum trebuie ajutați cei afectați de dezastru;

- Dacă unele dintre aceste întrebări rămân fără răspuns, trebuie profitat de ocazie pentru a găsi răspunsurile împreună. Site-urile web ale organizațiilor internaționale, dar și din țară, sunt surse excelente de informații.

2. Susținerea copilului pentru a se simți el însuși în siguranță

- În cazul copiilor de până la 10 ani trebuie să se evite prezentarea unei mass-media tulburătoare, deoarece ei pot confunda imaginile prezentate pe ecran cu realitatea lor și pot crede că sunt, la rândul lor, supuși unui pericol iminent;
- În cazul în care copilul pare să creadă în mediatizarea evenimentelor, este recomandat să fie monitorizat în acest demers și să se discute cu el ulterior. Se recomandă utilizarea unor astfel de informații ca o introducere într-o discuție, de genul „Ce părere ai tu despre ceea ce se întâmplă în (țara afectată)”?
- Copiii reacționează la răspunsuri, și este esențial să se reflecteze cu atenție la maniera în care o fac, deoarece ei trebuie să se simtă calmi și să știe că situația este sub control;
- De asemenea, trebuie să se încerce să se compenseze informațiile teribile și înfricoșătoare, pe care copiii le primesc din mass-media, cu povești pozitive, cum ar fi actele de curaj, de generozitate și de bunăvoință a oamenilor obișnuiți, afectați de dezastru, ca și acțiunile pe care organizații interne și internaționale le întreprind pentru a ajuta persoanele afectate. Copiii trebuie să se li amintească faptul că multe persoane de specialitate, precum agenții ISU, agenții de poliție, medicii, infirmierii au grijă de cei afectați.

3. Susținerea copilului de o manieră constructivă

- O modalitate de a ajuta copiii să facă față de o manieră constructivă sentimentelor pe care le încearcă este aceea de a le oferi posibilitatea să contribuie la programele de ajutor și de reconstrucție

4. A reacționa la modificările de comportament

- Unor copii le este mai dificil decât altora să accepte moartea și suferința. În astfel de cazuri, poate fi o idee bună să se solicite ajutor asistenților sociali și psihologilor care oferă consultații în școli.

B. MOBILIZAREA ÎNTREGII ȘCOLI PENTRU PARTICIPARE

Atunci când o situație de urgență umanitară mobilizează o resursă uriașă de ajutor, personalul și elevii doresc adesea să-și aducă și ei aportul lor. Următoarele idei sunt menite să ajute școlile să dezvolte campanii de care să fie mândre.

1. Mobilizarea școlii întregi în fața provocării de a participa

Campaniile școlare la care participă tot personalul și toți elevii vor avea un efect remarcabil asupra participanților și asupra beneficiarilor desemnați. Astfel de campanii sunt asociate cu un climat școlar bun, cu satisfacția pentru rezultatele obținute și cu realizări memorabile, care ar trebui evidențiate în albumele absolvenților, în buletinele informative și pe site-ul școlii.

2. Încurajarea unei participări conduse de copii

Personalul ar trebui să încurajeze elevii să gândească o campanie școlară ca răspuns la apelul de urgență, precum și să o prezinte și să o conducă, dacă este posibil. Acest lucru va avea ca rezultat o experiență de învățare plină de satisfacții, deoarece elevii vor simți că au posibilitatea de a promova schimbări pozitive, de a dobândi noi competențe și de a crea amintiri de care pot fi mândri.

3. Conceperea unei campanii adecvate

Cea mai eficientă modalitate pentru o școală de a sprijini o intervenție umanitară constă de multe ori în donații către o organizație care se află deja în acțiune în zona de urgență. Donațiile fără restricții sunt în general preferate, deoarece permit organizațiilor să achiziționeze bunuri sau resurse necesare în țara afectată, susținând astfel economia acesteia. Aceste donații permit organizațiilor, de asemenea, să aloce mai întâi fonduri celor mai de bază nevoi. În funcție de natura situației de urgență și de apropierea școlii față de aceasta, poate fi adecvată luarea altor măsuri, cum ar fi atragerea atenției asupra situației de urgență și promovarea schimbărilor sistemice care vizează reducerea consecințele viitoare asupra populațiilor vulnerabile.

4. Comunicarea succesului campaniei

Încurajarea unei participări sporite se face și prin comunicarea periodică a succeselor, atât în cadrul comunității școlare, cât și în afara acesteia. La ea se adaugă și provocarea lansată societăților comerciale locale, organizațiilor comunitare și persoanelor fizice pentru a sprijini campania. De fiecare dată nu trebuie să se uite evidențierea în mod corespunzător a contribuțiilor tuturor celor implicați.

C. ORGANIZAREA SUSȚINERII PERSONALULUI

Organizarea campaniilor la nivel școlar necesită participarea a cât mai mulți membri ai personalului, care din păcate au puțin timp liber. Iată câteva idei pentru a determina implicarea personalului:

- În primul rând, *întâlnirea cu directorii școlii*. Orice campanie la nivel de școală trebuie să aibă sprijinul personalului de conducere (director, director adjunct). Explicarea motivului implementării unei campanii, cum ar fi implicarea, reprezintă una dintre cele mai bune metode pentru elevii îngrijorați să ajute la obținerea unor rezultate pozitive, iar campania este o oportunitate excelentă de a face dovada spiritului cetățenesc național și mondial. Conducerea poate facilita, de asemenea, o discuție despre o campanie potențială în cadrul unei reuniuni viitoare a personalului.

- *Discuții despre o campanie înainte de apariția unei crize umanitare*. O campanie la nivelul școlii, ca răspuns la o urgență umanitară este, desigur, un proces de reacție și trebuie demarată rapid. Angajarea de discuții cu personalul înainte de apariția unei situații de urgență poate contribui la eliminarea unei părți a stresului potențial asociat cu organizarea unui răspuns rapid. Personalul poate discuta despre rațiunile pentru care școala ar dori să răspundă la astfel de urgențe, despre cea mai bună modalitate în care profesorii ar trebui să discute despre situațiile de urgență cu elevii lor și să înțeleagă situațiile de urgență umanitară atunci când se produce un dezastru, tipurile de activități pe care școala ar trebui să le întreprindă.

- *Adaptarea unei abordări globale*. Încurajarea profesorilor să sprijine campania la nivel de școală, vorbind despre criza umanitară la orele lor.

- *Implicarea personalului de asistență școlară*. Campaniile la nivel școlar afectează în mod inevitabil personalul de asistență școlară (secretari, îngrijitori etc.). Discutarea despre ideea de a organiza o campanie cu membrii personalului și a le cere sprijinul, manifestând atenție și răspunzând la toate problemele pe care acesta le pot ridica, este de bun augur.

- *Menținerea unor linii de comunicare deschise*. Mulți actori vor participa la organizarea unui proiect școlar. De aceea trebuie să se utilizeze diverse mijloace de comunicare (e-mailuri, afișe, anunțuri, mesaje etc.), pentru a informa pe toată lumea. Cel mai important de semnalat este faptul că trebuie să se întrețină discuții individuale pentru a răspunde la întrebări și îngrijorări, astfel încât membrii personalului să simtă că fac parte din proiect.

- *Maximizarea participării obținute.* Cadrele didactice și membrii personalului administrativ cu programe aglomerate pot alege să nu participe. Punerea accentului pe experiența deosebită a celor care participă la campanie ajută la demonstrarea unui interes sporit în încorporarea ideilor lor și la evidențierea succeselor campaniei. Personalul care are ezitări poate fi mai favorabil la participare în viitor. De asemenea, trebuie să se încurajeze personalul să contribuie cât mai mult la campanie, în funcție de competențele sale.

CAPITOLUL IV

PROCESELE DE ÎNVĂȚARE. INSTRUMENTE SPECIFICE EDUCAȚIEI COPIILOR PENTRU PREVENIREA DEZASTRELOR

Pentru a oferi un suport important educației copiilor în caz de urgență și criză este necesar să se ofere educatorilor/învățătorilor/profesorilor modalități, instrucțiuni și materiale/instrumente specifice, care să facă procesul de învățare mai atractiv și mai eficace. Prezentul ghid are ca obiectiv principal furnizarea unor orientări și instrucțiuni pedagogice privind selecția și utilizarea materialului didactic, capitol la care educația copiilor privind riscurile de dezastre naturale și accidente înregistrează mai multe limite care îi afectează misiunea.

IV.1. EDUCAȚIA PREȘCOLARILOR ȘI A ELEVILOR DE LA CLASELE I-III. MATERIALE DIDACTICE PENTRU EDUCATORI ȘI ÎNVĂȚĂTORI

A.OBIECTIV

Sprijinirea copiilor mici să înțeleagă ce sunt urgențele umanitare și cum le afectează viața.

B.MATERIALE DIDACTICE NECESARE

- Muzică, lector de memory stick-uri, de CD-uri sau MP3 player și difuzoare
- Foarfece, lipici, markere, creioane, hârtie, reviste, 6 bețișoare de lemn pentru fiecare elev
- Copii din fișa elevului: *Emoțiile mele* în număr suficient pentru clasa
- O hartă mare a lumii
- Două seturi de exemplare ale fișei elevului: Cartonașe cu "Toți copiii au drepturi"
- O bucată de puzzle din copia mărită a fiecărei fotografii dintre *Fotografiile realizate în timpul situațiilor de urgență*, fiecare tăiată în bucăți de puzzle (o bucată pentru fiecare elev)
- O copie mărită a fiecăreia dintre *Fotografiile făcute în timpul situațiilor de urgență*
- Bandă de mascare, hârtie flipchart
- Fișa elevului: *Legende*
- Poem *Bicicleta speranței*

C. ACTIVITATE PRELIMINARĂ: CUM TE SIMȚI?

Se strâng copiii într-un spațiu deschis. Sunt întrebați ce sentimente îi încearcă. Se discută diferitele tipuri de emoții resimțite ca răspuns la evenimente curente (de exemplu, „Cum te simți când o persoană pe care o iubești te strânge în brațele sale”?, „Ce simți când jucăria ta preferată este spartă?”).

Discuție: Cum se poate ști ce simt alții?

(Expresii faciale; Ei vorbesc despre acest lucru; Prin comportamentul lor.)

Se solicită copiilor să se deplaseze în sală pe un sunet de muzică. Atunci când muzica se oprește, fiecare copil ar trebui să se oprească și să se întoarcă în fața persoanei cea mai apropiată de el. Se menționează o emoție (bucurie, tristețe, furie, frică, surpriză, confuzie) și copii sunt rugați să împrumute

expresia facială care, după ei, demonstrează cel mai bine această emoție (figura nr. 31). Se pune muzica din nou și se repetă exercițiul, menționând o emoție diferită. Apoi, se lasă copiii să stea pe podea în fața tablei sau unei mari foi de hârtie.

Discuție: Ați observat dacă elevii au împrumutat sau nu aceeași expresie facială atunci când se anunță o emoție? De ce, după dvs.?

Figura nr.31. Emoțiile de bază în viața copiilor incluse într-o fișă *Emoțiile mele*

În scop recapitulativ, cereți copiilor să adopte expresia pentru fiecare emoție și să deseneze o reprezentare simplă a fiecăreia dintre ele. Se solicită copiilor să facă bețișoare care să-i ajute să-și exprime emoțiile cu privire la următoarele activități. Distribuți fiecărui copil o *Fișă de lucru pentru elev: Emoțiile mele* (anexa 1), lipici, foarfece, 6 bețe de lemn și un marker. Copiii trebuie să deseneze expresiile ilustrate pe fișa *Emoțiile mele*. Apoi ei trebuie să decupeze fiecare expresie și să o prindă pe un bețișor de lemn. După ce vor termina, li se cere să răspundă la întrebarea *Ce simțiți acum?* și să ridice bețișorul de emoție care reprezintă cel mai bine sentimentul lor. Copiii își păstrează bețișoarele de emoție pentru următoarele activități ale acestei lecții. De asemenea, este posibil să le păstreze pe tot parcursul anului școlar, pentru a afla rapid ce simt elevii cu privire la diverse evenimente sau activități.

ACTIVITATEA 1: NEVOI, PRIVILEGII ȘI DEZASTRE

Nevoile: lucruri esențiale pentru a supraviețui și a trăi normal.

Privilegiile: lucruri agreabile ce pot fi avute, dar care nu sunt esențiale pentru viață.

Se face un tabel mare, cu două rânduri și trei coloane: sănătate, fericire și siguranță pe tablă sau pe o foaie mare de hârtie. Copiii sunt invitați să închidă ochii și să se gândească la toate lucrurile de care au nevoie pentru a fi sănătoși, cum ar fi apa curată, hrana sănătoasă, îngrijirea sănătății, capacitatea de a alerga și de a se juca. Se enumeră câteva dintre ideile lor în coloana *Sănătate* din tabelul cu două rânduri. Dacă este necesar, se desenează simboluri sau desene simple pentru a ilustra ideile lor. Se repetă acest proces pentru celelalte două coloane, *Fericire* și *Siguranță*.

Discuție: Unele dintre lucrurile din tabel sunt mai importante decât altele? De ce?

Trebuie ajutați copiii să înțeleagă diferența dintre nevoi și privilegii folosind exemple din tabel. Se încercuiesc elementele din tabel care reprezintă nevoile. Se explică de ce unele nevoi pot fi considerate și drepturi. Fiecare copil are dreptul la apă curată, hrană, adăpost, familie, educație și protecție împotriva răului. Pentru mai multe idei, se consultă fișa cu cartonașe *Toți copiii au drepturi* (anexa 2).

Discuție: Drepturile permit tuturor copiilor să trăiască o viață sănătoasă și fericită și, de asemenea, salvează vieți. Deși toți copiii au drepturi, ele nu sunt respectate sau protejate. Unii, de exemplu, au dreptul să meargă la școală, dar nu sunt capabili, pentru că trebuie să muncească sau să facă treburile acasă. Astfel, nu este respectat dreptul lor la educație.

Se pregătesc două seturi de cartonașe *Toți copiii au drepturi*. Sunt rugați trei elevi voluntari să vină în fața clasei și se consideră că doi dintre ei reprezintă copii născuți în aceeași zi, în regiuni diferite ale lumii. Unul s-a născut în Elveția (se arată Elveția pe hartă) într-o familie obișnuită și toate drepturile lui au fost protejate de la naștere. Oferă-i acestui copil un set complet de cartonașe *Toți copiii au drepturi*. Citați drepturile cu voce tare, în timp ce le primesc.

Cereți elevilor din clasă să indice, folosind un bețișor de emoție, ce simt despre povestea acestui copil. Discutați despre sentimentele lor.

Celălalt copil s-a născut în Haiti, la doar două zile după un cutremur sever. Când pământul s-a cutremurat, multe clădiri, inclusiv casa familiei, s-au prăbușit, ceea ce a îngreunat eforturile familiei acestui copil să obțină apă, hrană, adăpost etc. Arătați țara pe hartă și oferiți-i copilului doar câteva cartonașe, menționând drepturile pe măsură ce sunt permise.

Cereți elevilor din clasă să indice, prin intermediul unui bețișor de emoție, emoția pe care o simt despre povestea acestui copil. Discutați despre sentimentele lor.

Apoi acordați celui de-al treilea copil cartonașele rămase. Explicați că multe persoane răspund la apel atunci când apar dezastre, cum ar fi cutremurele. Al treilea copil este un voluntar care lucrează pentru UNICEF, o organizație care veghează ca toate drepturile tuturor copiilor să fie respectate și protejate. Al treilea elev voluntar transmite drepturile rămase copilului născut în zona afectată de cutremur.

Solicitați elevilor din clasă să indice, cu un ajutorul unui bețișor de emoție, ceea ce simt. Discutați orice întrebări sau preocupări pe care le pot avea copiii. Este important să se manifeste sinceritate, dar și să se încerce să nu se ofere prea multe detalii potențial copleșitoare. Trebuie să se sublinieze importanța de a ajuta pe cei care au nevoie. Se explică copiilor că activitățile următoare îi vor ajuta să învețe mai multe despre dezastre.

ACTIVITATEA 2: ANALIZA FOTOGRAFIILOR

Se lipește o imagine mărită a fiecărei fotografii din *Fișa elevului: Fotografii luate în situații de urgență* (anexa 3) pe o bucată mare de hârtie și se afișează aceste fotografii în clasă. Se pune un tub de lipici lângă fiecare fotografie mărită. Li se explică copiilor că vor studia fotografiile pentru a afla mai multe despre situațiile de urgență. Toate persoanele din fotografii au trecut prin situații de urgență. Se amestecă

piesele de puzzle provenite din decuparea acestor fotografii în mici bucăți. Se distribuie o bucată de puzzle fiecărui copil. Aceștia sunt invitați să circule în clasă pentru a stabili din ce fotografie provine piesa lor și pentru a-și lipi piesele împreună pe foaia mare. Se solicită fiecărui grup să-și observe cu atenție fotografia.

Discuție: Ce se vede în fotografie? Ce fac oamenii? Ce se întâmplă în fundal? Credeți că oamenii din fotografie sunt salvați sau mai au nevoie de ajutor? Cine credeți că îi ajută?

Pentru copiii mai mici se practică analiza fotografiilor în grup, pe o fotografie mare, înainte de a întreprinde această activitate.

Se stâng copiii într-un grup mare. Se examinează fiecare fotografie și ideile grupului ca răspuns la întrebările de mai sus. Se afișează pe o hartă a lumii unde s-a produs fiecare situație de urgență. Se explică ce se întâmplă în fiecare fotografie (se consultă *Fișa elevului: Legende*, anexa 5). La fiecare fotografie se pune întrebarea: „Ce părere aveți despre această fotografie?” Se solicită copiilor să răspundă folosind bețișoarele lor de emoție. Se discută răspunsurile lor.

Se distribuie o serie de cartonașe *Toți copiii au drepturi* la nouă copii, folosind doar cartonașele care ilustrează un drept. Folosind cartonașele, se observă care sunt drepturile respectate în fiecare fotografie.

Se pune întrebarea: „Are cineva dintre voi oun cartonaș care ilustrează un drept asociat situației din această fotografie? Ce indicii din fotografie te fac să crezi că este ilustrat acest drept? Ce se întâmplă cu celelalte drepturi?”. După ce s-a discutat o fotografie, se solicită copiilor să dea carte unui elev(e) care nu are una, apoi se observă o altă fotografie. Răspunsurile pentru fiecare fotografie se regăsesc în *Fișa de lucru a elevului: Legende*.

Discuție: Ce părere aveți despre persoanele care ajută copiii în situații de urgență? Se cere copiilor să folosească bețișoarele de emoție. Cum ai ajuta tu copiii în situații de urgență? Cum pot ajuta elevii ca o clasă? De ce este important să se ajute?

ACTIVITĂȚI CONEXE

- Se prezintă arta și desenul ca modalități pentru copii de a exprima experiențe traumatizante. Se solicită elevilor să se pună în situația unuia dintre copii din fotografii și să realizeze un desen care să ilustreze punctul lor de vedere.

- Se observă fotografiile cu situații de urgență umanitară istorice. Se discută despre modul cum au fost afectați copiii și cum au utilizat cartonașele *Toți copiii au drepturi*, pentru a determina care drepturi au fost încălcate sau respectate.

Următoarea activitate se referă un băiețel, care a oferit un ajutor deosebit, după ce a aflat despre producerea unei catastrofe.

ACTIVITATEA 3: BICICLETA SPERANȚEI

Prezentați *Bicicleta speranței* (anexa 6), o poezie despre un băiețel care a dorit să ofere sprijinul său după un cutremur. Cu fiecare tur de circuit pedalat, el a inspirat alte persoane din întreaga lume să contribuie și ele la înlăturarea consecințelor acestui cutremur. Aceasta este povestea adevărată a unui băiat,

Charlie Simpson, care a strâns peste 200.000 de lire sterline ca răspuns la un apel al UNICEF pentru victimele cutremurului care a lovit Haiti în ianuarie 2010. Citiți poezia cu voce tare.

Discuție: Ce simțiți voi după ce ați auzit această poezie? Cum s-a simțit Charlie când a auzit de copiii afectați de cutremur? Ce credeți că a simțit el după ce a strâns toate aceste fonduri pentru UNICEF? Ce simți tu când îi ajuți pe ceilalți?

Se solicită copiilor să folosească bețișoarele de emoție pentru a răspunde la aceste întrebări.

ACTIVITĂȚI CONEXE:

- Se ia în considerare citirea altor povești, asociate cu alte dezastre. Se consultă lista celorlalte povești pentru copii din secțiunea *Alte resurse*.
- Se decupează poemul *Bicicleta speranței* și se lipește fiecare vers pe o foaie separată. Copiii pot ilustra poemul și îl pot prezenta familiei lor, sau îl pot citi la o altă clasă.

ACTIVITĂȚI DE ANALIZĂ A SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ ACTUALE - DE LA VÂRSTA PREȘCOLARĂ PÂNĂ LA CLASA A III-A

- Se caută exemple de acte eroice sau laudabile făcute de oameni în timpul situațiilor de urgență.
- Se discută de ce vecinii, prietenii și familia sunt de obicei primii care ajută atunci când are loc un dezastru.
- Se citește cu voce tare povestea prezentată în documentul *Atunci când se întâmplă un dezastru natural: cutremur în Haiti*.
- Se discută despre drepturile copilului care nu au fost respectate și despre cei care au fost protejați în această poveste. Se pun întrebările care trebuie discutate.
- Se concepe un răvaș sau un colaj care să fie afișat în clasă și care să ilustreze o situație de urgență umanitară actuală.
- Se organizează o activitate de strângere de fonduri pentru o intervenție umanitară.
- Se prezintă articole care tratează situațiile de urgență umanitare actuale. Se prind în jurul unui cartonaș în fiecare în țara în care a avut loc situația de urgență. Se discută despre ce se întâmplă în fiecare situație de urgență.

IV.2. EDUCAȚIA PREȘCOLARILOR ȘI A ELEVILOR DE LA CLASELE IV-VI. MATERIALE DIDACTICE PENTRU ÎNVĂȚĂTORI ȘI PROFESORI

OBIECTIV

Inițierea elevilor în domeniul situațiilor de urgență umanitară, înțelegerea modului în care acestea afectează drepturile copiilor și a modului în care reacționează organismele internaționale.

MATERIALE DIDACTICE NECESARE

- Copii ale celor două pagini intitulate *Când un dezastru natural se întâmplă: cutremur în Haiti*, într-un număr suficient pentru clasă

- Etichete autoadezive, coli mari de hârtie, markere
- O copie mărită a fiecăreia dintre fotografiile din Fișa elevului: *Fotografii realizate în timpul unor situații de urgență*
- Serie de cartonașe *Toți copiii au drepturi* - un set pentru fiecare echipă de doi elevi
- Copii ale paginii 5, *Prezentare generală: Înțelegerea situațiilor de urgență umanitare*, în număr suficient pentru clasă
- Copii ale Fișei elevului: *Interpretarea fotografiilor* (anexa 4), în număr suficient pentru clasă
- Șase copii ale Fișei elevului: *Legende*
- Acces la computere și la internet; harta lumii
- Referire la poemul *Bicicleta speranței* și la secțiunea *Vocea copiilor*.

ACTIVITATEA 1: CE ESTE O SITUAȚIE DE URGENȚĂ UMANITARĂ?

O situație de urgență umanitară apare atunci când un dezastru natural, o criză provocată de oameni sau o combinație a celor două depășește capacitatea de răspuns a populației afectate. Situațiile de urgență umanitară pot apărea treptat sau se pot produce brusc.

Se împarte clasa în grupuri de trei elevi. Se distribuie fiecărui elev o copie a poveștii prezentate în documentul atașat, *Atunci când are loc un dezastru natural: cutremur în Haiti*. Se solicită elevilor să citească povestea și să răspundă în grup la întrebările care urmează să fie discutate. După ce toate grupurile au terminat, se începe o discuție cu întreaga clasă.

Discuție: Ce gânduri vă vin în minte după citirea acestei povești? Cum ar fi să ai o astfel de experiență? Se cere elevilor să prezinte unele dintre răspunsurile lor la întrebările care urmează să fie discutate.

Se distribuie un top de etichete autoadezive fiecărui grup. Se explică elevilor că povestea pe care au citit-o provine dintr-o situație de urgență umanitară. Pe baza acestei povești și a cunoștințelor lor, elevii ar trebui să scrie cuvintele și expresiile care le vin în minte ca răspuns la întrebarea: *Ce este o situație de urgență umanitară?* Fiecare grup își alege cele mai bune trei idei și le scrie pe fiecare pe o fișă autoadezivă. Elevii își postează apoi ideile pe coala mare de hârtie din fața clasei.

Se reasează etichetele autoadezive pentru a grupa idei și gânduri similare. Se identifică temele comune și se cere elevilor să sugereze o definiție a „situației de urgență umanitare”. Se citește definiția oferită mai sus (se consultă caseta *Există o urgență umanitară*). Se discută despre exemple cunoscute de situații de urgență umanitare: cutremurul din Haiti, uraganul Katrina, conflictul din Sudan, tsunami-urile din anii 2004 și 2011.

TEME PENTRU ACASĂ:

Se solicită elevilor să caute online (se consultă caseta *Un bun punct de plecare*) sau să răsfoiască un ziar pentru a găsi un articol despre o situație de urgență umanitară actuală. Se cere elevilor să răspundă la următoarele întrebări: Ce s-a întâmplat? Unde s-a întâmplat? Cum a fost afectată populația? Cine o ajută? Care a fost cel mai interesant lucru pe care l-ați aflat despre această situație de urgență? A doua zi, se solicită

elevilor să lucreze în echipe de câte doi. Li se cere să-și schimbe articolul și răspunsurile. Se postează articole și rezumate în clasă sau pe un forum.

ACTIVITATEA 2: A TRĂI O SITUAȚIE DE URGENȚĂ

NOTĂ: Pentru această activitate, profesorul trebuie să invite o persoană care a trăit deja, direct sau indirect, o situație de urgență umanitară sau care își poate aminti detaliile. Profesorul sau un alt adult invitat poate juca, de asemenea, rolul cuiva care a supraviețuit unei situații de urgență umanitare. Poate fi interesant să se folosească exemple de situații de urgență care au avut loc în realitate.

Se face cunoscut faptul că o persoană care a fost afectată sau care a supraviețuit unei situații de urgență umanitară va acorda un interviu clasei. Se discută cu elevii despre această persoană și despre situațiile de urgență pe care le-a experimentat, astfel încât să aibă cunoștințe de bază despre eveniment. Dacă există timp, elevii pot face unele cercetări preliminare pe internet. Trebuie să li se vorbească despre tehnicile de interviu și despre importanța de a pune întrebări deschise (se consultă caseta *Sfaturi pentru interviu*).

SFATURI PENTRU INTERVIU

- 1. Faceți-vă temele.** Trebuie să aveți cunoștințe de bază despre subiect înainte de a interviua persoana invitată.
- 2. Pregătiți o listă de întrebări.** Pregătiți întrebări, dar și fiți gata să puneți întrebări spontane, pe baza răspunsurilor persoanei invitate.
- 3. Puneți întrebări deschise.** Întrebările deschise oferă răspunsuri complete și explicite, care se bazează pe cunoștințele, experiența și emoțiile celui interviuat. Aceste întrebări încep adesea cu cuvinte precum „Cum” sau „De ce” sau cu fraze precum „Vorbește-mi despre...”. Trebuie evitate întrebările închise, care adesea au ca rezultat răspunsuri scurte sau cu un singur cuvânt.

Exemplu de întrebare deschisă	Exemplu de întrebare închisă
Povestește despre relația cu mama ta	Tu și mama ta aveți o relație bună?

Elevii sunt puși să formeze echipe de câte doi. Li se cere apoi să se gândească la o listă de întrebări pe care ar dori să le adreseze persoanei invitate. Fiecare echipă își adaugă întrebările la o listă comună, afișată pe o coală mare de hârtie din fața clasei.

Se adaugă o coloană lângă lista de întrebări pentru a obține un vot pe puncte (se consultă caseta *Cele mai importante întrebări de adresat*). Se cere elevilor să se folosească de un marker pentru a marca un punct lângă fiecare dintre cele trei întrebări pe care ar dori să le pună. Pe baza rezultatelor votului, se determină cele zece întrebări alese ca fiind cele mai importante și se discută ordinea în care să fie puse. Se pune numele fiecărui elev pe un bilețel și se alege la întâmplare zece nume cărora să li se atribue o întrebare.

Cele mai importante întrebări de adresat

Nr.crt.	Întrebări	Punctaj
1.	Cum vă simțiți după situația de urgență?	
2.	Povestiți-ne despre experiența familiei dvs. în timpul furtunii de gheață din 1998	
3.	Cum ați fost salvat în timpul urgenței?	
4.	Cum ai trăit fără încălzire câteva zile în mijlocul iernii?	
5.	V-a fost frică?	

Se invite persoana care a trăit o asemenea experiență. Se cere unui elev să facă o prezentare succintă și să-i transmită că este binevenită la curs. Fiecare elev desemnat își pune întrebarea. Elevii care nu au o întrebare atribuită ar trebui să fie încurajați să improvizeze și să pună alte întrebări oaspetelui, pe baza celor spuse de acesta. Se monitorizează timpul scurs și se contribuie la interviu, dacă este necesar.

Toți elevii ar trebui să ia notițe. La sfârșitul interviului, se întreabă dacă există alte întrebări. Apoi se permite persoanei invitate să împărtășească gânduri care nu au fost abordate în întrebările adresate. Se cere unui elev să mulțumească oaspetelui.

Discuții despre întrevvedereea din clasă

Intrebare pentru elevi: Ce te-a bulversat sau impresionat cel mai mult? Ce ai învățat în mod surprinzător?

Elevii vor folosi notițele luate în timpul întrevederii pentru a scrie poezii. Se invite elevii să lucreze în echipe de câte doi. Fiecare trece în revistă ce a scris și citește ce a scris partenerul. Apoi, folosind o foaie de hârtie liniară și un creion, elevii trebuie să scrie cuvântul sau fraza care le vine în minte atunci când reflectează asupra experienței pe care au avut-o cu persoana invitată. Fiecare elev scrie pe un rând, apoi coechipierul sau scrie pe rândul următor. Odată ce ideile lor s-au epuizat, își citesc poemul și fac corecțiile necesare pentru a-l îmbunătăți. Se organizează o lectură de poeme, în care fiecare echipă își citește poezia în fața clasei sau în fața altor clase. Se trimit mai multe dintre poeme invitatului, drept mulțumire.

ALTĂ ACTIVITATE

În loc să scrie poezii, elevii își pot dezvolta propriile reflexii la interviu, scriind un articol de ziar, creând o operă de artă, scriind cântece, sketch-uri sau o poveste.

ACTIVITATEA 3: FIECARE COPIL ARE DREPTURI

Nevoi: lucruri esențiale pentru a supraviețui și a trăi normal

Privilegii: lucruri frumoase care pot fi procurate, dar care nu sunt esențiale pentru viață

Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului (Convenția)

În anul 1989 liderii mondiali au convenit asupra necesității unei convenții speciale pentru copii, recunoscând că aceștia au drepturi și nevoi de îngrijire și protecție specială care nu sunt specifice și adulților. Această convenție este acum cunoscută sub numele de Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului. Aceasta enunță drepturile pe care copiii le au oriunde s-ar afla: dreptul la supraviețuire; dreptul de a se împlini pe deplin; dreptul la protecție împotriva vătămarilor, a neglijării și a exploatării; dreptul de a participa pe deplin la viața familială, culturală și socială. Acceptând sau ratificând obligațiile din Convenție, guvernele s-au angajat să răspundă în fața comunității internaționale pentru protejarea și garantarea drepturilor tuturor copiilor.

Tipuri de drepturi	Conținut
Dreptul la supraviețuire	Dreptul de a trăi și de a avea toate nevoile de bază respectate: adăpost, nutriție, îngrijire medicală, de exemplu.
Dreptul de dezvoltare	Drepturi care permit copiilor să își dezvolte întregul potențial: educație, jocuri și timp liber, activități culturale, de exemplu
Dreptul de participare	Drepturi care permit copiilor să joace un rol activ în comunitatea lor: libertatea de exprimare, de a se alătura asociațiilor, de exemplu
Dreptul la protecție	Drepturi care protejează copiii de toate formele de violență, de neglijare și de exploatare: protecție împotriva implicării în conflictele armate și în munca copiilor, de exemplu

Se solicită elevilor să formeze echipe formate de doi dintre ei. Se distribuie fiecărei echipe foi mari

și markere. Se cere fiecărui elev să descrie o zi tipică partenerului (partenerei) său (sale). Elevii trebuie apoi să determine ce au nevoie în fiecare zi pentru:

- A fi fericiți
- A avea o sănătate bună
- A fi în siguranță.

Elevii își scriu ideile într-un tabel cu trei coloane, intitulate Fericire, Sănătate și Siguranță. După ce termină, se discută câteva dintre ideile lor cu întreaga clasă. Se analizează cu elevii diferențele dintre nevoi și privilegii. Se solicită elevilor să reorganizeze ideile enumerate în tabelul lor într-un nou tabel cu două coloane, intitulate Nevoi și Privilegii.

Se explică faptul că nevoile pot fi considerate și drepturi. Se prezintă elevilor Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului. Se discută apoi despre cele patru tipuri de drepturi din convenție. Se distribuie elevilor o serie de cartonașe *Toți copiii au drepturi* la fiecare echipă. Se solicită elevilor să claseze cartonașele sub unul dintre cele patru tipuri de drepturi și să înscrie ideile lor într-un alt tabel. Elevii trebuie să stabilească care cartonașe nu reprezintă drepturi, ci mai degrabă privilegii.

Când majoritatea elevilor par a fi finalizat, se începe să se strângă cartonașele *Un adăpost, O familie pentru a avea grijă de tine, O educație și Joc și recreere* ale echipelor alese aleatoriu. Profesorul nu ar trebui să explice ce face. După ce a adunat câteva cartonașe de la unii, dar nu de la toți, se prezintă faptul că un conflict tocmai a izbucnit în apropiere și că mulți elevi de la școală au fost nevoiți să plece de acasă sau au fost despărțiți de părinți. Din cauza conflictului, multora dintre ei li se refuză anumite drepturi.

Întrebări:

Ce simți tu despre acest conflict?

Cum va fi afectată viața ta de zi cu zi?

Cum vei primi ajutor?

Pentru aceia dintre voi care nu au fost afectați, ce simțiți legat de situația prin care trec camarazii voștri?

Stabiliți legătura cu situațiile de urgență umanitare.

ACTIVITATEA 4: INTERVENȚIILE DE URGENȚĂ

Se solicită elevilor să citească Prefața situației de urgență din documentul *Atunci când apare un dezastru natural: cutremur în Haiti* și *Prefață: Înțelegerea situațiilor de urgență umanitară*. Elevii lucrează în echipe de câte doi pentru a răspunde la următoarele întrebări și pentru a-și înregistra ideile:

- De ce sunt copiii atât de vulnerabili în situații de urgență?
- Ce face UNICEF pentru a ajuta copiii în această situație specială de urgență?
- Explicați diferențele dintre cele patru programe principale de urgență UNICEF:
 - 1) Sănătate și nutriție;
 - 2) Apă, canalizare și igienă;
 - 3) Protecția copilului;
 - 4) Educație.

Examinați și discutați răspunsurile elevilor cu clasa.

ACTIVITATEA 5: DREPTURILE COPILULUI ÎN SITUAȚIILE DE URGENȚĂ

Se stabilesc șase puncte foto în clasă. Fiecare punct ar trebui să aibă o copie mărită a uneia din tema *Fotografiile luate în situații de urgență*, o copie a *Legendelor* și un set de cartonașe *Toți copiii au drepturi*. Se așează o etichetă pe spatele fiecărei fotografii mărite, în conformitate cu tabelul următor. Se distribuie o copie a *Fișei elevului: Interpretarea fotografiilor* fiecărui elev. Se divizează clasa în șase grupe. Se solicită fiecărei grupe să înceapă realizarea unui colț foto și să urmeze instrucțiunile din fișa de lucru a elevului în acest sens, apoi se cere grupelor să schimbe colțurile foto. Se repeat procesul până când toate grupele au vizitat toate colțurile cu fotografii.

Se adună elevii. Se solicită fiecărei grupe să-și prezinte răspunsurile corespunzătoare primei fotografii studiate.

Discuție:

Ce resimți tu în ceea ce privește ajutorul adus acestor copii în astfel de situații? Cum ar fi fost afectați acești copii pe termen lung dacă nu ar fi primit acest ajutor?

TEMĂ PENTRU ACASĂ: Elevii aleg o persoană dintr-una dintre fotografiile și scriu o pagină de jurnal personal care ilustrează punctul lor de vedere.

Foto	Etichetă
1	D
2	B
3	E
4	A
5	F
6	C

ACTIVITATEA 6: COPII ÎN AJUTORUL ALTOR COPII

Se citește cu voce tare poezia *Bicicleta speranței*. Se observă reacțiile elevilor atunci când se ascultă poezia. Li se explică faptul că acest text se bazează pe o poveste adevărată a unui băiat din Marea Britanie, Charlie Simpson (vezi *Un erou remarcabil al Marii Britanii, în vârstă de șapte ani*). Li se solicită elevilor să caute pe web articole despre Charlie.

În continuare, se explică faptul că unii copii care supraviețuiesc în situații de urgență umanitară iau, de asemenea, măsuri pentru a ajuta alți copii. Se citește cu voce tare elevilor povestea lui Suku Jane Simon, în secțiunea „*Vocile copiilor*”. Se arată copiilor unde se află Sudanul pe hartă. Folosind întrebările de dezbatere prevăzute, se explică elevilor cât de rezistenți și curajoși sunt acești copii.

Se încurajează elevii să scrie un text care descrie măsurile pe care le ia un copil pentru a-i ajuta pe ceilalți în situații de urgență umanitară. Textul nu trebuie să fie ambițios, ci simplu, iar lungimea nu este cea care contează. Se încurajează elevii să se considere capabili să-i ajute pe ceilalți la nevoie. Povestea poate fi bazată pe evenimente reale sau poate fi fictivă.

Se explică elevilor că textele vor fi corelate astfel încât să creeze lucrări și să le schimbe. Elevii își scriu poveștile, apoi își revizuiesc ortografia și gramatica înainte de a o ilustra. După ce lucrările sunt

terminate, li se cere acestora să le citească elevilor mai tineri. Mesajul vehiculat ar trebui să fie acela că și în cele mai grave circumstanțe, trebuie să se păstreze optimismul și să fie ajutați cei care au nevoie.

ACTIVITĂȚI DE ANALIZĂ A SITUAȚIILOR DE URGENȚĂ ACTUALE LA CLASELE IV-VI

- Căutați exemple de acte eroice sau laudabile făcute de oameni în timpul situațiilor de urgență. Discutați de ce vecinii, vecinii, prietenii și familia sunt de obicei primii care ajută atunci când are loc un dezastru.
- Cereți elevilor să se informeze cu privire la situațiile actuale de urgență și să prezinte un buletin de știri.
- Cereți elevilor să găsească un articol despre o situație de urgență și să afle cum sunt încălcate sau respectate drepturile copiilor.
- Organizați o activitate creativă de colectare de fonduri sau de sensibilizare în favoarea unui organism care intervine în situație de dezastru.
- Cereți elevilor să facă o cercetare asupra unei situații de urgență umanitară și să stabilească modul în care activitatea umană a contribuit la amploarea situației (de exemplu: schimbările climatice, presiunea populației etc.).

IV.3. ACTIVITĂȚI DE REFLECȚIE PENTRU PERSONAL

OBIECTIV

A ajuta personalul să-și definească rolul în vederea abordării dezastrelor și a cetățeniei mondiale cu copiii.

MATERIALE DIDACTICE

- Copii ale articolului *Întoarcerea din Haiti: Un membru al personalului UNICEF vorbește despre situația de urgență care afectează copiii*
- Coli mari, markere, etichete autoadezive

ACTIVITATEA 1: VORBIND COPIILOR DESPRE SITUAȚII DE URGENȚĂ UMANITARE

Distribuiți copii ale articolului *Întoarcerea din Haiti: Un membru al personalului UNICEF vorbește despre situații de urgență care afectează copiii* (una de persoană). Cereți personalului să citească articolul și apoi să-l discute în grupuri mici.

Amorsarea discuțiilor

- Povestiți-ne despre experiența dvs. de a comunica cu copiii despre dezastru.
- Cum vă simțiți când trebuie să abordați acest tip de subiect în clasa dvs.?
- Care sunt cele mai dificile aspecte ale dezastrelor de abordat cu copii? De ce?
- În ce maniere creative ați integrat problema dezastrelor în clasă?
- În ce maniere ați integrat dezastrele în programa școlară?
- Enumerați cinci sfaturi pentru a discuta despre dezastru cu copiii? (Construiți această listă împreună).

Se solicită grupurilor să prezinte punctele de vedere cele mai sănătoase ale discuției lor și să enumere cinci sfaturi. Se împărtășesc orice idei care nu au fost abordate în secțiunea *Vorbind copiilor despre catastrofe* din acest ghid.

ACTIVITATEA 2: OBSTACOLE ȘI OPORTUNITĂȚI

Începeți o discuție cu personalul folosind următoarele elemente de debut și puncte de discuție din secțiunea *Mobilizarea participării școlii* (pagina 7) din acest ghid:

- Mulți copii își exprimă dorința de a reacționa sau de a lua măsuri după ce au auzit vorbindu-se despre dezastre. Discuție: Credeți că responsabilitatea de a susține această voință de acțiune aparține școlii? Invitați personalul să discute ideile proprii.
- Dacă am adopta o abordare la nivelul școlii pentru a răspunde unei catastrofe în particular, ce modalități diferite ar putea fi prezentate? Cum ar putea arăta demersul nostru? Ar fi o activitate extracurriculară sau o activitate de clasă? Campania ar fi comună tuturor programelor? Ce activități am propune? Cum ar fi încurajați elevii să prezinte și să implementeze proiecte?
- Care sunt avantajele adoptării unei abordări la nivelul școlii? Posibilitatea ca elevii să participe, să-și structureze identitatea, să-și dezvolte empatia și compasiunea, precum și să facă proba unei cetățenii globale, a unei preocupări care depășește comunitatea școlară, să valorifice spiritului școlar și valorile morale etc.
- Ce obstacole stau în calea unei abordări la nivelul școlii? Înregistrați ideile pe file autoadezive pentru a fi postate pe o bucată mare de hârtie.
- Ce oportunități favorizează o abordare la nivelul școlii? Înregistrați ideile pe foile autoadezive pentru a fi afișate pe aceeași foaie mare. Reclasați foile autoadezive, astfel încât obstacolele și oportunitățile corespunzătoare să fie grupate în perechi. Cereți grupurilor să-și prezinte ideile.
- Ce anume determină succesul inițiativelor din școală? În prezent, o astfel de campanie este realizabilă?

IV.4. MODULE TEMATICE PENTRU INUNDAȚII ȘI INCENDII

OBIECTIVE PRINCIPALE

1. Îmbunătățirea conștientizării elevilor cu privire la dezastrele naturale și reducerea riscurilor;
2. Diseminarea informațiilor RRD prin intermediul elevilor în familiile și în comunitățile lor;
3. Dezvoltarea unei culturi comportamentale durabile și unor abilități de importanță vitală în rândul elevilor.

TEMA 1. INUNDAȚII, INUNDAȚII FLASH

CLASA A V-A

Obiective specifice:

- Să susțină elevii să înțeleagă riscurile asociate inundațiilor și să le învețe regulile principale pentru a fi pregătiți pentru o posibilă inundație
- Să învețe elevii regulile comportamentului sigur în timpul unei inundații.

Materiale suport: terminologie, noțiuni, hartă, tablă, reguli de respectat

ACTIVITATEA 1

Un exercițiu situațional: profesorul le spune elevilor o poveste despre o așezare situată pe malul unui râu.

Nivelul apei în râu a crescut frecvent și a inundat teritoriul; populația nu era protejată și numărul victimelor era mare. Profesorul cere elevilor să elaboreze reguli obligatorii pentru populația din așezarea respectivă, care să îi ajute să reducă numărul de victime și daune. Elevii trebuie să scrie reguli oficiale pe cartonașe pregătite din timp și pună cărțile într-o cutie cu idei, pregătită și în avans.

Elevilor li se acordă 10 minute să se gândească la reguli. Când termină, se deschide cutia de idei și ideile elevilor sunt scrise pe tablă. Iată câteva propuneri cu care studenții pot veni:

- casele trebuie construite pe stâlpi de rezistență speciali;
- trebuie să existe o echipă de salvare în zonă;
- malurile râurilor trebuie să aibă terasamente.

Profesorul trebuie să posteze propunerile pe tablă și să revină la ele după ce a explicat subiectul.

ACTIVITATEA 2

„Localizarea locurilor sigure”: Profesorul le cere elevilor să lucreze în perechi și să marcheze pe harta orașului/satului aceste elemente:

- zone joase de câmpie;
- zone ridicate, care sunt sigure în timpul inundațiilor.

După aceasta, elevii primesc o temă pentru acasă și li se cere să-și justifice alegerile făcând fotografii ale zonelor sigure/înalte.

ACTIVITATEA 3

Profesorul cere elevilor să pregătească afișe pentru populație, arătând acțiunile care trebuie întreprinse în timpul unei inundații. Profesorul trebuie să revizuiască rezultatele muncii lor, să posteze afișele și să organizeze o expoziție.

Întrebări:

1. Ce este inundația?
2. În ce anotimpuri sunt inundațiile cele mai frecvente? De ce?
3. Care dintre râuri sunt cele mai predispuse la inundații?
4. Ce râu trece prin orașul/satul tău?
5. Inundațiile sunt caracteristice regiunii/orașului/satului dvs.?
6. Unde credeți că se pot aștepta inundații în regiunea/orașul/satul dvs.? De ce?
7. Pe cine / unde ai de gând să suni în caz de inundație? Aveți numerele de telefon necesare?

CLASA A VI-A

Obiective specifice:

- Susținerea elevilor și a familiilor lor să se pregătească pentru inundații;
- Asistarea elevii în identificarea riscurilor potențiale de inundații.

ACTIVITATEA 1

„Un proiect de grup”: profesorul cere elevilor să colecteze informații despre inundațiile de anul trecut din zonă. Care a fost temperatura primăvara? Care a fost nivelul mediu de zăpadă în timpul iernii? Care este situația din acest an în comparație cu ultima? Sunt așteptate inundații/inundații fulgerătoare?

ACTIVITATEA 2

„Brainstorming”: Ce articole nu trebuie amplasate la primul etaj? Oferiți o listă a mărfurilor ușor perisabile.

ACTIVITATEA 3

Profesorul le cere elevilor să schițeze un proiect al unei case situate într-o zonă supusă inundațiilor. Ce trebuie luat în calcul? În timp ce elevii lucrează, profesorul le cere să-și amintească casele tipice din zonă, să asocieze caracteristicile lor la condițiile climatice (inundații) și să tragă concluzii dacă tradițiile/ obiceiurile trebuie amintite și luate în considerare.

ACTIVITATEA 4

Profesorul le spune elevilor despre acțiunile care trebuie întreprinse în timpul inundațiilor. Elevii trebuie să explice de ce trebuie respectate aceste reguli.

Întrebări:

1. Ce condiții climatice provoacă inundații?
2. Cum se pot proteja oamenii? (includerea într-un proiect social)
3. Se așteaptă o inundație: Ce documente ar trebui să analizați în primul rând? Lucrați în grupuri de câte patru persoane. Justificați alegerea.
4. Ce produse trebuie să avem la noi? Care sunt criteriile de selecție?
5. De ce ar trebui să ne informăm familia despre adăpostul selectat?

TEMA. INCENDIUL

CLASA A V-A

Obiective specifice:

- Să ajute elevii să înțeleagă pericolele de incendiu și regulile de prevenire a acestora;
- Să învețe elevii principalele reguli de comportament sigur în timpul unui incendiu.

Materiale suport: terminologie și concepte, reguli de comportament înainte, în timpul și după incendiu

ACTIVITATEA 1

Profesorul împarte clasa în trei grupuri și cere unui grup să picteze poze cu copaci, un foc de tabără, un râu, animale etc. Celelalte două grupuri trebuie să scrie pe autocolante colorate o listă de măsuri care trebuie luate pentru a proteja pădurile și ce acțiuni sunt interzise într-o pădure. După ce elevii termină se pun posterele pe tablă și autocolantele colorate în locurile corespunzătoare.

ACTIVITATEA 2

Profesorul împarte clasa în grupuri de trei sau de patru elevi și le dă sarcina de a pregăti un poster ilustrat sau o broșură:

1. Ce ai face dacă hainele tale ar lua foc?
2. Ce ai face dacă hainele prietenului tău ar lua foc?

Ulterior, elevii vor face prezentări ale activității lor în clasă, cu ajutorul profesorului.

ACTIVITATEA 3

Profesorul le cere elevilor să se gândească și să scrie pe cartonașe (pregătite din timp) despre cum să se evite focul. Elevii pun cartonașele într-o cutie, pregătită în prealabil. Profesorul deschide cutia și analizează răspunsurile unul câte unul. Un elev „voluntar” desenează soarele pe tablă și scrie răspunsurile corecte la fiecare rază.

CLASA A VI-A

Obiective specifice:

- Să ajute elevii și părinții lor să dezvolte un plan de securitate împotriva incendiilor
- Să organizeze un antrenament de evacuare.

ACTIVITATEA 1

Profesorul împarte clasa în trei grupuri și le oferă următoarele subiecte pentru discuție:

Grupa 1: Ce ar trebui să faceți dacă vedeți că grădina din tîgaie a luat foc?

Grupa 2: Ce ar trebui să faceți dacă vedeți că fumul și focul nu vă permit să părăsiți camera?

Grupa 3: Ce trebuie să faceți dacă nu puteți părăsi apartamentul din cauza incendiului?

Grupa 4: Ce ar trebui să faceți dacă există un incendiu în clasă?

Profesorul cere elevilor să fie creativi (să pregătească un poster ilustrativ sau o broșură etc.). După ce termină, doi elevi din fiecare grup trebuie să facă prezentări, iar profesorul trage concluzii despre temă.

ACTIVITATEA 2

Profesorul împarte clasa în grupuri de cinci și le cere elevilor să pregătească pentru lecția următoare; un scenariu (o piesă scurtă) despre cum ar trebui să ne pregătim pentru un incendiu. Profesorul le cere elevilor să discute această problemă cu părinții și să le ceară sfaturi. La următoarea lecție, elevii trebuie să joace piesa după care profesorul va face un rezumat și îi va informa pe deplin elevii despre regulile de comportament în timpul unui incendiu.

ACTIVITATEA 3

Profesorul împarte clasa în grupuri și le cere să pregătească un poster „Reguli de stingere a incendiilor”. Grupurile pregătesc afișele și le schimbă; analizează diferențele și prezintă reguli noi (finale); clasa discută necesitatea cunoașterii / respectării regulilor.

ACTIVITATEA 4

O sarcină individuală: profesorul explică elevilor importanța de a avea un plan de evacuare și le dă sarcina de a elabora un astfel de plan acasă, împreună cu părinții lor. Planul trebuie să prezinte căi de ieșire din fiecare cameră și o ieșire de urgență suplimentară din clădire. Este de preferat să se utilizeze săgeți roșii pentru a afișa rutele de ieșire. Planurile trebuie desenate pe hârtie milimetrică. Este de dorit să se afișeze planul apartamentului (ferestre, coridoare etc.).

EXEMPLE DE TESTE DE VERIFICARE PENTRU INUNDAȚII ȘI INCENDII

TESTE PENTRU ELEVII CLASEI A V-A

Subiect: Inundații

1. *Motivele inundațiilor sunt următoarele:*

- a. Zăpada topită
- b. Ploile abundente
- c. Joaca cu focul
- d. Grindina
- e. Fulgerele

2. *Ce ar trebui să facem în timpul inundațiilor?*

- a. Urcăți într-un loc mai înalt
- b. Îngenuncheați și vă țineți de un obiect solid
- c. Fugiți afară
- d. Nu părăsiți locul de lângă cursul apei
- e. Vă protejați sub o grindă solidă.

Subiect: incendii

1. *Ce reguli ar trebui să urmărim în timp ce aprindem un foc în pădure?*

- a. Aprindeți un foc departe de tufișuri și copaci
- b. Nu se lasă niciodată un foc nesupravegheat.
- c. Aveți întotdeauna un extingtor
- d. Aprindeți un foc numai aproape de cursul de apă
- e. Toate cele de mai sus

TESTE PENTRU ELEVII CLASEI A VI-A

Subiect: Inundații

1. *Ce ar trebui să facem pentru a evita inundațiile?*

- a. Să nu se polueze râurile
- b. Să se observe în mod constant nu numai digurile de pe râul din apropierea localității, ci și malurile sale
- c. Toate cele de mai sus
- d. Nici una dintre cele de mai sus
- e. Să nu se folosească materiale inflamabile

2. *Ce ai face dacă ești pe un acoperiș sau pe un teren mai înalt în timpul inundației?*

- a. Voi coborî scările
- b. Voi încerca să înot spre un loc înalt și uscat
- c. Voi da continuu semnale de dezastru
- d. Rămân acolo unde sunt
- e. Observ dacă apa este poluată

Subiect: Incendii

1. *Ce ar trebui să faci dacă hainele tale iau foc?*

- a. Alergi până dispare focul
- b. Te întinzi pe pământ și începi să te tăvălești până când focul este stins
- c. Cauți apă și torni pe haine
- d. Te dezbraci imediat
- e. Toate cele de mai sus

2. *Ce nu trebuie să faci în clădire în timpul unui incendiu?*

- a. Să încerci să stingi singur un foc mare
- b. Să deschizi ușa sau fereastra balconului

- c. Să arunci apă pe foc
- d. Să folosești liftul
- e. Toate cele de mai sus

3. Cum părăsești o clădire în fum?

- a. Mergi aplecat sau te târăști și te acoperi cu o pătură grea și, dacă este posibil, umedă
- b. Fugi pe balcon
- c. Folosești scara în timpul focului și fumului
- d. Sari pe fereastră
- e. Mergi pe acoperiș.

IV.5. INSTRUMENTE SPECIFICE EDUCAȚIEI COPIILOR PENTRU PREVENIREA DEZASTRELOR

În educația copiilor pentru prevenirea riscurilor la dezastre se utilizează o panoplie destul de bogată de instrumente, cea mai mare parte a lor utilizând animația ludică sub formă de jocuri diverse, desene animate, spoturi animate, expoziții, campanii de informare preventive, site-web-uri pentru copii privind riscurile naturale, piese de teatru ludice, documente de informare asupra riscurilor majore pentru copii, infografii asupra riscurilor majore, site-web-uri cu suporti pedagogici (panouri de expoziție, desene animate, filme), cărți de colorat, benzi desenate etc. Animarea ludică înseamnă utilizarea unor elemente specifice, care fac legătura cu joaca și cu distracția. Toții oamenii pot fi considerați copii mai mari, cărora le place să se joace. Având în vedere acest lucru, acest tip de animare reușește să creeze momente de neuitat în centrul evenimentelor, în care participanții pot da frâu liber creativității, imaginației, dar și spiritului jucăuș. Este plăcut ca oamenii să experimenteze cu adevărat momentul prezent și să se lase atrași în mod plăcut prin animații revizuite sau complet inovatoare. Așadar, evenimentul devine un loc în care se împărtășesc aspecte importante, unde se face schimb cu ceilalți într-o atmosferă distractivă, care face uitate grijile de zi cu zi. Un astfel de instrument este favorabil comunicării și învățării copiilor despre evenimente mai rare, dar care odată apărute pot provoca multe pierderi comunității în care aceștia trăiesc.

1. Jocurile educative online și dezastrele naturale

Astfel de jocuri au ca obiectiv să ajute copii să se cunoască și să se protejeze mai bine de calamitățile naturale, dar și să se distreze și să se amuze în același timp. Concepute în principal pentru copii și adolescenți, aceste jocuri pot fi accesate și de către adulți, care vor învăța și ei multe lucruri despre dezastrele naturale. Multe din aceste jocuri educative sunt gratuite, fiind concepute și realizate cu sprijinul unor organisme internaționale precum UNESCO, UNDRR, Federația Internațională a Societăților Naționale de Cruce Roșie și Semilună Roșie, UNICEF etc.

A. Opriți dezastrele: Administrați și organizați o localitate, într-un timp limitat, pentru a o pregăti pentru dezastre naturale

Conceput de UNDRR (Oficiul Națiunilor Unite pentru Reducerea Riscului de Dezastre), acest joc 3D izometric invită la gestionarea unor servicii de urbanism ale unei localități. Pentru a evita un dezastru natural care nu va întârzia să apară, trebuie să se construiască locații rezistente la cutremure, să se ridice diguri sau să se extindă zonele de inundații sau chiar să se controleze urbanizarea în zonele cu risc.

Pericole: cicloni, inundații, cutremure, tsunami și incendii de pădure

Public: elevi, adolescenți, adulți

Disciplina școlară: geografie

Limbi: engleză, franceză, spaniolă, rusă și chineză

Site web : <http://www.stopdisastersgame.org/en/home.html>

2. Infografii

Grafica informativă sau infografia este un format de comunicare utilizat pe scară largă pe web și este produs folosind un program specific pe calculator. Ea permite să se ofere unui public informații ilustrate care pot dezvălui grafice, cifre, imagini și text. Obiectivul infografiei este acela de a reproduce conținutul vizat într-un format vizual și sintetic. Foarte atractivă și de impact, infografia trebuie să beneficieze de o organizare riguroasă a datelor pentru a permite cititorului să înțeleagă rapid informațiile culese. Alegerea culorilor, simbolurilor și imaginilor ajută creșterea semnificației și a înțelegerii mesajului de către publicul vizat. Astfel, multe companii și instituții apelează și își îmbunătățesc activitatea prin acest mediu de comunicare.

În educație, grafica computerului își poate găsi locul în următoarele domenii:

- sintetizarea lecțiilor printr-o reprezentare vizuală;
- planificarea activităților;
- supravegherea lor.

Pentru elevi, o reprezentare sintetică a imaginii ajută la facilitarea activității de memorare.

A. Infografie asupra riscurilor majore

Această animație a fost creată pentru a învăța într-un mod distractiv și educativ elevii despre zece riscuri majore, respectiv cutremure, incendii forestiere, avalanșe, accidente nucleare, inundații, erupții vulcanice, transport de materiale periculoase, riscuri industriale, cicloane.

Ea este ideală pentru abordarea subiectului cu elevii clasei primare, chiar și gimnaziu, deoarece prezintă fiecare dintre aceste riscuri printr-o multitudine de infografii (animații) însoțite de explicații despre risc, consecințele lor și mijloacele de prevenire. Există, de asemenea, „mici accesorii” dacă se dorește să se meargă puțin mai departe pe un subiect, precum și instrucțiunile de urmat, indiferent dacă o persoană este acasă sau la școală, atunci când apare riscul. Programul atașat are și un manual de prezentare.

<https://www.georisques.gouv.fr/tags/infographie>

B. Când pământul vuieste: Înțelegerea elementelor de bază ale geodinamicii interne a planetei și evaluarea acestor cunoștințe

Bazat pe umor și folosind multimedia, se reurge la merge descoperirea științifică a fenomenelor geologice care conduc la apariția dezastrelor legate de mișcările interne ale pământului. Un scurt test situat la sfârșitul descoperirii permite evaluarea cunoștințelor dobândite. Pentru profesori, acest joc este însoțit de o carte școlară adaptată la cursurile primare. EL poate fi, de asemenea, integrat în proiectul Mémo'Risks, care vizează o colaborare a primăriei cu școala pentru descoperirea unor terenuri pe care poate apare un risc natural local recurgând la memoria și percepția locuitorilor.

Pericole: cutremure, vulcani și tsunami

Public: 8 - 11 ani

Disciplina școlară: SVT, Geografie

Limba: engleză, franceză

Site web joc : <http://www.cite-sciences.fr>

Site web formatori : <http://www.fondation-lamap.org/fr/risques>

C. Sauvie și catastrofele naturale: A ști să te protejezi și să ajuți la salvarea de vieți

Sauvie, un salvator ucenic, însoțit de câinele său Flairtous, îi învață pe copii pericolele și atitudinile potrivite ce trebuie adoptate în timpul dezastrelor naturale. Constituit din mai multe jocuri (jocul găștii, cărți, puzzle-uri, teste) și documente (lecții, benzi desenate), acest joc, conceput și dezvoltat în anul 2002, este în conexiune cu resursele educaționale ale site-ului asociației Prévention 2000. El conține și o broșură educațională pentru profesori.

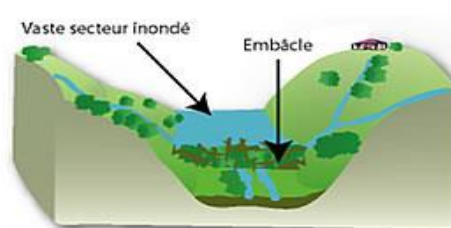
Pericole: Furtuni, inundații, cutremure, incendii de pădure și avalanșe

Public: copii

Disciplina școlară: Securitate civilă, SVT, geografie.

Limba: franceză

Site web: Jouer à Sauvie et les catastrophes naturelles

D.Securitatea civilă cu Sécuro: Reflexe bune în fața dezastrelor

Acest site din Quebec oferă copiilor o multitudine de mici jocuri, fiecare incluzând un obiectiv educațional orientat cu precădere spre educație civilă, cum ar fi crearea unei truse de urgență. Serviciile de securitate civilă din Quebec au avut, de asemenea, ideea bună de a traduce câteva jocuri ale FEMA (Agenția Federală pentru Situații de Urgență din Statele Unite). Un colț intitulat „profesori” este deosebit de bine documentat și permite abordarea mai multor discipline ale programelor școlare.

Pericole: Toate riscurile naturale

Public: copii

Disciplina școlară: securitate civilă, științe ale vieții și ale pământului, geografie, matematică, franceză.

Limba: franceză

Site web: <http://www.jeunesse.securitecivile.gouv.qc.ca/>

3. Desene animate

În Thailanda și India, o balenă și un elefant au fost folosite pentru educarea copiilor în legătură cu inundațiile. Roo Su Flood (Să știți și să combateți inundațiile), un desen animat realizat în Thailanda și lansat în timpul inundațiilor care au lovit țara la sfârșitul anului 2011, a primit peste 78.000 de aprecieri din postarea sa pe YouTube. Numărul de vizionări a crescut la peste 650.000, conform contorului canalului. Jon Russell, care locuiește în Thailanda, este redactorul pentru Asia al blogului consacrat tehnologiei internet „The Next Web”. Potrivit acestuia, popularitatea desenului animat vine din percepția că informațiile comunicate sunt „impartiale și de încredere”. Până atunci, a spus Russell, oficialii guvernamentali au fost contradictorii cu privire la evaluarea: s-a raportat că inundațiile sunt sub control, pentru ca după câteva ore să fie emisă o alertă în acest sens. Pe parcursul a șase luni inundațiile au luat cel puțin 628 de vieți, au afectat peste 13 milioane de oameni și au distrus 20.000 de kilometri pătrați de teren agricol în Thailanda. În altă parte din regiune, guvernul indian și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare au folosit un elefant, un personaj de carte de colorat foarte apreciat de copiii, pentru a-i învăța despre pericolele inundațiilor.

https://www.youtube.com/watch?v=b8zAAEDGQPM&list=PLZVaDs1uFv3R9wflKvqheR_9a7kUUpXue
https://www.youtube.com/watch?v=LY7a88olbek&list=PLZVaDs1uFv3R9wflKvqheR_9a7kUUpXue&index=2
https://www.youtube.com/watch?v=pPhKILQyD6s&list=PLZVaDs1uFv3R9wflKvqheR_9a7kUUpXue&index=3
https://www.youtube.com/watch?v=9BmDfRqFnNQ&list=PLZVaDs1uFv3R9wflKvqheR_9a7kUUpXue&index=4

4. Spotul animat

Un spot publicitar sau un film publicitar este „o reclamă care depășește rareori 30 de secunde”. Această scurtă producție video care conține un mesaj publicitar este destinată să fie difuzată fie la radio, la televizor, la cinema sau pe internet. Un film publicitar comunică ceva sub forma unei reclame cu cele mai multe ori imagini (cu excepția spoturilor radio). Publicitatea este o creație, o comunicare publică care permite oamenilor să știe ceva. Difuzează informații destinate să creeze un efect asupra publicului sau asupra unui public țintă, cum ar fi copiii în perioada Crăciunului. Anunțul este, prin natură, legat de canalele media care ating cel mai mare număr de persoane. Apariția spoturilor a avut loc la radio, televiziune, cinema, iar astăzi, drumul regal către publicitate îl constituie internetul cu aplicațiile sale. Cu toate acestea, televiziunea rămâne și ea unul din principalele canale de difuzare a spoturilor animate. Folosit pentru alte scopuri, cum ar fi educația copiilor, spotul nu are caracter publicitar, ci de animare a procesului de asimilare de noi cunoștințe.

<https://www.youtube.com/watch?v=l-qPKKiSEPI>
<https://www.youtube.com/watch?v=IJBwbw7fLTl>
<https://www.youtube.com/watch?v=W-cvnSvXD6s>
<https://www.youtube.com/watch?v=zu7N0lzqggM>

5. Spectacole și expresie artistică

Spectacolele și expresia artistică oferă o varietate de posibilități de a comunica de o manieră creativă mesaje importante și serioase prin activități pline de satisfacții adesea desfășurate în public, cum ar fi:

- teatre de stradă, lecturi publice, comedii scurte și piese de teatru;
- spectacole de păpuși;
- lecturi de poezie;
- spectacole de dans;

- mobilizări rapide în centrele urbane mari (un grup de oameni care se adună brusc într-un spațiu public pentru a efectua acțiuni specifice înainte de a se dispersa rapid);
- recuperarea tradițiilor orale, precum povestirea, muzica și cântecele;
- picturi murale și alte activități practice de expresie și de concepție artistică.

Toate aceste activități pot reuni voluntari și membri ai comunității, în calitate de actori și de spectatori. Actorii talentați găsesc modalități creative de implica publicul.

A. În tabăra anuală de tineret a Crucii Roșii din Columbia (2017) echipele au avut la dispoziție 20 de minute pentru a crea un spectacol de păpuși pentru a comunica mesaje de conștientizare în ceea ce privește schimbările climatice celorlalți copii, folosind marionete special realizate în acest scop și o scenă gonflabilă.

B. Cântăreți / autori în Columbia

Spectacolele și activitățile de exprimare artistică pot fi realizate acolo unde se adună oameni: standurile de informații în saloane de sănătate și securitate, expoziții, manifestări în comunități și parcuri publice. Tinerii, în special, sunt deseori dispuși să participe la aceste tipuri de activități. Aici este posibilă integrarea unei forme de competiție amicală pentru a atrage mai mulți oameni. Trebuie reținut faptul că participanții vor aprecia faptul că sunt tratați cu respect și recunoștință.

Au fost organizate activități de expresie artistică într-un parc public din Argentina pentru a atrage atenția asupra riscului inundațiilor.

Activități denumite „spectacole de construcție”, în care publicul poate asista la construcția unei clădiri rezistente la dezastru, s-au desfășurat în Filipine.

În Columbia, autorii și interpreții sensibilizează cu privire la păstrarea mediului prin intermediul muzicii

C. Piese teatru în Filipine. Tsunami-ul din decembrie 2004 a lăsat urme adânci în mintea oamenilor din regiunea Banda-Aceh, unde a fost localizat epicentrul cutremurului. Asociația Komunitas Tikar Pandan a dezvoltat, cu sprijinul Federației de Relief a Persoanelor din Paris, un proiect de sensibilizare și prevenire a riscurilor legate de dezastru naturale, care s-a încheiat în decembrie 2013.

Regiunea Banda Aceh este predispusă la numeroase dezastru naturale potențiale: cutremure, tsunami, alunecări de teren, inundații ... În ciuda diferitelor metode de sensibilizare la aceste evenimente periculoase, asociația Komunitas Tikar Pandan a remarcat o mare lipsă de cunoștințe în rândul populației în ceea ce privește reducerea riscurilor.

Acesta a fost motivul pentru care Komunitas Tikar Pandan și SPF 75 au decis să dezvolte acest program de educație și de prevenire a dezastrurilor în trei școli și un orfelinat din orașele Banda Aceh și Aceh Besar (capătul nordic al Sumatrei), program selectat în funcție de următoarele criterii:

- Absența unui program de educație cu privire la dezastru;
- Vulnerabilitatea geografică a școlilor (situate pe coastă);
- Elevii ale căror familii au fost cele mai afectate de tsunamiul din 2004

În total, au putut beneficia direct de acest proiect 125 de copii. Programul a debutat cu un focus grup care a inclus profesori, elevi, lideri ai comunității, artiști, experți în dezastru și echipa Komunitas Tikar Pandan. Această discuție a fost divizată în trei părți:

- „Importanța unei științe a dezastrului”, care a avut ca scop să explice că o catastrofă naturală poate fi favorizată de activitatea umană și că există semne naturale de iminență a unui astfel de eveniment periculos iminent care pot fi observate;
- O discuție despre educația pentru prevenirea riscurilor propusă în școli, pentru a defini îmbunătățirile care trebuie luate în considerare și problemele întâmpinate;

- O discuție pentru a stabili un program de lucru precis și în conformitate cu nevoile și dorințele elevilor. Pentru a începe activitatea în școli, a fost difuzat un film documentar, al cărui obiectiv a fost atât de a transmite publicului experiența obținută din istoria dezastrului prin includerea mărturiilor supraviețuitorilor și de a promova cunoștințe despre prevenirea și reducerea riscurilor:

Pregătirea spectacolului de teatru la Banda Aceh

- Ce se poate face zilnic pentru a face față dezastrilor naturale din zonele predispușe unor astfel de fenomene;
- Cum pot fi reduse riscurile, dacă populația este pregătită;
- Cum să se recunoască semnalele de avertizare;
- Cum să reacționezi la un dezastru.

La difuzare a participat un expert, care a oferit explicații pentru o mai bună înțelegere a filmului.

Piesa de teatru la Banda Aceh

O simulare a posibilităților de reducere a riscului de dezastru a fost, de asemenea, realizată prin intermediul unei campanii de teatru în vederea sensibilizării elevilor din școli în perioada septembrie-noiembrie 2013. Participanții au fost invitați să manifeste cooperare, solidaritate și spontaneitate, jucând pe rând rolurile victimelor și ale salvatorilor, cu scopul de a-i determina pe elevi să dezvolte capacități de reacție imediată în timpul unui dezastru. De asemenea, au fost organizate vizite în locațiile cele mai afectate de tsunami, precum

și vizite la „clădiri de evadare”, special concepute pentru a adăposti populația în caz de dezastru natural, pentru a conștientiza comunitățile și a le învăța reflexele necesare. pentru supraviețuire în timpul dezastrelor. Astfel, în cadrul acestui program, elevii au avut ocaziile:

- Să învețe că regularitatea este foarte importantă pentru a supraviețui unui dezastru;
- Să știe să recunoască semnalele de avertizare ale unui dezastru;
- Să realizeze că comunitățile ar trebui să se cunoască mai bine între ele pentru a preveni dezastrele;
- Să înțeleagă ce rol joacă ei în simptomele schimbărilor climatice și naturale.

În luna decembrie, pentru a închide acest program, a fost organizată ceremonia de comemorare a nouă ani de la declanșarea tsunami-ului. Cu această ocazie, au fost organizate sesiuni de reflecție și de rugăciune, seminarii despre dezastre naturale, un festival de film și o expoziție de fotografie despre tsunami și despre consecințele acestuia.

Elevii au prezentat piesa pregătită dinainte. După fiecare reprezentație teatrală și fiecare proiecție a filmului documentar, s-au organizat sesiuni de discuții care au permis fiecăruia dintre spectatori să se exprime asupra propriilor experiențe și trăiri.

Aproximativ 500 de persoane au fost prezente în public, beneficiari indirecti ai acestui proiect: profesori, părinți ai elevilor, rețele școlare etc.

6. Jocuri și competiții

Jocurile și competițiile sunt un alt mod de a desfășura activități despre care se poate spune că sunt ludoeducative. Jocurile de masă pot fi tipărite pentru un grup mic de oameni, din materiale rezistente sau concepute pentru a fi pictate în curțile școlilor, pentru a solicita întregul corp și a încuraja implicarea spectatorilor.

Spectacolele pot fi, de asemenea, organizate ca niște competiții între echipe școlare sau regionale, de exemplu, pentru a optimiza participarea. Este posibil să se lanseze provocări interesante pentru participanți, cerându-le să creeze un poster, să răspundă la unele teste și să scrie eseuri, cântece, poezii sau sloganuri. Părinții și membrii comunității răspund întotdeauna present atunci când munca copiilor și a tinerilor este etalată și recunoscută. Radioul și televiziunea pot adesea să fie utilizate eficient pentru difuzarea sau publicitatea concursurilor publicitate.

De asemenea, jocurile pot fi extrem de eficace pentru adulți, care se implică și învață mai multe atunci când își folosesc corpul și se distrează. Exercițiul fizic se poate limita la a cere oamenilor să se ridice în picioare să jluce „patru colțuri”, pentru a vedea ce au în comun sau pentru prinde o minge sau o minge sau un balon înainte de a răspunde la o ghicitoare. El poate lua și forma unui joc de rol, a unei probleme de rezolvat și a unei simulări. Aceste jocuri „serioase” s-au dovedit a fi foarte eficace în asimilarea informațiilor complexe. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a colecta exemple ale acestor activități inovatoare și ușor de reprodus și pentru a evalua rezultatele lor.

Pentru persoanele obișnuite să participe la concursuri, este interesant să se distribuie premii și recompense. De obicei lor le place să câștige ceva, chiar dacă este vorba de articole simple. Tricourile, șepcile, brățările și gadgeturile sunt cadourile preferate ale voluntarilor și ale publicului. Una dintre provocările majore constă în asigurarea că aceste articole sunt ecologice și de bună calitate și că oferă o altă oportunitate de a consolida mesajele educaționale. Printre articolele cel mai mici se numără:

- autocolante;
- tatuaje temporare;
- semne de pagină;
- creioane, pixuri și ștergătoare;
- ecusoane.

7. Povestiri și cărți de colorat și completat teste diverse

Povestirile pot constitui un bun mijloc pentru a transmite și a capta atenția copiilor asupra riscurilor pe care le provoacă inundațiile, cutremurele, incendiile din localități, din câmpii și de pădure, cicloanele, tsunami-urile, alunecările de teren etc. Tipărite într-un număr dorit de exemplare, cu un conținut specific zonelor pe care le reprezintă, aceste cărți sunt bogat ilustrate și sunt de cele mai multe ori însoțite și de o înregistrare audio, care le mărește atractivitatea și susține capacitatea de înțelegere a copiilor.

Exemple:

- A. Brotăcelul (inundații)- https://www.isudb.ro/informare_preventiva/copii/poveste-brotacelul- cel -istet.pdf
- B. Lord, cățelul salvator (cutremur)- https://www.isudb.ro/informare_preventiva/copii/poveste-lord-catelul-salvator.pdf
- C. Incendiul din savană- https://www.isudb.ro/informare_preventiva/copii/poveste-incendiu-din-savana.pdf
- D. Singur acasă (incendiu)- [http://www.isujialomita.eu/wp-content/uploads/ Informare_preventiva /Informare_preventiva_copii/Singur-acasa.pdf](http://www.isujialomita.eu/wp-content/uploads/Informare_preventiva/Informare_preventiva_copii/Singur-acasa.pdf)
- E. Hermann (dezastre)
- F. Carte desene de colorat și completat
- G. Să învățăm să prevenim dezastrelor (inundații Rast, Dolj)- <https://www.salvaticopiii.ro/sci-ro/files/f8/f8dafa2b-179a-4224-a354-993dadebcd86.pdf>

8. Prezentări Power-Point

Prin grafica lor și prin imaginile pe care pot conține, aceste prezentări constituie un instrument excelent de captare a atenției copiilor și de asimilare de noi cunoștințe despre dezastrelor naturale. Dacă sunt bogate în informații și imagini, ele pot fi mai greu uitate și sunt mai eficace în procesul de învățare.

Exemple:

- A. Ce este un incendiu ?
- B. Cum ne pregătim pentru ne proteja în caz de cutremur
- C. Focul – prieten și dușman
- D. Pădurea - Aurul verde. Măsuri de prevenire a incendiilor (IGSU)
- E. Educația și protecția elevilor în caz de cutremur.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Ackbarally N., Mauritians unprepared for effects of climate change, Inter Press Service, 2013, <https://reliefweb.int/report/mauritius/mauritians-unprepared-effects-climate-change>
2. Amadio M., A rapid assessment of curricula for general education focusing on cross-curricular themes and generic competences or skills, Background paper prepared for the Education for All Global Monitoring Report 2013/4
3. Anderson W., Bringing Children into Focus on the Social Science Disaster Research Agenda, International journal of mass emergencies and disasters 23(3), Colorado Springs, 2005
4. Back E., Cameron C., Our climate, our children, our responsibility: The implications of climate change for the world's children Impacts of climate change upon children: critical element missing from key debates; Applied Knowledge Publisher: United Nations [UN] Children's Fund, 2008
5. Benavot A., Education for Sustainable Development in Primary and Secondary Education, Background paper prepared for the DESD unit at UNESCO headquarters, Paris, France, 2014
6. Benson L., Bugge J., Child-led disaster risk reduction: a practical guide How can children effectively participate in disaster risk reduction, Publisher : Save the Children [Sweden], 2007
7. Blesius J-C., « Discours sur la culture du risque, entre approches négative et positive. Vers une éducation aux risques ? Etude comparée du Québec et de la France », Géographie et cultures, 2013
8. Bonnot V., Caillaud S., Drozda-Senkowska E., Menaces sociales et environnementales : repenser la société des risques, Presses universitaires de Rennes, 2017
9. Bruce C., Ross J., Quantitative inquiry into collaborative action research: Measuring teacher benefits, Teacher Development, 16(4), 2012
10. Chavan M., Yoshikawa, H., Bahadur C., The future of our children: Lifelong, multi-generational learning for sustainable development. Paris, New Delhi and New York: U.N. Sustainable Development Solutions Network, 2013
11. Combalbert L., Le management des situations de crise : anticiper les risques et gérer les crises 4e éd. - Paris : ESF, 2018.
12. De Rosa D., Murisic M., Romania: good policies and institutions can limit the impact of natural disasters, GFDRR, 2018
13. D'Ercole R., Metzger P., La vulnerabilit  territoriale: une nouvelle approche du risques en milieu urbain, European Journal of Geography, 2009
14. Davis E ş.a., A national framework for disaster health education in Australia, PubMed Gov, National Center for Biotechnology Information, U.S. National Library of Medicine, Rockville Pike, Bethesda MD, USA, 2010
15. Feretti A., Les territoires face aux catastrophes naturelles : quels outils pour pr venir les risques?, Etude pour Le Conseil  conomique, Social et Environnemental, Paris, 2015
16. Fothergill A., Sociology Vulnerability to Disasters, second edition, CRC Press/Taylor & Francis), 2013
17. Gautam D., Oswald K., Child voices: children of Nepal speak out on climate change adaptation. How does climate change affect children in Nepal? Publisher: Children in a Changing Climate, 2008
18. Greene M., Risk & Insurance, 8th Edition, South-Western Pub., 1991
19. Grislain-Letr my C., Lahidji R., Mongin Ph., Les risques majeurs et l'action publique, Paris: La Documentation française, 2013
20. Hardind T.W., Romerio F., Rossiaud J., Bertrand S., Frischknecht C., Laport J-D., Management des risques majeurs: des disciplines a l'interdisciplinarité, Université de Geneve, 2001
21. Heiderich D., Maroun N., La mise en récit des exercices de simulation de crise, Magazine de la communication de crise et sensible, 2018
22. Heideric D., Plan de gestion de crise : organiser, gérer et communiquer en situation de crise, Paris: Dunod, 2010
23. Ji O., Stuhmcke S.M., The project approach in early childhood education for sustainability. Exemples from Korea and Australia, in Research in education childhood education fie sustainability, perspectives and provocations, New-York Routledge, 2014
24. Kagawa F, Selby D. Ready for the storm: Education for disaster risk reduction and climate change adaptation and mitigation. J Educ Sustain Dev. 2012;6:207-17

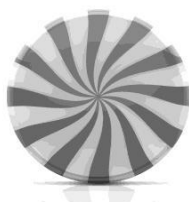
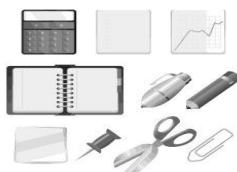
25. Kandel R.C., Shrestha S.N. et Dixit A.M., Shiwaku K., Shaw R., Future perspective of school disaster education in Nepal, *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 2007
26. Kuberan R., Gupta, M., Velasquez ș.a., *Building back better for next time*, UE, UNDRR, 2010
27. Lemersal E., Greene M., Wong I., Tubbesing S., Promoting the development and uses of earthquake scenarios, Conference: 9th National and 10th Canadian Conference on Earthquake Engineering, Toronto, 2010
28. Lagadec P., *Le Risque Technologique Majeur: Politique, Risque et Processus de Développement*, Editions du Seuil, Paris, 1981
29. Lewis E., Baudains C., Mansfield C., *Getting down and dirty: Values in education for sustainability*, Issues in Educational Research, 2009
30. Marzin P., *Quelle formation pour les enseignants afin qu'ils fassent de la prevention du sida et une éducation au risque?*, Aster (Paris. En Ligne), Institut national de recherche pédagogique, 2001
31. Mouyou E., *Pays les plus touchés par les catastrophes naturelles dans le monde 2018*, Statista, 2020, <https://fr.statista.com/statistiques/659951/desastres-naturels-par-pays-et-par-type/>
32. Parkash S., Begum I., and R., *Activity Book on Disaster Management for School Students*. National Institute of Disaster Management, New Delhi, 2014
33. Petal M., Green R., Kelman I., Shaw R., Dixit, A., *Community-based construction for disaster risk reduction*, Hazards and the Built Environment, Routledge, 2008
34. Selby D., Kagawa F., *Disaster Risk Reduction in School Curricula: Case Studies from Thirty Countries*, UNESCO, UNICEF, Madrid, 2012
35. Shiwaku K., Sakurai A., Shaw R., *Disaster Resilience of Education Systems: Experiences from Japan*, Springer, Japan, 2016
36. Stuhmcke S. M., *Children as change agents for sustainability*, Queensland University of Technology, 2012
37. Tanner T., Mitchell T., Haynes K., *Children as agents of change for disaster risk reduction: lessons from El Salvador and the Philippines* Children as risk communicators and agents of change in DRR programmes: El Salvador and the Philippines Publisher: Children in a Changing Climate, 2009
38. Tazieff H., *Les Risques Majeurs et la Protection de l'Environnement*, http://pedagogie.ac-limoges.fr/svt/accueil/html/res_local/document/rismjr.html, accesat 2020
39. Wanyama E., *International Legal Framework for Climate Change Adaptation and Mitigation: Prospects and Challenges*, Academia Edu, 2014
40. Wisner B., Gailard, J.C., Kelman I., *Handbook of Hazards and Disaster Risk Reduction*, Routledge, New-York, 2012
41. Wybo J-L., *Maîtrise des risques et prévention des crises : anticipation, construction de sens, vigilance, gestion des urgences et apprentissage* Paris : Tec et Doc : Lavoisier, 2012
42. OECD, *Boosting disaster prevention through innovative risk governance: insights from Austria, France and Switzerland*, Paris OECD Publishing, 2017
43. Conseil d'État, *La prise en compte du risque dans la décision publique : pour une action publique plus audacieuse*, Paris: La documentation française, 2018
44. Fédération internationale des Sociétés de la Croix-Rouge et du Croissant-Rouge, *Sensibilisation et éducation du public à la réduction des risques de catastrophe: un guide*, Genève, 2014
45. GADRRRES, *Comprehensive School Safety Framework.*, 2017, <http://gadrrres.net/resources/comprehensive-school-safety-framework>
46. *Guide interactif de gestion territoriale des risques liés à l'environnement à l'usage des collectivités territoriales*, OREE, 2012
47. HG nr. 557/2016 privind managementul tipurilor de risc, Text publicat în M.Of. al României, 2016
48. HG nr.768/19 octombrie 2016 privind organizarea și funcționarea Platformei naționale pentru reducerea riscurilor la dezastre
49. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură "Marin Drăcea", *Evaluarea riscului de dezastre la nivel national RO-RISK*, București, 2016
50. *La gestion des risques et le contrôle interne dans les collectivités territoriales: approche par les risques*, CGI Business Consulting, 2014
51. Legea nr.401/2004 privind protecția civilă republicată, Romania

52. MEN, MAI- Protocol privind pregătirea în domeniul situațiilor de urgență a copiilor, elevilor și studenților din învățământul național preuniversitar și superior, 8/16.07.2013, www.ismb.edu.ro
53. OMAI nr. 684/2005 pentru aprobarea Normelor metodologice privind planificarea, pregătirea și intervenția în caz de accident nuclear sau urgență radiologică.
54. ONU SPIC, UNESCO, La réduction des risques de catastrophe comence à l'école, Geneve, 2006-2007
55. Ordinul MENCS nr. 3542/2015 privind aprobarea programelor școlare pentru disciplinele opționale, inclusiv pentru riscuri la dezastre
56. Ordinul MEN nr. 3371/2013 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul primar
57. Ordinul 4694/2019 al Ministerului Educației Naționale privind aprobarea Curriculumului pentru educație timpurie
58. PH Bern Pädagogische Hochschule, POLICE police.be.ch, Situations d'urgence et de crise dans les écoles, Aide à l'élaboration d'un concept d'urgence et de gestion des crises – avec modèles, Berne, 2019
59. Sendai Framework for Disaster Risk Reduction for Children: Safer for Me and Safer for You. 2015 <http://gn-dr.org/learning/resources/resources-by-theme/children-a-youth.html>
60. Protocolului nr. 9647/62170/ din 08/16.07.2013, încheiat între Ministerul Educației Naționale și Ministerul de Interne
61. Sustainable Development Solutions Network (SDSN), Young Children as a Basis for Sustainable Development : Issues brief prepared by Thematic Group 4: Early Childhood Development, Education, and Transition to Work, 2014
62. UNESCO, UNICEF et. al., Education and Resilience: Nine priority paths for making schools safer and societies more cohesive, 2015.
63. UNISDR, Cadre d'action de Sendai pour la réduction des risques de catastrophe 2015-2030, 2015 http://www.preventionweb.net/files/43291_sendaiframeworkfordrren.pdf
64. UNESCO, UNICEF, Global Education Cluster, Notes d'orientation pour les planificateurs de l'éducation, Intégrer la réduction des risques de conflits et de catastrophes dans la planification du secteur de l'éducation, 2012
65. UNICEF Canada, Comprendre les situations d'urgence humanitaire: Lorsqu'une catastrophe se produit, Une ressource pédagogique pour les enseignants et enseignantes du préscolaire et du primaire, 2010
65. UNISDR, GADRRRES, La sécurité intégrée à l'école, Un dispositif cadre international en appui à l'Alliance mondiale pour la prévention des risques de catastrophe et la résilience dans le secteur éducatif et à l'Initiative mondiale pour la sécurité à l'école, 2017
66. WEDC, Loughborough University, Catastrophes et situations d'urgence: définitions, impacts et réponse, <http://wedc.lboro.ac.uk>

FIȘA ELEVULUI : EMOȚIILE MELE

FIȘA ELEVULUI : CARTONAȘ: TOȚI COPII AU DREPTURI

ÎN ATENȚIA PROFESORILOR: Următoarele cărți reprezintă drepturi: hrană nutritivă; joacă și recreere; adăpost sigur; educație; protecția împotriva vătămarilor; apă potabilă; o familie care are grijă de tine; grijă de sănătate; posibilitate de a exprima opinii. Celelalte trei cărți (televiziune, computer personal și tratamente) reprezintă privilegii.

FIȘA ELEVULUI : FOTOGRAFII REALIZATE ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

FOTO 1

FOTO 2

FOTO 3

FOTO 4

FOTO 5

FOTO 6

FIȘA ELEVULUI: INTERPRETAREA FOTOGRAFIILOR

La fiecare colț cu fotografii, tu și echipa ta trebuie să efectuați sarcinile de mai jos. Înregistrați-vă ideile pe această fișă.

1. Răspundeți la întrebarea care trebuie discutată corespunzător fiecărei fotografii și înscrieți răspunsul.
2. Potrivii legenda pentru fotografie. Introduceți răspunsul.
3. Determinați domeniul de intervenție al UNICEF ilustrat în fotografie: 1) *Sănătate și nutriție*; 2) *Apă, canalizare și igienă*; 3) *Protecția copilului*; sau 4) *Educație*. Înregistrați-vă răspunsurile.
4. Folosind cartonașele *Toți copiii au drepturi*, stabiliți care sunt drepturile respectate în fotografie. Înregistrați-vă răspunsurile.

FOTO 1

Dacă ați putea adăuga un motto la această fotografie, ce ar spune fata?

Legenda nr.: _____ Domeniul de intervenție UNICEF:

Dreptul (drepturile) respectat(e) :

FOTO 2

Ce înseamnă această fotografie pentru dvs.? De ce?

Legenda nr.: _____ Domeniul de intervenție UNICEF:

Dreptul (drepturile) respectat(e):

FOTO 3

Ce titlu ai da unui articol care descrie ce se întâmplă în această fotografie?

Legenda nr.: _____ Domeniul de intervenție UNICEF:

Dreptul (drepturile) respectat(e):

FOTO 4

Ce vezi în această fotografie? Descrieți scena.

Legenda nr.: _____ Domeniul de intervenție UNICEF:

Dreptul (drepturile) respectat (e):

FOTO 5

Ce întrebări ați pune oamenilor din această fotografie?

Legenda nr.: _____ Domeniul de intervenție UNICEF:

Dreptul (drepturile) respectat(e):

FOTO 6

Ce cuvinte îți vin în minte când vezi această fotografie?

Legenda nr.: _____ Domeniul de intervenție UNICEF:

Dreptul (drepturile) respectat(e):

FIȘA ELEVULUI: LEGENDE

Foto 1: O fetiță ținută de tatăl ei plânge în timp ce l se face un vaccin pe stadionul Sylvio Cator din Port-au-Prince, Haiti. Stadionul a servit ca zonă de adăpost temporar de la cutremurul violent care a lovit regiunea în ianuarie 2010. După catastrofe naturale severe, UNICEF desfășoară campanii de vaccinare pentru a preveni răspândirea bolilor.

Foto 2: La șapte luni de la tsunami-ul care a lovit Indonezia în anul 2004, un băiat de 15 ani, Khairuddin, își găsește în sfârșit mama, Yulsaini. Ea este singurul membru supraviețuitor al familiei. Un centru pentru copii UNICEF l-a protejat pe Khairuddin în timp ce a fost separat de mama sa și l-a ajutat să o găsească printr-un program de urmărire a familiei.

Pentru profesor: Analiza fotografiei 2
Dreptul la o familie care are grijă de tine;
dreptul la protecție împotriva vătămarilor
Exemplu de program de *Protecție a copilului*

Pentru profesor: Analiza fotografiei 1
Dreptul la îngrijirea sănătății;
dreptul la o familie care are grijă de tine
Exemplu de program *Sănătate și nutriție*

Foto 3: O femeie pregătește ceai în primele ore ale zilei, în timp ce copiii ei dorm în afara cortului lor, într-o tabără temporară din nordul Pakistanului. În 2009, aproape 90.000 de oameni locuiau în tabără, după ce luptele i-au forțat să părăsească casele. UNICEF distribuie în această zonă apă potabilă, produse de igienă și vaccinuri. De asemenea, organizația ajută la reunirea familiilor și oferă educație primară și spații prietenoase pentru copii, unde se pot juca și în siguranță.

Pentru profesor: Analiza fotografiei 3
Dreptul la apă potabilă; dreptul la adăpost; dreptul la alimente hrănitoare;
dreptul la protecție împotriva vătămarilor; dreptul la îngrijire medicală;
dreptul la o familie care să aibă grijă de tine
Exemplu de programe: *Sănătate și nutriție; Apa, canalizare și igienă; Protecția și educarea copilului*

Foto 4: Copiii ambalează rechizite școlare de la o școală din lemn a UNICEF. Acești copii au rămas fără adăpost și fără școală de la tsunami-ul care a lovit Indonezia în anul 2004. Fiecare școală din lemn conține rechizite de bază pentru un profesor și până la 80 de elevi. În situațiile de urgență, UNICEF distribuie școlile din lemn și corturi școlare pentru a permite copiilor să își reia educația cât mai curând posibil. Frecventarea școlii îi face pe copii să se simtă în siguranță, ca și cum totul revine la normal.

Pentru profesor: Analiza fotografiei 4
Dreptul la educație
Exemplu de program: *Educație*

Foto 5: Ikshe îi oferă fiului său Mare, de unsprezece luni, rația sa săptămânală de mâncare terapeutică Plumpy'nut®. Amândoi s-au prezentat la un program de hrănire UNICEF pentru copiii sever subnutriți din sudul Etiopiei, Africa. Ikshe a fost dependentă de ajutorul alimentară pentru a-și hrăni familia din anul 2008, când comunitatea ei s-a confruntat cu o criză alimentară din cauza lipsei de ploaie.

Pentru profesor: Analiza fotografiei 5
Dreptul la alimente hrănitoare; dreptul la îngrijire medicală;
dreptul la o familie care are grijă de tine
Exemplu de program: *Sănătate și nutriție*

Foto 6: Copiii se joacă într-o tabără pentru persoane dislocate în apropierea capitalei din West Darfur, Sudan. Conflictul din Sudan a cauzat deplasarea a peste două milioane de oameni, mai mult de jumătate dintre ei fiind copii. Terapia prin joc și alte forme de tratament ajută copiii care au fost traumatizați de către conflict.

Pentru profesor: Analiza fotografiei 6
Dreptul la joc și recreere; dreptul la protecție împotriva vătămarilor
Exemplu de program: *Protecție a copilului*

BICICLETA SPERANȚEI

A fost odată ca niciodată
 Un băiețel care avea grijă
 De alți copii de departe, de foarte departe
 Pe care îi știa în pericol de moarte.
 Acest băiețel a auzit o poveste
 Care l-a întristat foarte mult:
 Pământul se cutremurase
 Și totul în jur se prăbușise.
 Din casele multor copii
 N-a mai rămas decât praf și pulbere,
 Si multi tați și mămici
 Au dispărut.
 După ce a stat și s-a tot gândit mult,
 Băiatul a priceput ce trebuie să facă:
 El și-a luat bicicleta, și-a strâns foarte tare
 Șireturile pantofilor
 Și a început să pedaleze
 În jurul parcului din cartierul său.
 În scurt timp, mulțimea strânsă
 A întrevăzut o scânteie de speranță.
 El a cerut un lucru foarte simplu,
 Un lucru pe care fiecare îl poate da:
 Mici donații

Care să ajute copiii speriați să trăiască.
 Ei aveau nevoie de apă,
 Aveau nevoie de mâncare,
 Unii chiar așteptau
 Ora la care urmau să fie salvați.
 La fiecare pedalare,
 Sigur și hotărât,
 Băiatul a păstrat ritmul
 Și a topit inimile celor din jur.
 Ei și-au deschis inimile,
 Si au răspândit vestea,
 Pentru a spune povestea băiatului.
 Și astfel au atras mulțimi foarte generoase.
 Ziarele vorbeau despre asta
 La fel ca și canalele TV.
 Chiar și mari muzicieni
 S-au întrebat ce să facă
 Pentru a ajuta acest băiețel
 În căutarea sa nobilă,
 Pentru a se asigura că toți copiii
 Vor avea tot ceea ce le trebuie.
 Oamenii au fost cucerți de povestea
 Băiețelului și a bicicletei speranței.

UN EROU REMARCABIL AL MARII BRITANII, ÎN VÂRSTĂ DE ȘAPTE ANI

Poezia "Bicicleta speranței" se bazează pe povestea adevărată a unui băiețel de șapte ani, Charlie Simpson, care a parcurs opt kilometri în jurul parcului din cartierul său pentru a strânge bani destinați eforturilor de ajutorare ale UNICEF după cutremurul din Haiti. Charlie locuiește în Fulham, Anglia. Impresionat de vestea cutremurului din Haiti, el și-a propus să strângă 500 de lire sterline pentru UNICEF. Charlie a depășit cu mult această țintă. La doar câteva zile după începerea demersului său, el a fost invitat la domiciliul primului ministru, domnul Gordon Brown. Doamna Sarah Brown, soția sa, l-a felicitat pe Charlie pentru că a strâns peste 200.000 de lire sterline pentru copii în Haiti. Directorul executiv al UNICEF din Marea Britanie, David Bull, a declarat: „Gestul îndrăzneț și inovator al lui Charlie demonstrează că el nu numai că înțelege și simte ce trebuie să trăiască copiii de vârsta lui în Haiti, dar are și înțelepciunea de a ști că îi poate ajuta”. „Sămânța pe care a plantat-o a încolțit rapid și are un loc binemeritat în lumea umanitară”, a adăugat Bull. În numele multor copii din Haiti, îi mulțumesc lui Charlie pentru efortul depus”.

VOCEA COPIILOR

TEXT ADAPTAT DIN ARTICOLUL PUBLICAT ÎN SECȚIA DE ȘTIRI A UNICEF ÎN SUDAN, MIȘCAREA PENTRU EDUCAȚIA FETELOR PROMOVEAZĂ „VOCILE COPIILOR”

În fiecare marți dimineată, în timp ce frații ei mai mici își îmbracă uniforma școlară, Suku Jane Simon, în vârstă de 16 ani, se așează pe un scaun în studiourile Radio Sud din Sudan, își pune o pereche de căști pe urechi și anunță cu o voce calmă începutul emisiunii sale radio. „Îi sfătuiesc pe fiecare copil, fată și băiat, să meargă la școală”, a spus ea în microfon. Educația este esențială. ”

Suku este membră a unui club din școala ei care activează pentru a-i convinge pe copii să meargă la școală. Suku, elevii și profesorii care sunt membri ai clubului produc săptămânal programul Vocea copiilor la Radio Sud Sudan. Eforturile clubului sunt susținute de un grup numit Mișcarea de educație a fetelor. Suku este o membră activă a Mișcării pentru educația fetelor din școala sa, care este susținută de către UNICEF. Suku și colegii ei de clasă folosesc muzica, teatrul și dansul pentru a descrie importanța educației. Ei organizează spectacole în jurul orașului Juba, animă o emisiune săptămânală la televiziunea din Juba și vizitează piața locală, unde încurajează copiii care lucrează să rămână la școală.

„Trebuie să-i informăm în continuare, spunându-le să se trezească și să aleagă educația, deoarece educația ne ajută”, explică Suku.

În sudul Sudanului, unde două decenii de război civil au distrus infrastructura națională și au lăsat ca moștenire o sărăcie extremă, cuvintele lui Suku au o rezonanță specială. Foarte puține fete parcurg opt ani de învățământ elementar. Sute de mii de copii nu frecventează deloc școala, în timp ce căsătoria timpurie, tradițiile culturale și lipsa unor școli adecvate prezintă provocări speciale pentru fete.

La fel ca mulți copii de vârsta lui, Suku a fugit din sudul Sudanului în timpul conflictului. Educată într-o tabără de refugiați din Uganda, ea s-a întors la Juba împreună cu familia, în urma acordului de pace din 2005.

Astăzi, Suku transformă experiențele dureroase din trecut în planuri pozitive pentru viitor. Ea vorbește deja fluent patru limbi și speră să își folosească activitățile în Mișcarea de educație a fetelor ca o trambulină pentru a deveni jurnalist profesionist.

Discuție

Ce o motivează pe Suku să găzduiască emisiunea radio vocală pentru copii? Care este mesajul său principal? Ce ai învățat din această poveste despre Sudan? De ce nu sunt atât de mulți copii la școală? Dacă cineva ar descri-o pe Suku ca o fată foarte rezistentă și curajoasă, ce ar vrea să spună prin asta? Ai fi de acord? De ce?